

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΘ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1992.

ΑΡΙΘ. 6

ΑΠΟΡΡΙΨΙΣ ΤΗΣ ΟΥΝΙΑΣ ΩΣ «ΜΟΝΤΕΛΟΥ» ΕΝΩΣΕΩΣ

Στὸ δειγματοληπτικὸ σταχυολόγημα διατυπώσεων διακεκριμένων ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων, ποὺ σήμερα ἀπορρίπτουν κατ' ἀρχὴν τὴν Οὐνία ὡς μέθοδο ἀποκαταστάσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, εἶναι δυνατὸν νὰ προστεθοῦν καὶ μερικὲς ἄλλες εὐγλωττες ἐπισημάνσεις :

Ὁ καρδινάλιος Johannes Willebrands, ποὺ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσε στὸ Βατικανὸ Πρόεδρος τῆς Γραμματείας (τοῦ σημερινοῦ Ποντιφικοῦ Συμβουλίου) γιὰ τὴν προώθησι τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν, ἔχει ἐπίσης διακηρύξει, ὅτι ἡ Οὐνία μὲ κανένα τρόπο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρουσιάζεται ὡς «μοντέλο τῶν σχέσεων τῶν (Ρωμαιο)Καθολικῶν μὲ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἢ μελλοντικῆς ἐνώσεως». Ἀντιθέτως πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῆ, ὅτι «ἡ ἴδρυσις τῆς δημιουργησε νέες διασπάσεις μεταξὺ Καθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων»⁴⁰.

Χαρακτηριστικὰ εἶναι καὶ ὅσα ἔχει τονίσει ἐμμέσως περὶ τῆς Οὐνίας ὁ Γραμματεὺς τῆς ἰδίας Γραμματείας (τοῦ σημερινοῦ Ποντιφικοῦ Συμβουλίου) διακεκριμένος ἑλληνομαθὴς ἐπίσκοπος Pierre Duprey. Ἔτσι σὲ μελέτη του, ποὺ δημοσιεύθηκε ἤδη τὸ 1971, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τόνισε

ὅτι «ἡ (Ρωμαιο)Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες εἶναι ἀδελφές Ἐκκλησίες...», ποὺ ἔχουν «ζωντανὰ ὅλα τὰ μέσα τῆς σωτηρίας, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἐμπιστεύθηκε στὴν Ἐκκλησία Του γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων... Γι' αὐτὸ δὲν πρόκειται ἢ δὲν πρόκειται πλέον γιὰ τὴν μετατόπισι τῶν πιστῶν ἀπὸ τὴν μία στὴν ἄλλη Ἐκκλησία, ἀλλὰ μόνον γιὰ τὴν ἀμοιβαία ἀναγνώρισι τῶν ὑπευθύνων ποιμένων ἐνὸς τμήματος τῆς ποιμνῆς τοῦ Χριστοῦ». Ἐπομένως πρέπει «νὰ ἀποφεύγεται κάθε τι, ποὺ θὰ ἤμποροῦσε νὰ διασκορπίσῃ τὸ ποιμνιο ἢ νὰ φέρῃ σύγχυσι στὶς τάξεις του»⁴¹. Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ ἐπισκόπου Duprey εἶναι ὑπόμνησις τῶν λόγων τοῦ ἀειμνήστου Πάπα Παύλου Στ', ὁ ὁποῖος τὸ 1967 προσφωνώντας στὸ Φανάρι Κωνσταντινουπόλεως τὸν ἀείμνηστο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχῃ Ἀθηναγόρα τὸν Α', ἐκτὸς τῶν ἄλλων τόνισε, ὅτι οἱ Ἱερέτες τῶν «ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν» πρέπει «νὰ ἀναγνωρίζουν καὶ νὰ σέβωνται ὁ ἕνας τὸν ἄλλο ὡς Ποιμένας ἐκείνης τῆς μερίδος τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ, ποὺ ὁ Θεὸς ἔχει ἐμπιστευθῆ σ' αὐτούς, φροντίζοντας γιὰ τὴ συνοχὴ καὶ αὐξησι τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποφεύγοντας

40. G. Larentzakis, *Unierte Kirchen des Orients*, στὸ ἔργο: Hanfried Krüger, Werner Löser, und Walter Müller-Römhild, *Ökumene-Lexikon* (Kirchen-Religionen-Bewegungen, Frankfurt am Main 1983, σσ. 1191.

41. Pierre Duprey, *Das Dekret des II. Vatikanischen Konzils über den Ökumenismus und das Aggioramento in den Beziehungen zwischen den Katholischen und der Orthodoxen Kirche*, στὸ ἔργο: Endre von Ivanka, Julius Tycka, Paul Wiertz, *Handbuch der Ostkirchenkunde*, Düsseldorf 1971, σσ. 655-657.

κάθε τι, πὸ θὰ ἤμποροῦσε νὰ διασκορπίσει τὸ ποίμνιο ἢ νὰ δημιουργήσει σύγχυσι στὶς τάξεις του»⁴².

Ἐπειδὴ οἱ παπικοὶ αὐτοὶ λόγοι ἀποδοκιμάζουν ἐμμέσως τὴν Οὐνία, πὸ φέρνει σύγχυσι στὶς τάξεις τοῦ ὀρθοδόξου ποιμνίου, ὁ Σεβ. ἐπίσκοπος Duprey ἐπισημαίνει στὴ συνέχεια, ὅτι στὸ χάρο τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρέπει νὰ ἀποφεύγεται «ὄχι μόνον πᾶσα μορφή προσηλυτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ὑπόνοια γι' αὐτόν». Γι' αὐτό, ἐπειδὴ οἱ Ὀρθόδοξοι ἔχουν ιδιαίτερη εὐαισθησία «ἐνεκα ἐνὸς συμπλέγματος ὀδυνηρῶν ἱστορικῶν αἰτίων», δὲν θὰ ἦταν οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ τῆς Ἀνατολῆς οἱ πλέον κατάλληλοι — ἀντιθέτως θὰ ἦταν οἱ «ὀλιγότερον κατάλληλοι» (weniger geeignet) — «γιὰ τὶς ἐπαφές καὶ τὸν διάλογο» μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἐπομένως οἱ Οὐνίτες θὰ συντελοῦσαν στὴν πρόοδο τῆς ἐνωτικῆς προσπάθειας μόνον μὲ τὴ συγκράτησι καὶ ὀπισθοχώρησί τους⁴³.

Ἐπειτα εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ στάσις τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, πὸ συμμετέχουν στὸν ἐπίσημο Διάλογο μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν. Οἱ καρδινάλιοι Roger Etchegaray (Ρώμη), Salvatore Pappalardo (Παλέρμο), Friedrich Wetter (Μόναχο), Johannes Willebrands (Ρώμη)· οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι Edward Cassidy (Πρόεδρος τοῦ Ποντιφικοῦ Συμβουλίου γιὰ τὴν προώθησι τῆς χριστιανι-

κῆς ἐνότητος, Ρώμη), Pierre Duprey (Γραμματεὺς τοῦ ἰδίου Συμβουλίου, Ρώμη), Νικόλαος Φώσκολος (Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Καθολικῶν στὴν Ἀθήνα), William Keeler (Βαλτιμόρη), Mariano Magrassi (Μπάρι), Alfons Nossol (Οπολε Πολωνίας), Alfred Pichler (Βοσνία), Joan Robu (Βουκουρέστι)· οἱ ἱερεῖς Patrik van der Aalst (Ὀλλανδία), Jean Corbon (Βηρυττός), André de Halleux (Λουβαίν), Wacław Hryniewicz (Πολωνία), Peter-Hans Kolvenbach (Ρώμη), Emmanuel Lanne (Chevetogne), John Long (Ρώμη), Frederick Mc Manus (Ἡνωμένες Πολιτεῖες), Δημήτριος Σαλάχας (Ἀθήνα), Ernst Suttner (Βιέννη), Jean Tillard (Ὀττάβα), Hermann Vogt (Τυβίγγη)· ὁ καθηγητὴς Vittorio Peri (Ρώμη) καὶ Eleuterio Fortino (Ρώμη), ὡς μέλη τῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῆς (Ρωμαιο)-Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τὸν Ἰούνιο 1990, μαζὶ μὲ τοὺς Ὀρθοδόξους, πὸ εἶναι μέλη τῆς ἰδίας Ἐπιτροπῆς, ἐνέκριναν στὸ Freising τῆς Βαυαρίας κοινὴν ἀνακοίνωσι, στὴν ὁποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τονίζουν τὰ ἑξῆς:

«... Στὴ χρησιμοποίησι τῆς Οὐνίας δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν (ἀπὸ τὸ Βατικανό), ὅτι, κατὰ τὴν Ἐκκλησιολογία, ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι μία ἀδελφὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία προσφέρει ἡ ἴδια τὰ μέσα τῆς σωτηρίας καὶ τῆς Χάριτος. Μὲ τὴν ἐννοια αὐτὴ καὶ συμφώνως πρὸς τὸ ἔγγραφο, πὸ καταρτίσθηκε ἀπὸ τὴν Ὑποεπιτροπὴ τῆς Βιέννης, ἀπορρίπτομε τὸν θεσμό τῆς Οὐνίας ὡς μέθοδο ἀναζητήσεως τῆς ἐνότητος, διότι εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν κοινὴ παράδοσι τῶν Ἐκκλησιῶν μας.

»Ἐκεῖ ὅπου ἡ Οὐνία χρησιμοποιήθηκε ὡς μέθοδος, δὲν πέτυχε τὸν σκοπὸ τῆς, πὸ ἦταν νὰ προσεγγίσει τὶς Ἐκκλησίες, ἀλλὰ προεκάλεσε νέες διαιρέσεις. Ἡ κατά-

42. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 655. Evangelos Theodorou, Prognosen für die Zukunft des Ökumenismus, στὸ «Ökumenisches Forum» — Grazer Hefte für konkrete Ökumene, Graz 1973, σ. 23. Βλ. σὲ γαλλικὴ καὶ ἐλληνικὴ γλῶσσα τὴν ὅλη προσφώνησι τοῦ Πάπα Παύλου Στ' στὸν «Τόμο ἀγάπης» (Vatican-Phanar, 1958-1970), Rome-Istanbul 1971, σσ. 373-377. Ἡ ἀναφερθεῖσα περικοπὴ τῆς προσφωνήσεως τοῦ Πάπα στὴ γαλλικὴ γλῶσσα ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ils (les chefs des Églises doivent le faire) (δηλ. νὰ ὀδηγοῦν στὴν ὁδὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος) en se reconnaissant et en se respectant comme pasteurs de la partie du troupeau du Christ qui leur est confiée, en prenant soin de la cohésion et de la croissance du peuple de Dieu et en évitant tout ce qui pourrait le disperser ou mettre de la confusion en ses rangs».

43. Pierre Duprey, ἔνθ' ἄνωτ.

στασις, πού δημιουργήθηκε ἔτσι, ὑπῆρξε αἰτία συγκρούσεων καὶ ὀδυνῶν, πού σημάδεψαν βαθεῖα τὴ συλλογικὴ μνήμη καὶ τὴ συλλογικὴ συνείδησι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἐξ ἄλλου, γιὰ λόγους ἐκκλησιολογικούς, ἀναπτύχθηκε ἡ πεποίθησις, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναζητηθοῦν ἄλλοι δρόμοι (ἐνωτικῆς προσπαθείας).

» Σήμερον, ὅταν οἱ Ἐκκλησίες μας συναντῶνται ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς Ἐκκλησιολογίας τῆς κοινωνίας μεταξύ ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, θὰ ἦταν λυπηρό, ἐπιστρέφοντας στὴ μέθοδο τοῦ «Οὐνιατισμοῦ», νὰ καταστρέψουν τὸ σπουδαῖο ἔργο γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν, πού ἐπιτελέσθηκε μέσα στὸν διάλογο...»⁴⁴.

Ὡς ἀναφέρει τὸ ἀνωτέρω κείμενο τῆς Διακηρύξεως τοῦ Freising, αὐτὴ προετοιμάσθηκε στὴ Βιέννη τὸν Ἰανουάριο 1990 ἀπὸ Ὑποεπιτροπὴ, πού εἶχε διατυπώσει ἀνάλογα συμπεράσματα. Ἡ Ὑποεπιτροπὴ αὐτὴ ἀπέριπτε τὴν Οὐνία ὡς «μοντέλο» ἐνώσεως καὶ ὡς ἀσυμβίβαστη πρὸς τὴν πρὸ τοῦ σχίσματος Ἐκκλησιολογία τῆς Παραδόσεως, πού προβάλλει τὴν «εὐχαριστιακὴ Κοινωνία, Ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες, ἐφ' ὅσον χρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια μέσα μεταδόσεως καὶ οἰκειώσεως τῆς Θ. Χάριτος καὶ τῆς σωτηρίας, ἀπορρίπτουν κάθε μορφή «σωτηριολογικῆς ἀποκλειστικότητος», προσηλυτισμοῦ καὶ προσβολῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως. Στὴ διατύπωσι τῶν συμπερασμάτων τῆς Βιέννης ἔλαβαν ἐνεργὸ μέ-

ρος, ἐκτὸς τῶν ὁμοδόξων μελῶν τῆς Ὑποεπιτροπῆς, ἕξ ρωμαιοκαθολικοί: οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες Edward Cassidy, Albert Nossol, Jean Corbon, Δημήτριος Σαλάχας, Ernst Suttner, ὡς καὶ ὁ Ronald Roberson (Βατικανό)⁴⁵.

Εἶναι σημαντικό, ὅτι ἡ διακήρυξις τοῦ Freising ἔγινε καὶ ἐκ μέρους διαπρεπῶν Ρωμαιοκαθολικῶν. Ἀσφαλῶς μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς νίκησαν ἐσωτερικοὺς δισταγμοὺς καὶ ψυχολογικὰς πιέσεις ἀπὸ ἀξιέπαινο εἰλικρινῆ πόθο νὰ μὴ διακοπῆ ὁ ἐλπιδοφόρος διάλογος. Ἐπίσης εἶναι βέβαιο, ὅτι ἡ διακήρυξις αὐτὴ πού κατ' ἀρχὴν ἀπορρίπτει τὴν Οὐνία ὡς μέθοδο ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότητος, δὲν ἔγινεν εὐχαρίστως δεκτὴ ἀπὸ ὠρισμένους συντηρητικὸς κύκλους τοῦ Βατικανοῦ. Ἔτσι ἐξηγεῖται γιὰ τὸ ἐπίσημο δημοσιογραφικὸ του ὄργανο «L' Osservatore Romano», ἐνῶ δημοσιεύει ἐνημερωτικῶς καὶ μὲ ἀξιέπαινη πληρότητα ἀκόμη καὶ δευτερευούσης σημασίας ἐκκλησιαστικὰς ἀνακοινώσεις, ἀπέφυγεν ἐπιμελῶς νὰ δημοσιεύσῃ τὸ κείμενο τῆς σημαντικῆς διακηρύξεως τοῦ Freising. Βεβαίως τὸ κείμενο αὐτὸ δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸ Δελτίο «Service d' information», πού ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ «Ποντιφικὸ Συμβούλιο γιὰ τὴν προώθησι τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν»⁴⁶, ἀλλὰ τοῦτο ἔγινε μὲ ἔκδηλη προσπάθεια νὰ μετριάσθῃ καὶ ἀπαλυθῇ ἡ ἐντύπωσις σ' ἐκείνους, πού δὲν ἦταν εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν καταδίκη τῆς Οὐνίας ὡς μεθόδου ἐνώσεως. Ὡς ἐπισημαίνει μὲ ὀξύδερκεια ὁ πατὴρ Frans Bowen, Διευθυντῆς τοῦ περιοδικοῦ «Proche-Orient Chrétien», πού ἐκδίδεται στὰ Ἱεροσόλυμα ἀπὸ τὸ «τάγμα τῶν λευκῶν πατέρων τῆς ἀγ. Ἀννης, τὸ

44. Frans Bowen, Freising 1990 — VIe session de la commission internationale pour le dialogue théologique entre l'Église Catholique et l'Église Orthodoxe, στό: «Proche-Orient Chrétien», Sainte-Anne, Jérusalem, τόμ. XL, 1990, τεύχος III-IV, σσ. 279-287. Πρβλ. André de Halleux, Uniatisme et communion. Le texte catholique-orthodoxe de Freising, στὴ «Revue théologique de Louvain» 22, 1991, σσ. 3-29. Waclaw Hryniewicz, Der «Uniatismus» im Katholisch-orthodoxen Dialog, στό περ. «Ostkirchliche Studien» 39, 1990, σσ. 319-335. Βλ. καὶ τὴν εὐσύνοπτη σχετικὴ ἀνάλυσι τοῦ π. Δημητρίου Σαλάχας στὴν ἐφ. «Καθολικὴ» (7 καὶ 31 Ἰουλίου 1990).

45. Frans Bowen, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 274-275.

46. Service d' information, ἐκδ. τοῦ Conseil Pontifical pour la Promotion de l'Unité des Chrétiens, ἀρ. 73, 1990 (II), σσ. 54-55.

Κυριακή Ὁρθοδοξίας 1992

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ*

«Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι» (Ἰω. α' 48).

Πανήγυρις λαμπρὰ τῆς Ὁρθοδοξίας σήμερον. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ περιβάλλεται τὴν ἀλουργίδα τῆς δόξης καὶ ἐορτάζει τὰ νικητήρια αὐτῆς κατὰ τῆς πλάνης καὶ ἐναντίον τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους ποῦ ἐπεχείρησαν τὴν διάθρωσιν καὶ τὸν ἀφανισμόν τῆς. «Ἐ ξ ω θ ε ν μ ά χ α ι» καὶ διωγμοὶ αἱματηροί: «Ἐ σ ω θ ε ν φ ό θ ο ι» ὑποναμεύσεως ἐκ τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν ἀντιθέων καὶ ἀντιχρίστων ρευμάτων τὴν

* Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν Συνοδικὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναφ Ἀθηνῶν (15.3.92), ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὑπὸ τοῦ Ἀντιπροέδρου αὐτῆς.

Δελτίο «Service d' information» προέταξε στὸ κείμενο τῆς Διακηρύξεως τοῦ Freising σύντομο σημείωμα, τὸ ὁποῖο τονίζει ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ ἔγινε, γιὰ νὰ μὴ διακοπῇ ὁ διάλογος καὶ ὅτι εἶναι «ἓνα πρῶτο μὴ τελειωμένο» (un premier pas accompli) ἔγγραφο, γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθῇ πρὸς τὸ παρὸν «ἓνα περίπλοκο πρόβλημα» (une question complexe), τοῦ ὁποῖου ὅλες οἱ πτυχές θὰ ἐξετασθοῦν στὸ μέλλον⁴⁷. Εἶναι προφανές, ὅτι τὸ σημείωμα αὐτό, ποῦ σχετικοποιεῖ τὴ σημασία τῆς Διακηρύξεως τοῦ Freising, ἐγράφη γιὰ νὰ προλάβῃ ἐνδεχόμενες ἀντιδράσεις κύκλων τοῦ Βατικανοῦ, ποῦ ὑποστηρίζουν τὴν Οὐνία. Παρὰ τοῦτα, πρέπει νὰ χαιρετισθῇ τὸ γεγονός, ὅτι διαπρεπεῖς Ρωμαιοκαθολικοὶ ἀπεδοκίμασαν κατ' ἀρχὴν τὴν Οὐνία ὡς «μοντέλο» ἐνώσεως.

Ὁ πατὴρ Frans Bowen καὶ σὲ εἰδικὸ ἄρθρο του, ποῦ δημοσιεύθηκε στὸ «Dictionary of the Ecumenical Movement», παραδέχεται τὸν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκ-

κατεταλαιπώρησαν (Β' Κορ. ζ' 5). «Πόσοι — ἐν ταῦταις — ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ πολέμησαντες ἀπώλοντο; αὕτη δὲ ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀναδέδωκε» (παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος). «Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία: πολεμουμένη νικᾷ ἐπιβουλευσμένη περιγίνεται: ὑδριζομένη λαμπρότερα καθίσταται: δέχεται τραύματα καὶ οὐ καταπίπτει ὑπὸ τῶν ἐλκῶν: κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται: χερμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει: πυκτεῦει, ἀλλ' οὐ νικᾶται». Εἰς πάντα τόπον καὶ εἰς πᾶσαν ἐποχὴν δάλλεται, ἀλλὰ δὲν καταβάλλεται. Διότι δὲν εἶναι ἀνθρώπινον σῶμα ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ θεοανθρώπινον. Ἔχει κεφαλὴν καὶ κυβερνήτην τὸν Χριστόν. Καὶ ὁ Παρά-

λατινισμό τῆς λατρείας καὶ τῆς σκέψεως τῶν Οὐνιτῶν καὶ τονίζει, ὅτι οἱ Οὐνιτικὲς Ἐκκλησίες δὲν εἶναι δυνατό νὰ εἶναι «γέφυρα μεταξύ Καθολικῶν καὶ Ὁρθοδόξων». Γι' αὐτὸ οἱ Ὁρθόδοξοι «τώρα θέλουν διάλογο κατ' εὐθείαν μὲ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, χωρὶς τὴ μεσολάβησι τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν», διότι τὶς θεωροῦν ὡς «de facto ἄρνησι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρος τῆς Ὁρθοδοξίας» καὶ ὡς «ὄργανα μεταμφιεσμένου προσηλυτισμοῦ, ποῦ ἐπιδιώκει τὴν προσέλκυσι στὸν Καθολικισμό ... πιστῶν, ποῦ εἶναι ἀνίκανοι νὰ διακρίνουν τὶς διαφορές». Οἱ Οὐνιτικὲς Ἐκκλησίες εἶναι μιὰ ἀνοικτὴ πληγὴ στὴν πλευρὰ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν⁴⁸.

Ἀλλὰ γιὰ τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας πρέπει νὰ προσθέσωμε καὶ ἄλλες ἐπισημάνσεις.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότης Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

48. Frans Bouwen, Eastern Catholic Churches, στὸ ἔργο: Nicholas Lossky, José Miguez Bonino, John Pobee, Geoffrey Wainwright καὶ Pauline Webb, Dictionary of the Ecumenical Movement, WCC Publications, Geneva 1991, σ. 310-311.

47. Αὐτόθι σ. 54. Frans Bowen, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 285.

κλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὴν «ὁ δ ἡ γ ε ἰ ε ἰ ς π ᾱ σ α ν τ ῆ ν ἄ λ ῆ θ ε ι α ν». Καὶ πρὸς τὴν νίκην.

* * *

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,
Τιμωτάτοι Ἀρχοντες τῆς Πολιτείας καὶ Ἡγεσία
τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν Στρατοῦ,
Λαὸ τοῦ Κυρίου περιούσιε.

Τὸ Εὐαγγέλιον σήμερα παρουσίασε τὴν πρώτην συνάντησιν καὶ γνωριμίαν πού εἶχε μὲ τὸν Χριστὸν ὁ κατόπι ἀπόστολός Του Ναθαναήλ. Καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι ὁ Καρδιογνώστης Χριστὸς ἔσπευσε νὰ τὸν ἀποκαλέσῃ ἀγνὸν καὶ ἄδολον, λέγων «ἰ δ ε ἄ λ ῆ θ ὤ ς Ἰ σ ρ α η λ ῖ τ η ς, ἐ ν ὧ δ ὀ λ ο ς ο ὐ κ ἔ σ τ ι ν». Ἐν ὧ δ ὀ λ ο ς ο ὐ κ ἔ σ τ ι ν».

Δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὸ νόημα τῆς Ὁρθοδοξίας αὐτὸς ὁ χαρακτηρισμὸς. Διότι, κατ' ἀρχήν

Ἐκκλησία σημαίνει ἀγνήν καὶ ἀνόθευτον πίστιν εἰς Χριστόν καὶ δὴ ἐγγυημένην ὑπ' Αὐτοῦ, μὲ τὸ κύρος τῆς «μᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» Του, τῆς ὀνόματι καὶ πράγματι «ὁ ρ θ ο δ ὀ ξ ο υ» καὶ ἀναντικαταστάτου — μὴ δυναμένης νὰ ὑποκατασταθῇ ἀπὸ καμμίαν ἄλλην εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ἦλθε νὰ φέρῃ μίαν νέαν θρησκείαν εἰς τὸν κόσμον. Ἄλλ' ἦλθε νὰ ἐγκαθιδρύσῃ τὴν βασιλείαν Του «ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς». Καὶ ἔδρασε πρὸς τοῦτο τὴν Ἐκκλησίαν, «ἦ- τ ι ς ἔ σ τ ι τ ὀ σ ῶ μ α α ὕ τ ο υ» (Ἐφεσ. α' 22), διὰ νὰ περιλάβῃ καὶ νὰ καταρτίσῃ τοὺς πολίτας τῆς βασιλείας Του.

Καὶ φυσικὰ ἔδρασε μίαν καὶ μόνην Ἐκκλησίαν, ὄχι πολλὰς. Ὅπως μία εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Χριστὸς, ἐνιαῖον εἶναι καὶ τὸ σῶμα, πού τὸ συναποτελοῦν τὰ «μ ἑ λ η Χ ρ ι σ τ ο υ» τ.ε. τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Μία καὶ ἀδιαίρετος ἦτο ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν πρώτην χιλιετίαν μ.Χ. Καὶ κατῴρθωνε νὰ ἀνασυνδέῃ εἰς τὸ σῶμα αὐτῆς τὰ κατὰ καιροὺς διεσπῶτα καὶ ἀποσχισζόμενα μέλη αὐτῆς. Καὶ νὰ ὑπερνικᾷ αἱρέσεις καὶ σχίσματα, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τῶν Ἱερῶν Συνόδων, μάλιστα τῶν «Οἰκουμενικῶν».

Κατὰ τὴν δευτέραν ὁμῶς χιλιετίαν ἐμφανίζεται διερρηγμένος ὁ ἄρραφος χιτῶν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἡ Ἐκκλησία Του διηρημένη! Παρ' ὅλον, ἐν τούτοις, τὸν κατακαρματισμὸν αὐτόν, πού ζητεῖ κάλυψιν ὑπὸ τὸ ἔνομα «ἐκκλησία», δὲν παύει ἡ Ἐκκλησία νὰ εἶναι «μ ἑ λ η, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολική» αἱ δὲ ἄλλαι

εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ψευδεπίγραφοι, μέχρις ὅτου ἐπανεύρουν τὴν θέσιν καὶ ἐπανένταξιν των ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς «μ ἑ λ η θ ὤ ς» ἀδιαίρετου καὶ ἀκαινοτομήτου, Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. «Κ α ἰ γ ε ν ῆ σ ε τ α ἰ μ ἑ λ η π ο ἰ μ ν η, ε ἰ ς π ο ἰ μ ῆ ν», ὅπως τὸ βεβαιώνει Αὐτὸς ὁ Χριστὸς (Ἰω. ι' 16). Διότι τὸ θέλημά Του εἶναι, «ἔ ν α π ᾶ ν τ ε ς ἐ ν ὧ σ ι ν... ἔ ν α ὁ κ ὄ σ μ ο ς π ἰ σ τ ε ὕ σ η» (Ἰω. ιη' 21). Ἡ διαίρεσις κλονίζει τὴν πίστιν τοῦ κόσμου. Καὶ ὁ προβληματισμὸς τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἔντονος. Καὶ μέσα εἰς ἓνα κλίμα ἀμφιβολίας διερωτῶνται πολλοί ποίος λοιπὸν εἶναι ὁ «ἀ λ ῆ θ ὤ ς Ἰ σ ρ α η λ ῖ τ η ς, ἐ ν ὧ δ ὀ λ ο ς ο ὐ κ ἔ σ τ ι ν». Πού ὑπάρχει ἡ μία καὶ μόνη ἀληθινή πίστις καὶ Ἐκκλησία — Ἐκκλησία καὶ πίστις ἀκεραία καὶ ἀμώμητος καὶ ἀσφαλῆς πρὸς σωτηρίαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ;

Ἡμεῖς ἀπαντῶμεν ἀδιστακτικῶς καὶ εὐθαρσῶς ὅτι «ὧ δ ε ἡ σ ο φ ῖ α ἔ σ τ ι ν», εἰς τὴν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν τὴν πρὸ τοῦ μεγάλου σχίσματος καὶ εἰς τὴν συνεχίζουσιν ἀ δ ι α μ φ ἰ σ θ η τ ῆ τ ω ς τ ῆ ν «ἄ π α ξ π α ρ α δ ο θ ε ἰ σ α ν τ ο ἰ ς ἁ γ ῖ ο ἰ ς π ἰ σ τ ι ν» (Ἰούδα 3) Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν.

* * *

Ὁ εὐφημος χαρακτηρισμὸς τοῦ Χριστοῦ διὰ τὸν Ναθαναήλ «ἀ λ ῆ θ ὤ ς Ἰ σ ρ α η λ ῖ τ η ς» καὶ δὴ «ἐ ν ὧ δ ὀ λ ο ς ο ὐ κ ἔ σ τ ι ν», προσιδιάζει ἐξαιρέτως εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας. Ὁ «ἀ λ ῆ θ ὤ ς Ἰ σ ρ α η λ ῖ τ η ς» ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸν ψευδῆ. «Ὅστε ἐνὶ καὶ ψευδῆς Ἰσραηλίτης», παρατηρεῖ ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Καὶ προσθέτει ὁ ἱερός ἐρμηνευτὴς τοῦ Εὐαγγελίου «οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ κατ' ἐκείνους... ψευδώνυμοι ἦσαν Ἰσραηλίται» (Ζιγαβηγός). Διότι ἠλλοίωσαν καὶ διέστρεψαν τὴν γνησίαν παράδοσιν τοῦ περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὴ ἡ διάστροφος ἀντίληψις τοὺς ἐστρεφεν ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ. Θὰ ἐπισημάνῃ δὲ κατόπι ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ καὶ Θεολόγου αὐτῆν «τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἐαυτοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ» (β' 9). Λέγουν ὅτι εἶναι γνήσιοι φορεῖς τῆς παραδόσεως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ εἶναι «συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ»! Φοβερά ἐπειτα ἡ παραχάραξις τῆς ἀληθινῆς — Χριστοδιδάκτου καὶ ἀποστολικῆς — πίστεως καὶ τῶν δογμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπὸ τῆς Δυτικῆς καὶ — ἄς τὴν εἴπωμεν μὲ τὸ ὄνομά της — τῆς παπικῆς θεολογίας. Δὲν φέρει πλέον τὰ ἐχέγγυα τῆς πίστεως τῆς ἀρχαίας ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας. Δὲν ἐκφράζει πλέον τὸν «ἀληθῶς Ἰσραηλίτην», τὸν νέον Ἰ-

σραήλ τῆς Χάριτος, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. α' 2, Β' Κορ. α' 1), ἀλλὰ μένει μετέωρος καὶ ἀθεμελίωτος ἐν Κυρίῳ.

Λυπούμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι καὶ ὁ ἐπόμενος τιμητικὸς λόγος τοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ Ναθαναήλ· «ἐν ᾧ ὁ ὅλος οὐκ ἔστι», δὲν εὐρίσκει θέσιν ἐκεῖ ὅπου οἱ ἐρχόμενοι «ἐν ἐνδύμασι προβάτων» —μὲ τὸ ἔνδυμα καὶ τὴν λειτουργικὴν παράδοσιν τοῦ ὀρθοδόξου ἱερατείου— δὲν εἶναι ἅν ὀρθόδοξοι, ἀλλὰ συγκαλύπτουν τὴν οὐνιτικὴν των προέλευσιν καὶ τὰς οὐνιτικὰς μεθόδους «ποιεῖσαι ἐναπροσηλυτοῦν» ἢ πολλούς. Ἀσφαλῶς αὐτὴ ἡ ἐνέργεια δὲν εἶναι ἄδολος. Οὕτε εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν συμβάλλει. Ἀντιθέτως μάλιστα ἀποτελεῖ «πέτρων σκανδάλου» καὶ «λίθον προσκόμματος», εἰς τὸν ὁποῖον προσκρούουν οἱ διάλογοι καὶ αἱ ἐνωτικαὶ προσπάθειαι, πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰς δογματικὰς διαφορὰς ποῦ χωρίζουν τὰς ἐκκλησίας. Καὶ ἐξουδετερῶνουν καὶ κρημνίζουν ὅ,τι θετικὸν καὶ ἐποικοδομητικὸν ἔχει προηγηθῆ εἰς τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης. Διότι «ὁ διάλογος τῆς ἀγάπης» νοεῖται μόνον «ἐν ἀληθείᾳ». Καὶ προϋποθέτει συζητητὴν «ἀληθῶς Ἰσραηλίτην, ἐν ᾧ ὁ ὅλος οὐκ ἔστι».

* * *

Ἐντὸς ὀλίγου ὁ Κύριος θὰ «ἀνοίξῃ τοὺς ἔθνεσι θύραν πίστεως» (Πράξ. ιδ' 27). Εἰς τὴν Ἠνωμένην Εὐρώπην θὰ εἶναι ἀνοικτὴ ἡ θύρα, διὰ νὰ περάσῃ τὸ μῆνυμα τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἦδη ἤρχισαν ἐπαφαὶ καὶ μεθοδεύεται συντονισμὸς καὶ συμπαραστάσεις τῶν Ὀρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐσωτερικῶν προβλημάτων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐμπεριστάτων καὶ δοκιμαζομένων ἀπὸ ἐπιβουλὰς τῶν διεκδικούντων τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ δίκαια τῶν Ὀρθοδόξων. Καὶ ἀκολούθως ἡ Ὀρθοδοξία δὲν θὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς θύρας τῆς Ἠνωμένης Εὐρώπης ἀνταγωνιστικῶς. Δὲν ἀνήκει αὐτὸ εἰς τὴν τακτικὴν τῆς. Ἀλλὰ θὰ δηλώσῃ τὴν παρουσίαν τῆς· καὶ θὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν τῆς· καὶ θὰ ἐξαγγεῖλῃ τὸ μῆνυμά τῆς, διὰ νὰ ἀκουσθῇ, εἰ δυνατόν, «εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος αὐτῆς καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτῆς», κατὰ τὸν λόγον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· «καὶ ἅλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κακείνὰ με δεῖ ἀγαγεῖν καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι» (Ἰω. ι' 16). Θὰ φέρω στήν αὐλὴν μου —εἰς τὴν μίαν ἐκκλησίαν μου— καὶ τὰ ἄλλα διασκορπισμένα πρόβατά μου.

Αἱ περιστάσεις δείχνουν ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα. Καὶ ἔρχονται μῆνυματα ποῦ μαρτυροῦν νοσταλγίαν τῆς Ὀρθοδοξίας ἀνὰ τὸν κόσμον. Ἔχομεν χρέος νὰ ἐτοιμασθῶμεν καὶ νὰ ὀργανώσωμεν τὴν ἱεραποστολικὴν μας ἐξόρμησιν, ὑπακούοντες εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου· «πνευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματθ. κη' 19).

Καὶ ἄλλοι συναφεῖς λόγοι τοῦ Κυρίου ἐπισημαίνουν σαφῶς· «ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη» (Ἰω. δ' 35). «Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεθήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ» (Λουκ. ι' 2). Ἐφ' ὅσον ἡμεῖς θὰ πράξωμεν τὸ καθήκον ποῦ ἀνακύπτει ἀπὸ τὰς συντρεχούσας σημερινὰς περιστάσεις, Ἐκεῖνος θὰ ἀναπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα. Καὶ θὰ ἐπευλογῆσῃ τὴν ἱεραποστολικὴν πορείαν καὶ τὴν σπορὰν τοῦ λόγου τῆς ὀρθοτομούσης τὸν λόγον τῆς ἀληθείας» ἀγίας ἡμῶν Ὀρθοδοξίας.

* * *

Σήμερον, εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς ΚΠόλεως, «ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συνήγαγε», περὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, πάντας τοὺς Πατριάρχας καὶ τοὺς λοιποὺς Προκαθημένους —Ἀρχιεπισκόπους— τῶν κατὰ τόπους ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἰς τὰ πλαίσια τῆς Πανηγύρεως τῆς Ὀρθοδοξίας. Θὰ τελεσθῇ —τελεῖται ἤδη— πανορθόδοξος θεία Λειτουργία, ἀφοῦ προηγήθῃ Σύνοδος τῶν Πρωθιεραρχῶν, πρὸς ἐξέτασιν καὶ λύσιν τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ὀρθοδοξίαν κρίσιμων ζητημάτων. Ἐτέθη ἐπὶ τάπητος καὶ ἡ δολιοφθορὰ τῶν Οὐνιτῶν καὶ ἐν γένει τῶν παπικῶν μεθοδεύσεων κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας. Καὶ ἐλήφθησαν ἀποφάσεις ἐνεργοποιήσεως ὅλου τοῦ πανορθόδοξου δυναμικοῦ —κλήρου καὶ λαοῦ— διὰ τὴν προβολήν, τὴν διαφύλαξιν καὶ τὴν περιφρούρησιν τῆς τιμαλφούς Ὀρθοδοξίας μας ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς ὀρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν. Καὶ ἀνάδειξιν αὐτῆς εἰς «Φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναι εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. ιγ' 47).

«᾿ῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου.

» Ὑψωσον κέρας χριστιανῶν Ὀρθοδόξων,

» καὶ κατὰπεμψον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου τὰ πλούσια».

Ἀμήν.

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ο ΣΥΡΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ (1883-1961)*

Τριακονταετής ἀμφιτηρίδα ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας αὐτοῦ (+ 8.6.1961 — 1991)

Ἐμφανισθεὶς τὸ πρῶτον, ὡς Μητροπολίτης Σύρου, ἐνώπιον τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1931 ἐντυπωσίασε διὰ τὴν περὶ τῆς «Ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς», ρηξικέλευθον καὶ ἐμπεριστατωμένην εἰσήγησίν του, διὰ τὴν ὁποίαν ἀπέσπασε τὰς εὐμενεστέρας τῶν κρίσεων, ἐκ μέρους πολλῶν Ἀρχιερέων.

«... εἰς τὴν ἀμέσως ἐπομένην συνεδρίαν, καθ' ἣν μὲ πολλὴν ἐνθουσιασμὸν ὠμίλησαν ὡσαύτως διὰ τὸ ἔργον τῆς Ἱεραποστολῆς τόσοσὺν ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος, ὅσον καὶ οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι Κορινθίας Δαμασκηνός, Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσόστομος, Σάμου Εἰρηγαῖος, Καρυστίας Παντελεήμων καὶ τινες ἄλλοι ἐκ τῶν ἁγίων συνέδρων, ἀπεφασίσθη ἐν τέλει, προτάσει τοῦ Μακ. Προέδρου καὶ ὁμοθυμῶν γνώμῃ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἢ ἱδρυσίς θεσμοῦ ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, μεθ' ἧς ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος, διερμηνεύων τὸ κοινὸν αἶσθημα τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ἐχαρκτήρισε τὸ γεγονός ὡς τὴν πλέον σοβαρὰν καὶ ἐνδιαφέρουσαν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς καὶ ἠγχήθη θερμῶς τὴν πλήρη εὐόδωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου. Ταυτοχρόνως ἡ Ἱεραρχία ἀνέθηκεν εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν Σεβ. ἀρχιερέων Σάμου Εἰρηγαίου, Κορινθίας Δαμασκηνοῦ, Σύρου Φιλαρέτου καὶ Καρυστίας Παντελεήμονος τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ὑποβληθέντος σχεδίου τοῦ Σεβ. Σύρου»⁷.

Ὁ ἴδιος ἔλεγε περὶ τῆς εἰσηγήσεως ἐκείνης εἰς διὰλέξιν του, τὴν 11ην Ὀκτωβρίου 1933, εἰς τὴν αἴθουσαν «ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ»:

«... Ἡ εἰσήγησις, τὴν ὁποίαν εἶχον τὴν τιμὴν γὰ κάμω τότε, ἐκρίθη εὐμενεστάτα ὑπὸ πάντων τῶν Ἁγίων ἀδελφῶν, αἱ δὲ ἐπακολουθήσασαι σχετικαὶ ἀγορεύσεις τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σάμου, Φιλίππων, Κορινθίας, Καρυστίας καὶ τινῶν ἄλλων προὔξέντησαν βαθυτάτην αἴσθησιν καὶ ἐπλήρωσαν τὴν ἀτιμῶσαιραν τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἐνθουσιασμῶ ἀγίου. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος, πλήρης συγκινήσεως ἐκ τῆς ὁμοθυμίας καὶ ἐκθύμου ἀποφάσεως τῆς Ἱεραρχίας, πρὸς ἱδρυσιν καὶ παρ' ἡμῶν θεσμοῦ ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, ἠγχαρίστησε τὸν Θεὸν καὶ πάντας τοὺς Ἱεράρχας καὶ ἐχαρκτήρισε τὴν

ἀπόφασιν ἐκείνην ὡς τὴν φωτεινοτέραν καὶ τὴν σπουδαιοτέραν ἀπὸ ὅσας ἔλαβεν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους».

Τοῦ θέματος ὁμοῦ περιπλακέντος πολιτικῶς, ἐπανῆλθεν ὀριστικῶς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἱεραρχίας τοῦ ἔτους 1933, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης Φιλαρέτος ἐπραγματοποίησε τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ εἰσήγησιν.

Ὅτῳ, μετὰ πολλὰς συζητήσεις μετὰ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, κατηρτίσθη τὸ «ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ», ἐγκριθὲν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1205) 28.2.1933 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν, σκοποὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν:

- 1) Ἡ προάσπισις τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, ἢ ἐνίσχυσις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθημῆτος καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν παρὰ τῷ λαῷ.
- 2) Ἡ ἐξύψωσις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου.
- 3) Ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ ὄλων τῶν τάξεων τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας.
- 4) Ἡ μεθοδικωτέρα ὀργάνωσις καὶ ἐξάσκησις τοῦ ἔργου τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς κοινωνικῆς προνοίας τῆς Ἐκκλησίας.
- 5) Ἡ συστηματικωτέρα θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ μόρφωσις καὶ διαπαιδαγώγησις τῆς νεολαίας, ὡς καὶ ἡ προφύλαξις αὐτῆς ἀπὸ τῶν ὁσημέραι πληθυνομένων κοινωνικῶν κινδύνων»⁸.

Κατόπιν τῆς ἀνωτέρω ἐγκρίσεως κατηρτίσθη τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τοῦ Γραφείου «ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ» ἐκ τοῦ Μακαρ. Προέδρου τῆς Ἱεράς Συνόδου, τῶν Συνοδικῶν Φιλίππων καὶ Νεαπόλεως Χρυσόστομου, Σύρου Φιλαρέτου, Φωκίδος Ἰωακείμ καὶ τῶν Σεβ. Θεσσαλονίκης Γενναδίου, Μηθύμνης Διονυσίου καὶ Κορινθίας Δαμασκηνοῦ. Ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις τῆς Ἱεραποστολῆς ἀνετέθη προσωρινῶς τῷ Σεβ. Σύρου Φιλαρέτῳ»⁹.

Ἡ ἐπὶ 29 ἔτη ποιμαντορία του ὑπῆρξε ἐγκαρπος καὶ καλλίκαρπος.

Ἐνδιεφέρθη διὰ τὴν ἀνεύρεσιν μορφωμένων καὶ καλῶν κληρικῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων διακονοῦν εἰσέτι

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 150 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

7. «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἔτος ΙΑ', ἀριθμ. 10, σελ. 73.

8. «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 75.

9. «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 79.

ἐπαξίως τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὰς ἀνά τὰς νήσους ἐνορίας των.

Ἐπροστάτευσεν τὰς ἱεράς Μονάς καὶ ἐφρόντισεν διὰ τὴν ἐπ'ἀνδρωσίν των. Ἀνήγειρε νέους ἱεροὺς Ναοὺς, τοὺς ὁποίους καὶ ἐγκαινίασε. Ἐφρόντισε διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου εἰς Ἐρμούπολιν, διὰ τῆς συστάσεως φιλοπτώχων ἀδελφοτήτων Κυριῶν, αἱ ὁποῖαι τὰ μέγιστα συνείργησαν εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἐμπεριστάτων ἀνθρώπων κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σκληρῶν χρόνων τῆς Κατοχῆς καὶ τῶν μετὰ ταύτην.

Τὰ μέγιστα ἐνδιαφερθεὶς διὰ τὴν ἀνεύρεσιν πόρων διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐνδεεῖς τῶν νήσων, ἰδίᾳ δὲ τῆς ἑδρας αὐτοῦ, Ἐρμουπόλεως, ὅσον καὶ τῆς γειτνιαζούσης νήσου Τήνου, ἐπεμελήθη ἐπιτυχέστατα μάλιστα, τὸ ἐν Σύρῳ «Βαφειαδάκειον Κληροδότημα» καὶ διὰ τὰ ἐν Τήνῳ «Μωραϊτίδου» καὶ «Χριστίνης Γαρυφάλλου». Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν τὸ ἀξιοποίησεν εἰς Ἀθήνας, ὥστε ἐκ τῶν ἐσόδων του γὰ ἐνισχύεται ἡ Ἱερά Μονὴ Κεχροβουνίου, διὰ δὲ τὸ δεύτερον μετέβη προσωπικῶς τὸν Μάρτιον τοῦ 1936 εἰς Αἴγυπτον, ὅπου θέσας τέλος εἰς δωδεκαετῆ ἀνεπιτυχῆ ἀγῶνα τῆς Μονῆς, κατώρθωσε τὴν ἀποδέσμευσιν τῶν ὑπὸ τῆς Μεγάλῃς Εὐεργέτιδος Χριστίνης Γαρυφάλλου διατεθέντων χρημάτων διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν Μοναχῶν καὶ πτωχῶν γραιῶν τῆς Τήνου, ἐκ τῶν Αἰγυπτιακῶν Τραπεζῶν, καὶ τὴν μεταφορὰν χρηματικῶν ἐπιστοκίων εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς βουλήσεως τῆς διαθέτιδος. Τὸ δὲ 1954 ἔφερε χρήματα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἠγοράσθησαν μὲ αὐτὰ ἀκίνητα, ἐκ τῶν ἐσόδων τῶν ὁποίων, ἐνισχύονται ἕως καὶ σήμερον, αἱ Μοναχαὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κεχροβουνίου.

Εἰς Ἐρμούπολιν ὀργάνωσεν εἰς Ὀρφανοτροφεῖον Θηλέων τὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας εἰς τὴν θέσιν Κίνιον, τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ καὶ ἕως τῆς σήμερον. Ὁμοίως δέ, τῇ συνεργείᾳ ἡμῶν, διωργανώθη εἰς τὴν ἐν Μυκόνῳ Ἱεράν Μονὴν τῆς Τουρλιανῆς Ὀρφανοτροφεῖον ἀρρένων, περιθάψαν ἐπὶ δεκαετίας, ὀρφανόπαιδας ἐκ τῶν πέριξ νήσων.

Ἡ κατ' ἔτος 1936 (25 Μαΐου), εὐρεσις δι' ὄραματος εἰς τὸν Ἐρμουπολίτην Μανοῦσον Πελέκη, τοῦ ἱεροῦ εἰκονίσματος τοῦ Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου εἰς Ἐρμούπολιν, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀφορμὴν διὰ τὴν δημιουργίαν μεγαλοπύου πνευματικοῦ καὶ κτιριακοῦ συγκροτήματος. Νυχθημερὸν μετὰ τῶν συνεργατῶν του, κληρικῶν καὶ μὴ, παρῶν, εἰς ἀπάσας τὰς ἐργασίας, ὥστε τὸ ἀνοικοδομοῦμενον γὰ γίνῃ ὅ,τι ὠραιότερον. Ἦτο ὁ ἴδιος «ἀρχιτέκτων, μηχανικός, ἐργάτης»!

Προσωπικῶς ἐπεμελεῖτο τοῦ ἀνεγειρομένου μεγαλοπρεποῦς δυσορόφου Βυζαντινοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου εἰς

τὴν θέσιν Βαπόρια, εἰς Ἐρμούπολιν, καὶ ἐκεῖ ἔθεσε τὴν σφραγίδα τῆς αἰσθητικῆς καὶ πνευματώδους τῆς ὄντι δημιουργίας του.

Τὴν 4ην Ἀπριλίου 1939, ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτου Ἐκκλησιασματος, ἐγκαινίασε τὸν ἱερόν Ναόν τῆς Εὐρέσεως, εἰς τὸν ὁποῖον ἐτέλεσε πλῆθος χειροτονιῶν νέων Κληρικῶν, ὄντος δίκην κατακόμβης, καταναγκιωτάτου καὶ μεγαλοπρεποῦς.

Κατ' αὐτοὺς τοὺς δυσμοίρους χρόνους τοῦ Γερμανο-ἰταλικοῦ πολέμου ἀνέπτυξε σιωπηλῆ, ἀλλὰ ἐνθερμη πατριωτικῆ δραστηριότητα φυγαδεύων πατριώτας εἰς Μέσην Ἀνατολὴν διὰ τῆς Μονῆς Τουρλιανῆς Μυκόνου, τῇ συνεργασίᾳ τοῦ γράφοντος, ὡς ἡγουμένου τότε αὐτῆς.

Εἶναι ἀποτυπωμένη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἡ μορφή του, ὅτε τὴν ἡμέραν τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου κατήλθεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Σύρου καὶ ἐστάθη εἰς τὴν σκάλαν τοῦ πλοίου, εὐλογῶν καὶ ἐνθαρρύνων τοὺς ἀναχωροῦντας διὰ τὸ μέτωπον Ἐρμουπολίτας.

Αἱ δὲ εὐρισκόμεναι εἰς τὸ ἀρχεῖον ἡμῶν ἐπιστολαὶ του, κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην, ὅτε ἐπεκοινωνεὶ μετ' ἡμῶν δι' ἀλληλογραφίας εἰς Μύκονον εἶναι χαρακτηριστικαὶ τοῦ πατριωτικοῦ σθένους καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἠθους τοῦ αἰδίδιμου Γέροντος καὶ κλεινοῦ Ἱεράρχου.

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν (1941) ἠγεῖται μιᾶς Παγκυκλαδικῆς προσπαθείας διασώσεως τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν πείνα, διὰ τῆς δημιουργίας τοῦ Κοινωφελοῦς Ὀργανισμοῦ Κυκλάδων Νήσων (ΚΟΚΝ), τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε πρῶτος Πρόεδρος.

Λειτουργικὸς καὶ διδακτικὸς Ἀρχιερεὺς ἐπερίοδευε τὰς νήσους τῆς Μητροπόλεως, ὑπὸ δυσχερεῖς περιστάσεις, λόγῳ τῶν μικρῶν πλοίων καὶ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν, διδάσκων καὶ νοουθετῶν τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ποιμνιον.

Εὐγενὴς καὶ διακριτικὸς, ἡγάπα δι' ἐνὸς διακεκριμένου τρόπου, τιμῶν τὸ Λειτουργικὸν καὶ τὴν θέσιν του. Ἰδιαιτέρως ἐμερίμνησε διὰ τὸ Θεῖον Κήρυγμα. οἱ δὲ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντες Ἱεροκήρυκες, προήχθησαν ἅπαντες εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα διὰ τῶν εὐχῶν καὶ προσευχῶν του, ζῶντος καὶ κεκοιμημένου ὁ Νικοπόλεως Στυλιανὸς Κορνάρος, ὁ γράφων, ὁ Μεσογαίας Ἀγαθόνικος Φιλιππότης, ὁ Θήρας Παντελεήμων Ρίζος.

Ἔως καὶ τῆς ἀσθενείας του, δὲν ἐφέισθη κόπων καὶ μόχθων διὰ γὰ ἐπισκέπτεται τὰς Μονάς, τὰς νήσους, τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, δίδων τὸ εὐεργετικὸν παρὸν τοῦ ποιμένος. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1958, παρ' ὅτι τὰ σημεῖα τοῦ κόπου ἦσαν ἐκδηλα, ἐνώπιον τῆς ΙΓ' Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-

ΟΥΝΙΑ - ΣΚΟΠΙΑ - ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ*

Ἡ πτώση τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ οἱ πολιτικές ἀλλαγές στὴν Ἀνατολική Εὐρώπη καὶ τὰ Βαλκάνια, μαζί με τὸ ἀγαθὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἀποδέσμευση τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τὸν χαλινὸ τοῦ ἀθεϊσμοῦ καὶ τὴν τυραννία τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία στὸ Βατικανὸ καὶ τὸν σημερινὸ ἄρχοντά του, τὸν Πολωνὸ Πάπα Ἰωάννη - Παῦλο τὸν Β', γνωστὸ ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἦταν καθηγητὴς στὸ Λδδδ γιὰ τὰ φιλο-ουιντικά του αἰσθηματά, νὰ ἐπιδιώξει συστηματικὰ τὴν ἀναβίωση τῆς Οὐνίας στὶς χώρες αὐτές ἢ τὴν δημιουργία καταστάσεως ἐκεῖ ὅπου κανένα πρόβλημα δὲν ὑπῆρχε, μᾶς Οὐνίας περιθωρημένης μάλιστα μετὰ τὸ φωτιστέφανο τῆς ἀνισταθείσης δῆθεν κατὰ τοῦ μαρξισμοῦ. Ἀλλά, ἂν κάποια πρώτη ὑπέστη τις συνέπειες τῆς ἀθεϊστικῆς μανίας τοῦ Σοβιετ, εἶναι ἢ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας. Εἶναι δυνατόν νὰ λησμονηθεῖ ἢ παρωδία ἐκείνη Πανορθόδοξου συσκέψεως τοῦ 1948 ἐπὶ Στάλιν καὶ ὁ διωγμὸς τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν, Ἀρχιεπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, ὅπως τοῦ Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας Διονυσίου, τοῦ Πράγας Σαββατίου, τοῦ Ρίγας καὶ πάσης Λιθουανίας Αὐγουστίνου, τοῦ Τουλίνης καὶ πάσης Ἑσθονίας Ἀλεξάνδρου, τοῦ Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας Χριστοφόρου, ὅλων εὐρισκομένων σὲ κανονικὴ σχέση ἢ ἐξάρτηση μετὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸν παραμερισμὸ τοῦ ὁποῦ ἀπὸ τὴν κορυφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, μετὰ τὴν προώθηση τῶν σχεδίων περὶ «Τρίτης Ρώμης» εὐνοῦσε τὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς; Μποροῦν νὰ μᾶς ποῦν ποῦ εἶναι τώρα αὐτὲς οἱ Ἐκκλησίες;

Ὅπως ἔδειξε ἢ ἐξέλιξε τῶν ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων στὴν Ἀνατολική Εὐρώπη καὶ τὰ Βαλκάνια, τὸ Βατικανὸ οὐδέποτε ἐγκατέλειψε τὴν προκλητικὴ καὶ μισαλλόδοξη μεθοδία τῆς Οὐνίας. Ὅταν τὸ 1980 ἀρχισε πάλι στὴ Ρδδο ὁ Θεολογικὸς Διάλογος μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, δημιουργήθηκε σάλος μετὰ τὴν παρου-

σία καὶ Οὐνιτῶν στὴν Ρωμαιοκαθολικὴ ἀντιπροσωπεία (καὶ τὸ φαινόμενο αὐτὸ παρουσιάζεται ὡς καὶ τὰ σήμερα). Ὅταν τὸ 1985 ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ συνεκάλεσε στὸ Ζάππειο τὴν Συνδιάσκεψη τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πείνας, μετὰ λύπη εἶδαμε μαζί μετὰ ἄλλα δύο μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας ποὺ ἔστειλε ἢ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία (τὸ ἔνα ἦταν ὁ τότε ἐδῶ Προνούτσιος τοῦ Βατικανοῦ, δηλ. ὁ πρεσβευτὴς τοῦ Βατικανοῦ ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι Κράτος), νὰ καταφθάσει καὶ ἔνας Οὐνιτῆς. Κι αὐτὰ σὲ μία χώρα, στὴν δική μας χώρα, ποὺ ἢ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὅταν πρὸ ἐτῶν εἶχε ἀποθάνει ὁ κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν ἐλθὼν ἐνταῦθα Οὐνιτῆς Ἐπίσκοπος Γεώργιος Χαλαδατζῆς, εἶχε ζητήσῃ, εἶχε παρακαλέσει τὸν τότε Πάπα τῆς Ρώμης νὰ μὴ διορίσει στὴ χώρα μας ἄλλον Οὐνιτῆ Ἐπίσκοπο. Ἄλλ' εἰς μάτην. Σὲ μιὰ χώρα ποὺ ἔταν τὸ Κράτος τὸ 1980 εἶχε ἀποφασίσει νὰ συνάψει διπλωματικές σχέσεις μετὰ τὸ Βατικανὸ ἢ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν εἶχε ζητήσῃ μετὰ ὑπόμνημά της πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ τὸ Ὑπουργεῖο Ἑθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, τὴν ματαίωση τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως (Περ. Δ. «ΚΟΙΝΩΝΙΑ», ἔτος ΚΓ', σ. 122-124). Οὐνιτῆς περιλαμβάνεται συχνὰ στὴν ἀντιπροσωπεία ποὺ στέλνει στὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ τὴν θρονικὴ ἐορτὴ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου, ὁ Πάπας. Πολὺ πρόσφατα ἀπὸ 16-17 Δεκεμβρίου 1991, μετὰ τὴν συμπλήρωση δέκα χρόνων ἀπὸ τὴν ἔναρξη τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, πραγματοποιήθηκε Διεθνὴς συνάντηση, στὸ Μπάρι, Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν Θεολόγων μετὰ θέμα: «Ποιά προβλήματα ἐμποδίζουν τὸν Διάλογο». Ἐκεῖ ὁ γνωστὸς Δομηνικανὸς ἱερέας καὶ καθηγητὴς Θεολογίας GIOFFARI προκάλεσε τοὺς Ὁρθοδόξους ὑποστηρίζοντας μετὰ ὑπερβάλλοντα φανατισμὸ τὴν Οὐνία καὶ μεμφόμενος τὴν Ὁρθοδοξία, γιὰτὶ ἀνθίσταται σ' αὐτήν. Οἱ Ὁρθόδοξοι συνέδρου ἀντέδρασαν τονίζοντας ὅτι ἢ παρατηρουμένη διείσδυση τῆς Οὐνίας στὶς βαλκανικές καὶ σ' ἄλλες ὀρθόδοξες περιοχὲς προσβάλλει τὸ φρόνημα τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν καὶ σὲ καμμιά περίπτωση δὲν προωθεῖ τὴν εὐδόωση ἐνὸς γονίμου διαλόγου μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Δυτικῶν, ἀπέρριψαν δὲ (ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Σωτ. Βαρναλίδης), τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι ἢ Οὐνία μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει ἐνωτικὴ γέφυρα, ἀντίθετα μάλιστα ἐξ αἰτίας τῆς

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 152 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

λάδας, ἀνεφέρθη δι' εἰδικῆς εἰσηγήσεως, διὰ τὸ θέμα τῆς ψήφου τῶν κληρικῶν, εἰς τὴν ὁποῖαν ὀφείλεται ἐν τέλει, κατόπιν καὶ τῆς σχετικῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως, τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν τῶν κληρικῶν.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σύρος ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ἀπειλεῖται ἡ διακοπή τοῦ Διαλόγου μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Δὲν πρόκειται γιὰ ὑπερβολή. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος στήν προσφώνησή του πρὸς τὰ μέλη τῆς παπικῆς ἀντιπροσωπείας ποὺ παρέστησαν στήν Θρονική ἐορτή τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου στήν Κωνσταντινούπολη στίς 30 Νοεμβρίου 1991, εὐθαρσῶς καὶ μὲ παρρησία εἶπε:

«Τὸ ἐπὶ δεκαετίαν ἐπιτελεσθὲν ἔργον τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου κινδυνεύει ἀτυχῶς ὄχι μόνον νὰ ἀνασταλεῖ ἐπ' ἀόριστον καὶ μὲ ἀγνώστους προοπτικές, ἀλλ' ἴσως καὶ νὰ ματαιωθεῖ ἐξ ὀλοκλήρου, ὡς μὴ ὤφελε, λόγω τῆς δημιουργηθείσης ὑπὸ τῶν Οὐνιτῶν εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Κεντρὴν Εὐρώπην ἀπαραδέκτου καταστάσεως εἰς τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὰς Τοπικὰς Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας αἵτινες καὶ ἀποτελοῦν τὸ ἀρχαιοπαράδοτον κυρίαρχον χριστιανικὸν δόγμα τῆς περιοχῆς, πρὸς τὸ ὁποῖον οἴκοθεν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιδειχθῆ μεγαλύτερος σεβασμὸς καὶ ἀδελφικὴ ἐμπιστοσύνη».

Ὅπως ἀκριβῶς συνέβη στήν παλαιὰ ἐποχή, ὅταν μὲ τὰ ὄπλα τῶν Πολωνῶν ἢ τῆς λόγχης τῶν Αὐστρουσούγγρων ἢ Οὐνία διέπραξε εἰς θάρος τῆς Ὀρθοδοξίας φοβερὰ ἀνομήματα, ἀρπαγὰς ναῶν, διωγμοὺς ἱερέων, βιαίους προσηλυτισμοὺς, ἔτσι καὶ πάλι καταφεύγει σὲ παρόμοιες μεθόδους. Μὲ τὴν βοήθεια τῆς Πολιτείας ἐπιδικάσθησαν στοὺς οὐνίτες οἱ ναοί, τὰ ἐνοριακὰ κτίρια, καὶ οἱ περιουσίαι τῶν Ὀρθόδοξων στήν Σλοβακία. Στὴν πόλη, ἓνα παράδειγμα, Μιχάλοβτσε, ἀσκῶντας ψυχολογικὴ βία καὶ φυσικὴ τοιαύτη κατὰ τοῦ Ὀρθόδοξου Ἐπισκόπου Ἰωάννη, τοῦ πῆραν τὸ Ἐπισκοπεῖο καὶ τὸν ἀνάγκασαν νὰ μεταφερθεῖ σὲ μιὰ παλαιὰ ταβέρνα. Στὴν πόλη Μεντζιλαμπόρτσε μὲ τὴν συνοδεία ἀστυνομικῶν ὀργάνων μπῆκαν σὲ Ὀρθόδοξο Ναὸ καὶ ἀφαίρεσαν ὅλα τὰ εἰκονίσματα. Αὐτὸ συνέβη στίς 23 Ὀκτωβρίου 1991. Ἄς μεταφερθοῦμε γιὰ λίγο στήν Πολωνία. Στίς 12 Ἰουλίου 1990, στὸ ὄρος Γκραμπάρκα, ὁ φανατικὸς Γιάν Σομπιέσκι, ὑπακούοντας σὲ προτροπὴ τοῦ παπποῦ του ἔκαψε τὸν κεντρικὸ Προσκυνηματικὸ Ναὸ. Καταγγέλλοντας τὸ θλιβερὸ γεγονός στὸν Πάπα, ὁ Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Βασίλειος σημειώνει ὅτι: «μερικοὶ ἀπειλοῦν ὅτι θὰ κάψουν καὶ τὸν νέο ναὸ ποὺ ἀνεγείρεται, γιὰ νὰ ἀπαλλάξουν τὴν ρωμαιοκαθολικὴ χώρα ἀπὸ τοὺς σχισματικὸς (δηλ. τοὺς Ὀρθόδοξους) καὶ ἀπὸ πάσης φύσεως ὀρθόδοξο δηλητήριον». Αὐτὰ τὸ 1990.

Τόσο ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης Μόσχας Ποιμῆν ὅσο καὶ ὁ σημερινὸς Μακ. κ. Ἀλέξιος κατήγγειλαν τὰ ὅσα ἀπερίγραπτα εἰς θάρος τῶν Ὀρθόδοξων συνέβησαν στήν Οὐκρανία. Μάλιστα μεταξύ 2-3 Μαρτίου θὰ συναντηθοῦν στήν Γενεύη ἀντιπρόσωποι τοῦ Ὀρθο-

δόξου Πατριαρχείου Μόσχας καὶ τοῦ Βατικανοῦ γιὰ νὰ ἐξετάσουν τὰ προβλήματα ποὺ ἐπισωρεύθησαν ἐκεῖ τὰ τελευταῖα τρία χρόνια. Τὰ θλιβερὰ γεγονότα τῆς Οὐκρανίας ἔχουν καταγγελλθεῖ στὸ Βατικανὸ ἀπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν. Γιὰ τὴν ἀντιχριστιανικὴ σύγχρονον αὐτὴ σταυροφορία τῆς Ρώμης, μιλοῦν σήμερα τὰ γεγονότα. Ἐνας ὀρθόδοξος ἱερεὺς τῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας γράφει: «Στὴν ἐπαρχία μας ἄρπαξαν μὲ τὴν βία πάνω ἀπὸ πενήντα ναοὺς. Μέσα σ' ἓνα χρόνο ἄλλαξα τρεῖς ναοὺς γιὰτι μού τοὺς ἄρπαξαν βιαίως καὶ τώρα βρίσκομαι κυριολεκτικὰ στὸ δρόμο, ἐπειδὴ δὲν ἔστρεξα νὰ γίνω οὐνίτης. Ὅσοι ἱερεῖς δὲν καταπατήσαμε τὶς ἱερὲς ὑποσχέσεις μας πρὸς τὸν Κύριο καὶ δὲν προδώσαμε τὴν ἀγία Του Ἐκκλησία ἱερουργοῦμε τώρα σὲ σκηνὲς ἢ κάτω ἀπὸ τὸν ἀνοιχτὸ οὐρανὸ. Παίρνομε ἕμως δύναμη καὶ θάρρος μὲ τὴν νηστεία καὶ τὴν προσευχὴ» (ΡΩΣΣΙΑ, ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΕΙΣ, σ. 63, Ἐκδόσεις Ἱ. Μ. Παρακλήτου, Ὁρωπὸς 1991).

Στὴ Ρουμανία, μόλις ἔπεσε ὁ Τσαουσέσκου, καὶ ἀγνοώντας πλήρως τὴν Ὀρθόδοξη Ρουμανικὴ Ἐκκλησία, ἔσπευσε ὁ Πάπας νὰ στείλει πέντε οὐνίτες ἐπισκόπους γιὰ τὴν Τρανσυλβανία. Ὅπως ἀναφέρει στὸ βιβλίο του «Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας (ὁ Οὐνιτισμὸς στήν Τρανσυλβανία)» ὁ ὀρθόδοξος θεολόγος καθηγητῆς κ. Μηρκέα Πακουράμνου, ἀναδιώκουν ἐκεῖ ξεχασμένα περιστατικὰ καὶ διαιρέτητες ὅπως τὸ 1761, ὅταν 515 ὀρθόδοξοι Ναοὶ καταλήφθησαν ἀπὸ τοὺς Οὐνίτες. Στίς 11 Νοεμβρίου 1990 μιὰ ὁμάδα οὐνιτῶν προπηλάκισαν τὸν νέο Ὀρθόδοξο Ἐπίσκοπο τοῦ Μαραμιούρες τὴν ἡμέρα τῆς ἐνθρονισέως του καὶ ξέσπασαν σὲ ὕβρεις κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Θ. Λειτουργίας, ποὺ παρακολουθοῦσαν μὲ κατάνυξη 300.000 πιστοί. Μὲ κάθε τρόπο καὶ μὲ μέσα ἀθέμιτα ἐπιδιώκεται ἢ ἀρπαγὴ ναῶν ποὺ ἦταν ὀρθόδοξοι, τοὺς εἶχαν πάρει οἱ οὐνίτες, ἀλλὰ μετὰ τὸ 1948 ἐπανήλθαν στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἀγαιμγνύεται ἢ πολιτικὴ καὶ ἀσκεῖται δημαγωγία σὲ θάρος Ὀρθόδοξων Ἐπισκόπων. Ἐπιχειρεῖται ἀναβίωση τῆς Οὐνίας μὲ κάθε τρόπο καὶ δημιουργία διαρκoῦς ἀναταραχῆς (Ἰω. Χατζηφώτης).

Στὴν Ἀλβανία, ἀμέσως μετὰ τὴν χαλάρωση τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ καθεστώτος τοῦ Χότζα καὶ τοῦ συνεχιστοῦ του Ἀλία, ἔκανε τὴν ἐμφάνισή της καὶ δραστηριοποιήθηκε ἡ Οὐνία. Τὰ συνεργεῖα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τοῦ δικοῦ μας, συνάντησαν στήν Βόρειο Ἡπειρο τὸν οὐνίτη Ἐπίσκοπο Λούγκρου Ἡρακλείωνα Λουπινάκη, ἐπὶ τὸ ἔργον...

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Θῆρας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΚΑΘΗΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΣΤΟ ΦΑΝΑΡΙ (1 - 15 Μαρτίου 1992)

Ἦταν ὅλοι τους ἐκεῖ. Καὶ ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς Παρθένιος ὁ Γ'. Κι ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς Ἰγνάτιος ὁ Δ', Ἀραβας στὴν καταγωγή, καθὼς καὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης Διόδωρος ὁ Α', Μακαριώτατοι καὶ Θειότατοι Προκαθήμενοι τῶν πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς.

Κι ἀκόμη ὁ Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας Ἀλέξιος ὁ Β', ὁ Βελιγραδίου καὶ πάσης Σερβίας Παῦλος, ὁ Βουκουρεστίου καὶ πάσης Ρουμανίας Θεόκτιστος, ὁ Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας Μάξιμος, πού τὰ εἰδησεογραφικὰ πρακτορεῖα τὸν ἤθελαν ἐκπτωτο, Μακαριώτατοι Σλάβοι Πατριάρχες. Ὅπως καὶ οἱ Μακαριώτατοι Ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ καὶ Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας Βασίλειος, Πρόεδροι Ἱ. Συνόδων αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας Δωρθέος καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας Ἰωάννης, Πρόεδροι Ἱ. Συνόδων αὐτονομῶν Ἐκκλησιῶν (ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο).

Ἀπουσίαζαν μόνο, γιὰ λόγους ἀνεξάρτητους τῆς θέλησῆς τους, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Μετσέτης καὶ Τιφλίδος καὶ Καθολικὸς Πατριάρχης πάσης Γεωργίας Ἠλίας (λόγω τοῦ πολέμου πού μαίνεται στὴ χώρα του, ἐξουσιοδότησε ὅμως τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη γὰ τὸν ἐκπροσωπήσει) καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Χρυσόστομος (λόγω τῆς στάσης τῆς Τουρκίας ἀπέναντι στὴν Κύπρο, ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας Παρθένιο, τὸν ὁποῖο εἶχε ἐξουσιοδοτήσει). Ὅλοι ἀνταποκρίθηκαν μὲ προθυμία στὴν πρόσκληση τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη Βαρθολομαίου, πού εἶχε τὴν πρωτοβουλία καὶ τοὺς ἀπηύθυνε τὴν πρόσκληση ὡς «παρ' ἡμῖν Πρῶτος», ὅπως ἀναφέρεται στὸ μήνυμα πού ἀπηύθυναν τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὸ «εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» καὶ «πρὸς πάντα ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως», ἄφησαν τέτοια μεγάλη ἡμέρα τὶς ἔδρες τους, καὶ κατέφθασαν

στὸ ἱστορικὸ καὶ μαρτυρικὸ Φανάρι, τὸ ἱερὸ κέντρο, τὴν πρώτη καθέδρα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ διαβουλεύθηκαν γιὰ τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ συγχρόνου Ἀνθρώπου καὶ τέλεσαν μὲ βυζαντινὴ τάξη στὸν πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὴ Θεία Λειτουργία, πού τὰ πολυάρθμα τηλεοπτικὰ συνεργεῖα (ἀκόμη κι ἓνα ἰαπωνικὸ), πού ἔφθασαν ἐκεῖ, μετέδωσαν σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Ἡ ἐκφώνηση τῶν εὐχῶν καὶ τῶν δεήσεων στὴν ἑλληνικὴ, τὴν ἀραβικὴ, τὴ ρωσικὴ καὶ τὶς σλαβικὲς γλώσσες (ὁ Φινλανδίας χρησιμοποίησε μὲ τὴν ἰδιόρρυθμη προφορά του μόνον τὴν ἑλληνικὴ) προσέδωσε ξεχωριστὴ μεγαλοπρέπεια στὴν ὅλη τελετὴ καὶ υπογράμμισε τὴν οἰκουμενικὴ διάσταση τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὅπως ἦταν ἰδιαίτερα γραφικὴ ἢ προσέλευση τῶν Ὁρθοδόξων Προκαθημένων μὲ τὴν ποικιλία τῶν ράσων τους. Ὁ Πατριάρχης Μόσχας ἔφερε μαῦρο ράσο καὶ λευκὸ «πομπὲ» καλυμμαῦχι, προεξέχοντα σταυρὸ καὶ λευκὸ ἐπανωκαλύμμαχο μὲ κεντημένα τὰ ἐξαπτέρυγα, ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας λευκὸ ράσο καὶ λευκὰ καλυμμαῦχι κι ἐπανωκαλύμμαχο, οἱ Πατριάρχες Σερβίας καὶ Βουλγαρίας καὶ οἱ Μητροπολίτες Βαρσοβίας καὶ Πράγας μαῦρα ράσα καὶ λευκὰ καλυμμαῦχια κι ἐπανωκαλύμμαχα. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας τιμώντας τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ θεωρώντας ἑαυτὸ «οἰκεῖο» πρὸς τὴν ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία, ὅπως ἐπανειλημμένα ἔχει δηλώσει, ἔφερε ἀντὶ λευκοῦ, μαῦρο καλυμμαῦχι κι ἐπανωκαλύμμαχο καὶ βέβαια μαῦρο ράσο, ὅπως ὁ Οἰκουμενικὸς καὶ οἱ ἄλλοι Πατριάρχες τῶν πρεσβυγενῶν Πατριαρχείων καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν. Στὴ θεία Λειτουργία ἔφεραν ὅλοι μίτρες, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας, πού ἔφερε τὴν πατριαρχικὴ τιάρα (πρέπει ἐδῶ γὰ σημειωθεῖ ὅτι εἶχε ὀνομασθεῖ «Πάπας» — τίτλος πού δινόταν στοὺς σεδάσμιους γεροντάδες τῆς ἐρήμου καὶ σημαίνει πατέρας—, πολὺ πρὶν τὸν Ἐπίσκοπο Ρώμης).

Πολὺ συγκινητικὴ ἐξ ἄλλου ἦταν ἡ λιτάνευση τῶν ἱερῶν εἰκόνων, λόγῳ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, πού κρατοῦσαν ἀπὸ μία οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν πομπῇ κατευθύνθηκαν στὰ Πατριαρχεῖα κι ἀνέβηκαν στὸν ἐξώστη τῆς Πρωτοσυγκελλίας, ἀπὸ ὅπου ὅλοι μαζί εὐλόγησαν τὸν

πιστό λαό, πού εἶχε κατακλύσει τὸ προαύλιο τοῦ Φαναρίου. Τηλεοπτικές κάμερες καὶ φωτογραφικοί φακοὶ ἀπαθανάτιζαν μὲ συνεχῆ φλὰς τὸ γεγονός. Πάνω στὴ γνῶριμη σκάλα τοῦ ὁ βετεράνος τῆς Θεσσαλονίκης Γιάννης Κυριακίδης φωνασκοῦσε, ὅπως συνήθως: «Γιὰ τὸ Θεό, κάντε πέρα...». Κάποια στιγμή πού ἀντιλήφθηκε ἕνα Σκοπιανὸ διάκονο, πού ἔφερε ἕνα γράμμα γιὰ τὸν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο, τοῦ ἔδειξε ἕνα περιοδικὸ μὲ τὸ μεγάλο συλλαβητῆριο τῆς πλατείας Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ φώναξε: «Ἡ Μακεδονία εἶναι ἑλληνική!». (Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παρέπεμψε τὴν ἀντιπροσωπεία τῆς σχισματικῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων, —τὴν ἀποτελοῦσαν δύο Ἐπίσκοποι—, στὸν Πατριάρχη τῶν Σέρβων Παῦλο, ἀφοῦ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο του ἀποσχίσθηκαν, ὡς ἀρμόδιο γὰ τοὺς δεῖ. Καμιά Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν ἔχει σήμερα κοινωνία μαζί τους).

Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως ἐστιάσθηκε, ὅπως ἦταν φυσικὸ, στὸ μήνυμα πού υπέγραψαν ὅλοι οἱ Προκαθήμενοι καὶ ἀνέγνωσε ἀντὶ κηρύγματος, μετὰ τὸ Ἐθαγγέλιο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θ. Λειτουργίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Μητροπολίτης Φιλαδελφείας Μελίτων. Ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συνομιλιῶν δύο ἡμερῶν στὴν αἴθουσα τοῦ θρόνου τῆς νέας πατριαρχικῆς πτέρυγας, ὅπου προήδρευσε ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἔχοντας δίπλα του τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Γέροντα Ἐφέσου κ. Χρυσόστομο καὶ τὸν Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ἰωάννη, πού εἶχε προεδρεύσει στὴν προπαρασκευαστικὴ Σύσκεψη, πού εἶχε πραγματοποιηθεῖ πρὶν δύο ἑβδομάδες στὴν Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς. Δίπλα σὲ κάθε Προκαθήμενο βρισκόνταν ἕνας ἢ δύο Μητροπολίτες. Κοντὰ στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Σεραφεῖμ ἦταν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Καρπαθάκης. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ διαδραμάτισε στὴ Σύσκεψη ἐνεργὸ καὶ οὐσιαστικὸ ρόλο, στήριξε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ συνέβαλε ἀποφασιστικὰ στὸ ξεπέρασμα κάποιων δυσκολιῶν, πού ἀνεφύσαν.

Τὸ μήνυμα τῶν Προκαθημένων δὲν περιορίσθηκε μόνον στὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα, πού ἀπασχολοῦν τὴν Ὁρθοδοξία, ὅπως οἱ σχισματικὲς ὁμάδες, οἱ κινήσεις τῶν αἰρέτικῶν καὶ παραθρησκευτῶν, ὁ προσηλυτισμὸς πού ἀσκοῦν διάφοροι φονταμενταλιστές καὶ ὀρισμένοι Διαμαρτυρόμενοι, καὶ βέβαια ἡ δράση τῶν οὐνιτῶν, πού καταγγέλλθηκε σαφῶς, χωρὶς ὁμως γὰ ὀδηγηθεῖν οἱ Ἐκκλησίες στὴ διακοπὴ τοῦ διαλόγου μὲ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται πρόσοφορο μέσο πίεσεως γιὰ τὴν περιστολὴ τῆς οὐνίας. Ἐν τούτοις, καθὼς

ἀναφέρεται στὸ μήνυμα, «ἐν τῇ πράξει ὁ διάλογος οὗτος ἔχει ἤδη περιορισθῆ εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ θέματος τῆς Οὐνίας, μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῆ συμφωνία ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ». Ἄλλα σπουδαῖα προβλήματα, πού ἀναφέρονται καὶ ἀπασχολοῦν τὴν ἀνθρωπότητα ὀλόκληρη εἶναι:

● Ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, στὴν καταστροφὴ τοῦ ὁποῖου ἔχει ὀδηγήσει ἡ «ἀλόγιστος καὶ εὐδαιμονιστικὴ χρῆσις τῆς ὕλικῆς δημιουργίας».

● Ἡ κατάσχυση τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης στὸν κόσμον, ὡς «μόνη ἀσφαλῆς καὶ βεβαία ὁδὸς, διὰ τὴν μὴ μεταβληθῆ ἡ πρόοδος τῆς τεχνολογίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἀπὸ εὐλογίας εἰς κατάραν κατὰ τὴν ἐρχομένην χιλιετίαν».

● Ἡ καταλλαγὴ καὶ ἀλληλεγγύη ὅσων πιστεύουν στὸν Χριστό, γιὰ τὴν ἀντιμετωπισθεῖν οἱ «ἐπαπειλοῦντες τὸν κόσμον σήμερον κίνδυνοι».

Ζητεῖται ὁ τερματισμὸς τοῦ ἀδελφοκτόνου πολέμου μεταξὺ Σέρβων καὶ Κροατῶν στὴ Γιουγκοσλαβία, ἡ εἰρήνευση στὴ Μέση Ἀνατολὴ καὶ ὅπου ἄλλοι οἱ λαοὶ «ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐν δικαιοσύνῃ ἀνάπτυξιν αὐτῶν» κ.λπ.

Στις προτάσεις πού ἔκανε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ περιλαμβανόταν σύγκληση τῆς Σύσκεψως τῶν Προκαθημένων σὲ ταχτὰ διαστήματα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν μεγάλων προβλημάτων, πού ἀναφύονται, ὅπως καὶ ἡ συνάντηση τῶν Ὁρθόδοξων Προκαθημένων μὲ τὸν Πάπα, γιὰ τὴν τετὴ πρὸ τῶν εὐθυνῶν του σχετικὰ μὲ τὴ δράση τῶν οὐνιτῶν.

Τὸ πλήρες κείμενο τοῦ μηνύματος τῶν Προκαθημένων τῶν Ἀγιωτάτων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν».

1. *Συνηθόντες ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς σύσκεψιν, σήμερον, 15ην Μαρτίου 1992, Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ προσκλήσει τοῦ ἐν ἡμῖν Πρώτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Βαρθολομαίου, κατόπιν ἐκφρασεύσεως ἐπιθυμίας καὶ ἄλλων ἀδελφῶν Προκαθημένων, εἰς Φανάριον καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ, ἡμεῖς, οἱ κατὰ ἔλεος καὶ χάριν Θεοῦ Προκαθήμενοι τῶν κατὰ τόπους Ἀγιωτάτων Πατριαρχείων καὶ Αὐτοκεφάλων καὶ Αὐτονόμων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ἦτοι: Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς Παρθένιος, Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀ-*

νατολῆς Ἰγνάτιος, Πατριάρχης τῆς Ἀγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης Διόδωρος, Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας Ἀλέξιος, Πατριάρχης Βελιγραδίου καὶ πάσης Σερβίας Παῦλος, Πατριάρχης Βουκουρεστίου καὶ πάσης Ρουμανίας Θεόκτιστος, Πατριάρχης Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας Μάξιμος, Ἀρχιεπίσκοπος Μεισχέτης καὶ Τιφλίδος καὶ Καθολικὸς Πατριάρχης πάσης Γεωργίας Ἡλίας (ἐκπροσωπούμενος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου), Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Χρυσόστομος (ἐκπροσωπούμενος ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας), Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ, Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας Βασίλειος, Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας Δωρόθεος, καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Καραλίας καὶ πάσης Φινλανδίας Ἰωάννης, διαβουλευθέντες μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων τὴν Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡμῶν θεμάτων καὶ τελέσαντες ἀπὸ κοινοῦ τὴν Θείαν Εὐχαριστίαν ἐπὶ τῇ Κυριακῇ ταύτῃ, τῇ ἀπὸ αἰώνων ἀφιερωμένῃ τῇ Ὁρθοδοξίᾳ, ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διαδηλοῦμεν τὰ ἑξῆς:

Δοξολογίαν ἀναπέμποντες ἐκ θαθέων τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς ἰδεῖν ἀλλήλους πρόσωπον πρὸς πρόσωπον καὶ ἀνταλλάξαι τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, κοινωνῆσαι τοῦ Ποιητοῦ τῆς Ζωῆς, ἀπολαύσαι τε τῆς θείας δωρεᾶς τῆς πανορθόδοξου ἐνότητος, συνειδότες δὲ τὴν εὐθύνην, ἣν ἐπέθηκεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἡμῶν ὡς ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ πνευματικῶν ἡγετῶν ἢ τοῦ Κυρίου πρόνοια, ἐν ταπεινώσει καὶ ἀγάπῃ ἀπευθύνομεν πρὸς πάντα ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς συνεπισκόπους ἡμῶν καὶ ἅπαν τὸ εὐσεβὲς πλῆρωμα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, εὐλογία ἀπὸ Θεοῦ, ἀσπασμὸν εἰρήνης καὶ λόγον παρακλήσεως (Ἐβρ. 13,22).

Χαίρετε, ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν Κυρίῳ, πάντοτε! (Φιλ. 3,1).

Ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ (Ἐφ. 6,10).

2. Ἡ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ἀγιοπάτη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐν τῷ κόσμῳ παροικοῦσα καὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ καιροὺς μεταβολῶν ἀφρεύτικως διατελοῦσα, εὐρίσκειται σήμερον ἐνώπιον ἰδιαίτερος ὀξέων καὶ ἐπειγόντων προβλημάτων, ἅτινα ἐπιθυμεῖ νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὡς ἐν ο ὧ μ α, σιοι-

χοῦσα τῷ ρήματι τοῦ θείου Παύλου «εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη» (Α' Κορ. 12,26). Πλέον δὲ τούτου, ἀτενίζουσα πρὸς τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς ὄλης δημιουργίας τοῦ Θεοῦ ἐν ὄψει τῆς εἰσόδου ἡμῶν εἰς τὴν τρίτην μετὰ Χριστὸν χιλιετίαν τῆς ἱστορίας, εἰς μίαν ἐποχὴν ραγδαίων πνευματικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀνακατατάξεων καὶ μεταβολῶν, χρέος ἱερὸν ἐκκληροῦσα, ἐπιθυμεῖ ἵνα καταθέσῃ τὴν ἐαυτῆς μαρτυρίαν, δίδουσα λόγον περὶ τῆς «ἐν ἡμῖν ἐλπίδος» (Α' Πέτρ. 3,15) ἐν ταπεινώσει, ἀγάπῃ καὶ παρηγοίᾳ.

Ὁ εἰκοστὸς αἰὼν ὑπῆρξεν ὁ αἰὼν τῶν μεγάλων ἐπιτευγμάτων εἰς τὸ πεδίο τῆς γνώσεως τοῦ σύμπαντος καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ὑποτάξῃ τὴν φύσιν εἰς τὴν βούλησίν του. Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον κατέστη ἐμφανὴς ἡ δύναμις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδεὶς πλέον ἀμφισβᾶλλει μετὰ τὰ ἰσοῦδια ἐπιτεύγματα, ὅτι ἡ κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ περιβάλλοντος δὲν ὀδηγεῖ εἰς εὐτυχίαν καὶ πληρότητα ζωῆς. Καίτιν τούτου ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ διδαχθῇ ὅτι μακρὰν τοῦ Θεοῦ ἢ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνολογικὴ πρόοδος καθίσταται ὄργανον καταστροφῆς ἴσους τῆς φύσεως ὅσον καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Τοῦτο κατέστη ἐμφανὲς μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος.

Παράλλῃως πρὸς τὴν κατάρρευσιν αὐτὴν πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ἀ π ο ι τ υ χ ί α ν ὄλων τῶν ἀ ν θ ρ ω π ο κ ε ν τ ρ ι κ ῶ ν ἰ δ ε ο λ ο γ ι ῶ ν, αἱ ὁποῖαι ἐδημιούργησαν εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦ αἰῶνος μας πνευματικὸν κενὸν καὶ ὑπαρξιακὴν ἀνασφάλειαν, καὶ ὠδήγησαν πλῆθη συγχρόνων ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀναζητήσιν σωτηρίας εἰς νέα θρησκευτικὰ καὶ παραθρησκευτικὰ κινήματα καὶ εἰς μίαν εἰδωλολατρικὴν σχεδὸν προσκόλλησιν εἰς τὰς ὑλικὰς ἀξίας τοῦ κόσμου τούτου. Ὅλα τὰ εἶδη τοῦ προσηλυτισμοῦ, ὡς οὗτος ἀσκεῖται σήμερον, ἀποτελοῦν περισσότερο ἐκδήλωσιν τῆς ὑπαρχούσης θαθείας κρίσεως τοῦ συγχρόνου κόσμου παρὰ λύσιν αὐτῆς. Οἱ νέοι ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας ἔχουν δικαίωμα νὰ μάθουν, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Ὁρθόδοξος πίστις προσφέρουν τὴν ἀγάπην ἀντὶ τοῦ μίσους, τὴν συνεργασίαν ἀντὶ τῆς συγκρούσεως, τὴν κοινωνίαν ἀντὶ τῆς διαίρεσεως μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν.

(Συνεχίζεται)

I. M. XATZHΦΩΤΗΣ

Δ/γτῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου

Η ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΔΩΔΕΚΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ ΛΟΓΩΝ, ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ, ΠΡΑΞΕΩΝ *

Δ'. Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΤΟΥ Σ.τ.Ε.

1. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν νομιμότητα ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Σ.τ.Ε. ἴσως θὰ μπορούσε νὰ κρίνει κανεὶς αὐτή, γιὰ νὰ ἔχει μία πῶς ὀλοκληρωμένη εἰκόνα, καὶ ἀπὸ ἀπόψεως συνταγματικότητας καὶ νὰ χαρακτηρίσει αὐτὴν ὡς συνταγματικὴ ἢ καὶ μὴ συνταγματικὴ, ὡς ἀντισυνταγματικὴ. Καὶ τοῦτο πρῶτον, (ἀλλὰ ὄχι τόσο) γιὰτὶ οἱ Σ.Π. 3 καὶ 7)1974 εἶχαν ἐπισημασμένη τυπικὴ δύναμη, θὰ ἔλεγε κανεὶς συνταγματικὴ ἰσχὺ. Ἦδη τὸ ἴδιον τὸ Σ.τ.Ε. λέει: «Αἱ Σ.Π. 3 καὶ 7)1974 ὑπὸ τῶν ὁποίων διέπονται ὡς ἐκ τοῦ χρόνου ἐκδόσεώς των αἱ προσβαλλόμενα πράξεις, καθ' ὅσον ἀφορᾶ τὸ πρὸ τῆς 1.8.74 χρονικὸν διάστημα θεωροῦνται, ὡς ἐξετέθη ἀνωτέρω, ὅτι ἦσαν ἐν ἰσχύϊ καὶ δὴ μετ' ἡ ὑ ξ η μ ἔ ν η ς τ υ π ι κ ῆ ς δ υ ν ἄ μ ε ω ς (πρὸβλ. Σ.τ.Ε. 4611)76 κ.ἀ.) ἴση ς π ρ ὸ ς τ ῆ ν ἰ σ χ ὺ ν τ ῶ ν διατάξεων τοῦ τότε ἰ σ χ ὺ ο ν τ ο ς κ ε ι μ ἔ ν ο υ Σ υ ν τ ἄ γ μ α τ ο ς 1968)73, τὸ ὁποῖον προέβλεπε διὰ θετικῶν διατάξεων τὸ αὐτοδιοίκητον τῆς Ἐκκλησίας (ἄρθρ. 1 καὶ 2), τὸν χωρισμὸν τῶν λειτουργιῶν (ἄρθρ. 3) καὶ τὴν ἴσην μεταχείρισιν (ἄρθρ. 7), πλὴν ὅμως αἱ ρηθεῖσαι Σ.Π. ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶναι ἰ σ ὄ κ υ ρ ο ι π ρ ὸ ς ἔ κ ε ἶ ν ο καὶ ἀφ' ἑτέρου εἶναι μεταγενέστεραι αὐτοῦ».

2. Ἀλλὰ ἐμεῖς, δεύτερον, λέμε, ὅτι κινδυνεύει νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἀντισυνταγματικὴ, ἔστω ἐν μέρει, καὶ (κυρίως καὶ γενικώτερα) ἀπὸ τὸ γεγονὸς, ὅτι οἱ ἰ. κανόνες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κατοχυρωμένοι ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ Συντάγματα τῆς Ἑλλάδος. Πράγματι, «κατὰ παγίαν σχεδὸν τάξιν» ὅλα τὰ συντάγματα τῆς Ἑλλάδος, λένε σχετικῶς: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπᾶστος ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης καὶ πάσης ἄλλης ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς ἱερῶς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις» (πρὸβλ. Σύνταγμα τοῦ 1975, ἄρθρ. 3, παράγρ. 1).

3. Βεβαίως, ἐδῶ μπορεί νὰ προβληθῆ ἡ ἔνστασις,

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 157 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

ὅτι οἱ ἐν λόγῳ κανόνες (δ' τῆς Α' Οἴκου. Συνόδου, στ' τῆς Δ' Οἴκ. Συνόδου, γ' τῆς Ζ' Οἴκ. Συνόδου, ιθ' Ἀντιοχείας, ιε' Σαρδικῆς κ.ἀ.) δὲν εἶναι κατοχυρωμένοι ἀπὸ τὸ Σύνταγμα, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι δογματικοῦ ἢ λατρευτικοῦ περιεχομένου. Μὲ τὸν ἰσχυρισμὸ αὐτὸ βρισκόμαστε μπροστὰ στὸ μεγάλο καὶ «σοβαρὸ» (ἐπειδὴ χωρὶς σοβαρὸ ἐπισημονικὸ λόγο τίθεται) πρόβλημα τῆς συνταγματικῆς κατοχυρώσεως ὄλων ἢ μὴ τῶν ἱερῶν κανόνων, λόγῳ τοῦ ἀβάσιμου διαχωρισμοῦ αὐτῶν σὲ δογματικὸν - λατρευτικὸν καὶ διοικητικὸν περιεχομένου κανόνες ἢ σὲ θεμελιώδεις καὶ μὴ θεμελιώδεις κανόνες.

4. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, τοῦ αὐθαίρετου καὶ ἀναπόδεικτου διαχωρισμοῦ τῶν ἱερῶν κανόνων, θὰ θέλαμε νὰ παραθέσουμε ἐπιγραμματικῶς τὶς ἐξῆς παρατηρήσεις καὶ ἀντιρρήσεις: Διαχωρισμὸς μετὰ τῶν κανόνων δογματικῶν - λατρευτικῶν περιεχομένου καὶ κανόνων διοικητικῶν περιεχομένου δὲν μπορεί στὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν νὰ θεμελιωθῆ, νὰ εὐσταθήσῃ καὶ νὰ ἰσχύσει. Δόγματα καὶ κανόνες, θεωρία καὶ πράξις, πίστις καὶ ἀγάπη, γνώσις καὶ βίωσις τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας δὲν χωρίζονται. Ἀντιθέτως εἶναι ἀλληλένδετα, ἀλληλοπεριχωροῦνται καὶ ἀλληλοκατανοοῦνται. Πρὸβλ. τὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφεσίου 4,15), ποῦ σημαίνει: α) Μποροῦμε νὰ ἀληθεύουμε, ὅταν ἔχουμε ἀγάπην, καὶ β) Καὶ στὴν ἀγάπην πρέπει νὰ ἀληθεύουμε.

5. Ἀπὸ τοὺς νεωτέρους, οἱ ὁποῖοι ἀσχολήθηκαν μὲ τοὺς ἱερῶς κανόνες, ὁ Δ. Πετρακάκος γράφει: «Ματαιῶς θὰ ἀνεζητήσῃ τις τὴν κυριολεξίαν μετὰ τῶν λέξεων «κανὼν» καὶ «ὄρος», ἀκόμη καὶ «δόγματος», κατὰ τοὺς πρώτους μάλιστα πέντε αἰῶνας»¹. Ἐπίσης ὁ Βλ. Λόσσκυ τονίζει: «Οἱ κανόνες, οἱ ὁποῖοι ρυθμίζουν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας «ἐν τῇ γήϊνῃ αὐτῆς ὄψει» εἶναι ἀχώριστοι τῶν χριστιανικῶν δογμάτων. Δὲν εἶναι νομικοὶ κανονισμοὶ κυρίως εἰπεῖν, ἀλλ' ἐφαρμογαὶ τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας»². Σχετικῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁ Μητροπολίτης Σερβίων

1. Δ. Πετρακάκου, Νομοκανονικαὶ ἐνασχολήσεις, Ἀθήνα: 1943, σελ. 33.

2. V. LOSSKY - Μετάφρ. Στ. Πλευράκη, Ἡ μυστικὴ Θεολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Θεσσαλονίκη 1964, σελ. 206. Πρὸβλ. Κων. Μουρατίδου, Ἡ συνταγματικὴ κατοχύρωσις τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐν «Κοινωνία», τόμ. ΙΖ' (1974), σελ. 150-151.

και Κοζάνης Διονύσιος λίαν ευστόχως παρατηρεῖ: «Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ὑπάρχουν χωριστὰ θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ ζητήματα, καθὼς ἐμάθομεν νὰ λέγωμεν εἰς τὴν νεωτέραν καὶ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν. Τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ζητήματα ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν χωρίζεται ἡ θεωρία ἀπὸ τὴν πράξιν. Ὁ χωρισμὸς τῶν ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας εἰς δῆθεν θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ ὀδηγεῖ εἰς διάσπασιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἀντινομίαν ἐν τῷ βίῳ. Ἀναμφιβόλως ἐν τῶν μεγαλυτέρων ἀμαρτημάτων, πού συντελεῖται εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὅτι χωρίζεται ὁ βίος ἀπὸ τοῦ δόγματος, ἡ ἀγάπη ἀπὸ τῆς πίστεως, ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς Θεολογίας»³.

6. Διάκριση μεταξὺ θεμελιωδῶν καὶ μὴ θεμελιωδῶν κανόνων ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατή. Ποιὸς θὰ κάνει τὴ διάκριση αὐτή; Ποιὸς εἶναι ἀρμόδιος; Ποιὸς ἔχει τὸ δικαίωμα, καὶ πῶς μπορεῖ νὰ γίνῃ ἡ διάκριση αὐτή, ὅταν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λέει: «Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν» (Ματθ. 5,19). Καὶ ὅταν ἐπίσης ἡ Ἀγ. Γραφή διδάσκει: «Ὅστις γὰρ τὸν νόμον τηρήσῃ, πταισῇ δὲ ἐν ἐνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος» (Ἰακ. 2,10). Μετὰ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω νομίζουμε, ὅτι οἱ ἐν λόγῳ διαχωρισμοὶ καὶ διακρίσεις οὔτε θεμελιώνονται θεολογικῶς (ἀγιογραφικῶς), οὔτε ἐπιτυχεῖς εἶναι ἐπιστημονικῶς (λογικῶς).

7. Ἀλλάζει βεβαίως τὸ θέμα, ἐὰν ἐννοοῦμε καὶ θέλομε νὰ βροῦμε, ποιοὶ κανόνες εἶναι ὀρθοὶ καὶ ποιοὶ δὲν εἶναι. Ποιοὶ προσφέρουν μὲ βεβαιότητα τὴν ἀλήθεια καὶ ποιοὶ ὄχι. Ποιοὶ εἶναι ἀλήθητοι καὶ γιὰ ποιούς δὲν ἔχουμε αὐτὴ τὴ βεβαιότητα. Ἐπομένως πρὸς τὰ ἐκεῖ πρέπει νὰ κατευθύνεται ἡ ἔρευνα τῶν ἐπιστημόνων, πράγμα τὸ ὁποῖο ἀνταποκρίνεται καὶ στὴν ψυχικὴ ἀναζήτηση καὶ στὴ ζωτικὴ ἀνάγκη τῶν ἀνθρώπων, στὴ διάκριση μεταξὺ ἀπολύτου καὶ σχετικοῦ.

8. Ἡ ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἐξαρτᾶται (καὶ συναρτᾶται) ἀπὸ τὸ ποιὸς θέσπισε αὐτοὺς τοὺς κανόνες καὶ ποιὰ εἶναι ἡ αὐθεντία αὐτοῦ τοῦ νομοθετικοῦ ὀργανοῦ. Βεβαίως γιὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἕνα τέτοιο αὐθεντικὸ ὄργανο εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἔχει ἀπόλυτο κύρος καὶ οἱ ἀποφάσεις της εἶναι ἀλάθητες, γιὰ ἀποτελοῦν τὸ στόμα ἢ τὸ ὄργανο ἐκφράσεως τῆς καθόλου

Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α΄ Τιμ. 3,15).

9. Ἐπομένως ὅσες διατάξεις ἔχουν θεσπισθεῖ ἢ ἔχουν υἰοθετηθεῖ καὶ ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ Οἰκουμενικὴς Συνόδους ἔχουν ἀπόλυτο κύρος καὶ μᾶς δίδουν τὸ ὀρθό. Καὶ γι' αὐτὸ κανόνες ἀλάθητοι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μόνο αὐτοὶ οἱ κανόνες. Καὶ μόνο αὐτοὶ μποροῦν κυριολεκτικῶς νὰ ὀνομάζονται *κ α ν ὀ ν ε ς*. Καὶ αὐτοὶ μόνο εἶναι οἱ πραγματικοὶ *ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ο ἰ* κανόνες, οἱ κανόνες ἀποδεδειγμένως *ὄ λ η ς τ ἡ ς* Ἐ κ κ λ η σ ί α ς.

10. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό. Ἀλλὰ πρέπει νὰ προσθέσουμε, ὅτι οἱ ἀποφάσεις (ὄροι - κανόνες) τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν τὴν πραγματικὴ παράδοση *ὄ λ η ς* τῆς Ἐκκλησίας, τὴν *Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ* π α ρ ᾶ δ ο σ η. Ἄλλες ἀποφάσεις καὶ ἄλλες διατάξεις καὶ ἄλλες διδασκαλίαι καὶ τ.δ. μπορεῖ νὰ κυκλοφοροῦν μέσα στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὀλόκληρης τῆς Ἐκκλησίας. Ἴσως νὰ εἶναι μόνο μᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Μπορεῖ νὰ εἶναι παραδόσεις καὶ μάλιστα ἱερὲς καὶ ὀρθές, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ *α ὑ θ ε ν τ ι κ ῆ* *ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ* π α ρ ᾶ δ ο σ η, γιὰ τὴν ὁποία ἔχουμε τὴν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι ὀρθή, ἀλάθητη, ἀπλανής.

11. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἐρχόμαστε καὶ πάλι στὸ θέμα τῆς συνταγματικῆς κατοχυρώσεως ὅλων τῶν ἱερῶν κανόνων. Ὅπως, λοιπόν, εἶναι διατυπωμένη ἡ παράγραφος αὐτὴ (πρὸβλ. ἄρθρ. 3, παράγρ. 1) στὸ Σύνταγμα, μὲ τὴν εὐρύτητα πού τὴ διακρίνει, δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθεῖ κανεὶς, ὅτι δὲν κατοχυρώνει *ὄ λ ο υ ς* τοὺς κανόνες πού ἀναφέραμε προηγουμένως. Ἀντιθέτως κατὰ λέξιν (κατὰ γράμμα) ἐρμηνευομένη ἡ παράγραφος αὐτὴ (ἐφ' ὅσον λέει «τούς» = ὅλους, ὄχι μερικoὺς κανόνες), κατοχυρώνει *ὄ λ ο υ ς τ ο ὺ ς* *κ α ν ὀ ν ε ς* πού υἰοθετήθηκαν ἀπὸ τὴς Οἰκουμενικῆς Συνόδους, χωρὶς νὰ κάνει καμμία διάκριση μεταξὺ δογματικῶν - λατρευτικῶν καὶ διοικητικῶν κανόνων, ἢ μεταξὺ θεμελιωδῶν καὶ μὴ θεμελιωδῶν κανόνων.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ι. ΜΠΟΤΜΗΣ
Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

3. Διονυσίου Φαριανοῦ, Μητροπολίτου Σεβρίων καὶ Κοζάνης, Χριστήριος Ἐδὴ, ἐν Ἀθήναις 1969, σελ. 16-17. Πρὸβλ. καὶ Παν. Μπούμη, Τὸ κύρος καὶ ἡ ἐσχὴς τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐκδ. Δ', Ἀθήναις 1989, σελ. 12 ἐξῆς.

Ο ΟΡΟΣ ΤΗΣ Δ' ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΚΑΙ Η ΑΡΝΗΣΙΣ ΑΥΤΟΥ ΥΠΟ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΩΝ*

Ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία τιμῶσα τὴν 11ην Ἰουλίου τὴν μνήμην «Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος καὶ πανευφήμου (451), ἧτις τὸν Τόμον τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμ. Συνόδου ἐκύρωσε»⁹, θαυματουργικῶς¹⁰, φάλλει: «Ὁ τοῦ παραδόξου θαύματος! ὡσπερ ζῶσα ἡ Μάρτυς, καὶ θανοῦσα ἐν λάρνακι, ταῖς τιμίαις αὐτῆς χερσί, τὸν ἡμέτερον Τόμον ἐπέφερε, τὸν δὲ τῶν αἰρετικῶν, τοῖς ποσὶ κατεπάτησεν· ἐκφαυλίζουσα τούτων, τὸ κακόνου καὶ βλάσφημον, τῶν δὲ πιστῶν κρατύνουσα τὸ ὀρθόν, καὶ ἀκίδδηλον· ἕνα μὲν καθ' ὑπόστασιν, τὸν Χριστὸν κηρυττόντων, διπλοῦν δὲ κατὰ φύσιν καὶ θέλησιν»¹¹⁻¹². Καὶ περαιτέρω: «... ὑπὸ τῶν θείων Πατέρων, τὸν τῆς πίστεως Ὅρον, ὡς ζηλωτῆς ταύτης πεπίστευσαι (Εὐφημία πανευφήμη), ἐν καὶ φυλάττεις διὰ πανὸς ἀπαράτρεπτον...»¹³. Διὸ καὶ δι' ἄλλου τροπαρίου¹⁴ καλεῖται «πιστῶν ὁ δῆμος», ὅπως εὐ-

φημήσῃ τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν· «δογματῶν γὰρ ἀνεδείχθη τῶν πατρικῶν προστάτις· καὶ μετὰ τέλος θαῦμα φρικτόν! Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον, ἐλέγξασα τοὺς κακῶς, νοσήσαντας εἰς δόγμα Χριστοῦ»¹⁵. Ἐν δὲ τῷ ἀπολυτικῷ τῆς ἑορτῆς τῆς ἁγίας Εὐφημίας φάλλομεν: «Δίαν εὐφρανᾶς τοὺς ὀρθοδόξους καὶ κατήσχυνας τοὺς κακοδόξους, Εὐφημία Χριστοῦ καλλιπάρθενε· τῆς γὰρ τετάρτης Συνόδου ἐκύρωσας, ἃ οἱ Πατέρες καλῶς ἐδογματίσταν...»¹⁶.

Ἄρνησις τῆς διὰ τοῦ ὄρου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου αὐθεντικῶς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι διατετυπωμένης ἀληθείας σημαίνει, κατ' οὐσίαν καὶ ἄρνησιν αὐτῆς ταύτης τῆς σφζούσης ἀληθείας, ἄρα ἐκπτώσιν ἀπὸ τῆς ἀκριθείας τῆς πίστεως, ἢ, ἄλλως, αἵρεσιν.

Ἐντεῦθεν καὶ οἱ Πατέρες τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου γράφουν ἐν τῷ ὄρω: «Τούτων τοίνυν μετὰ πάσης πανταχόθεν ἀκριθείας τε καὶ ἐμιμελείας παρ' ἡμῶν διατυπωθέντων, ὄρισεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐτέραν πίστιν μηδεὶν ἐξείναι προφέρειν ἢ γοῦν συγγράφειν ἢ συντιθέναι ἢ φρονεῖν ἢ διδάσκειν ἐτέρω»¹⁷.

Ἡ ἄρνησις, ἐπομένως, τῶν σημερινῶν Ἀντιχαλκηδονίων, ὅπως ἀποδεχθῶν τὸν ὄρον πίστεως τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀποτελεῖ, καθ' ἡμᾶς, ἀνυπέβλητον ἐμπόδιον διὰ τὴν ἔνωσιν αὐτῶν μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἄρνησις ὑπὸ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων τοῦ «ἐν δύο φύσεσι»¹⁸ καὶ τοῦ «οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 154 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

9. Βλ. Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1991, ἔ.δ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 152.

10. Τὸ θαῦμα κατὰ τὸ Συναξάριον τὸ ἐν τῷ Μηναίῳ τοῦ Ἰουλίου (ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος) Ἀθήναι 1974, σ. 55) ἔχει ὡς ἀκολούθως: «Ἐν τοῖς χρόνοις δὲ τῶν εὐσεβεσάτων βασιλείων Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας, συνεκροτήθη ἡ Οἰκουμενικὴ ἱερὰ Σύνοδος τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων Πατέρων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῆς Χαλκηδόνος, οἵτινες τοὺς περὶ Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον ἀναθεματίσαντες, καὶ τοὺς μίαν φύσιν, καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ βλασφημοῦντας καθελόντες, ἐπεὶ οὐκ ἐπέειθοντο, ἐτέρωσ τούτους μετέργονται· δηλαδὴ, ἐνέγραψαν τὴν ἐκτεθεισάν ὀρθόδοξον πίστιν τόμῳ καὶ τοὺς αἰρετικούς προέτρεψαν ἐν ἐτέρῳ γράψαι τὸ ἑαυτῶν φρόνημα, καὶ διανοίξαντες τὴν λάρνακα τῆς πανευφήμου Μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας, ἔθεντο ἐπὶ τοῦ ταύτης στήθους ἀμφοτέρους τοὺς τόμους ἐσφραγισμένους· καὶ μετὰ ταῦτα, παραγενόμενοι καὶ ἀνοίξαντες, τὸν μὲν τόμον τῶν αἰρετικῶν εὖρον ἐρριμένον ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς Ἁγίας, τὸν δὲ τῶν ὀρθοδόξων τόμον κατεχόμενον ὑπὸ τῆς Μεγαλομάρτυρος ταῖς τιμίαις αὐτῆς χερσίν· Ὅσπερ ἰδόντες, οἱ αἰρετικοὶ μὲν αἰσχύνης, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι χαρᾶς ἐνεπλήσθησαν».

11. Σημειώτεον ὅτι τὸ «θέλησιν» δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν ὄρον τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Περὶ δύο θελήσεων τοῦ Χριστοῦ ὁμιλεῖ ὁ ὄρος τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

12. Στιχηρὸν ἰδιόμελον εἰς τὴν Λιτὴν ἤχου β' Ἐσπερινοῦ 11ης Ἰουλίου, ἐν Μηναίῳ Ἰουλίου, σ. 52. Περὶ τοῦ θαύματος βλ. καὶ στιχηρὸν προσόμοιον εἰς τὸν Στίχον τοῦ αὐτοῦ Ἐσπερινοῦ, ἔθνα καὶ ἡ ἔκφρασις (ἐν δύο φύσεσι), κάθισμα μετὰ τὴν β' Στιχολογίαν, τροπαρίου δ' ὠδῆς, ἑξαποστειλάριον καὶ στιχηρὸν αἰνων Ὁρθρου τῆς αὐτῆς ἑορτῆς (αὐτόθι σ. 53, 55 καὶ 57).

13. Στιχηρὸν ἰδιόμελον εἰς τὴν Λιτὴν ἤχου γ' τοῦ ὡς ἄνω Ἐσπερινοῦ, αὐτόθι σ. 52.

14. Μετὰ τὸν πολυέλεον, Κάθισμα Ὁρθρου 11ης Ἰουλίου, ἐν Μηναίῳ Ἰουλίου, σ. 54.

15. Ἀναφορὰς εἰς Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον βλ. καὶ ἐν στιχηρῷ Ἐσπερινοῦ, τροπαρίου δ' καὶ ζ' ὠδῆς καὶ στιχηρῷ αἰνων Ὁρθρου τῆς αὐτῆς ἑορτῆς (αὐτόθι σ. 51, 55, 56 καὶ 57).

16. Αὐτόθι σ. 53. Πρβλ. αὐτόθι σ. 55 καὶ τὴν καταλειδὰ τοῦ κοντακίου τῆς ἑορτῆς: «ἠ ὑπὸ ἑξακοσίων τριάκοντα θεοφῶρων Πατέρων, ὄρον λαβοῦσα, καὶ φυλάττουσα πανευφήμη».

17. Ὁρος πίστεως τῆς ἐν Χαλκηδόνι τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, παρὰ Ἰω. Καρμίρη, Τὰ δογματικά... 1², σ. 175-176.

18. Σημειώτεον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἰδιαζόντως τιμώμενος ὑπὸ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἤδη πρὸ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου παραλλήλως πρὸς τὸ «ἐκ δύο φύσεων» ἐχρησιμοποίησε, κατ' ἔννοιαν, καὶ τὸ ἐν δύο φύσεσι (βλ. τὰς χαρακτηριστικὰς ἐκφράσεις «εἰς ἐξ ἀμφοῖν», Πεντάβιβλος κατὰ Νεστορίου δυσφημιῶν Λόγ. Β' PG 76,61 καὶ «εἰς ἐν ἀμφοῖν», Ἐπιστολὴ ΜΑ'. PG 77, 220. Πρβλ. Α. Θεοδώρου, Ἡ χριστολογικὴ ὀρολογία καὶ διδασκαλία Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεοδορήτου Κύρου, Ἀθήναι 1955, σ. 69) καὶ τὸ «εἰς δύο φύσεις» (Γλαφυρῶν εἰς τὸ Δεκτικὸν Βιβλ. δ' PG 69, 576. Πρβλ. Μ. Φαρῶντου, Χριστολογία Ι. Τὸ ἐνυπόστατον, Ἀθήναι 1972, σ. 49).

ἀνηρημένης διὰ τὴν ἔνωσιν», παρὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἔν-
τως λίαν θετικῆς σημασίας ἀποδοχὴν τῶν «ἀσυγχύ-
τως», «ἀτρέπτως», «ἀδιαιρέτως» καὶ «ἀχωρίστως», εἶναι
ἄρρησις διατετυπωμένης ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀληθείας,
ὡς ἤδη ἐλέχθη.

Ἐπομένως, καὶ ἂν ἤθελον θεωρηθῆ ὅσα περὶ τοῦ
χριστολογικοῦ δόγματος φέρονται ἀποδεχόμενοι οἱ Ἀν-
τιχαλκηδόνιοι, ὡς ὀρθῶς ἔχοντα¹⁹, κατὰ τὸ κείμενον
τῶν μνημονευθειῶν «δηλώσεων»²⁰, καὶ πάλιν δὲν δύ-
ναι οὗτοι νὰ γίνουν δεκτοὶ ὡς Ὁρθόδοξοι, ἐφ' ὅσον
ἀρνοῦνται τὸν ὅρον πίστεως τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συ-
νόδου καὶ τὴν Σύνοδον ταύτην ὡς Οἰκουμενικὴν, καθὼς
ἐπίσης ἀρνοῦνται καὶ τὰς Ε', ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκουμενι-
κὰς Συνόδους²¹.

Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῆ ἔναυθα ὅτι οἱ Ἀντιχαλ-
κηδόνιοι, οἱ «Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι», κατὰ τὴν «δή-
λωσιν», ὄχι μόνον ἀρνοῦνται νὰ δεχθῶν ὡς Οἰκουμε-
νικὰς τὰς Δ', Ε', ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκουμενικὰς Συνόδους,
ἀλλὰ, κατὰ τὴν «κοινὴν δήλωσιν» πάντοτε, φέρονται
συγκαταβαλίνοντες ἀπλῶς εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ὁρθόδο-
ξων παραδοχὴν τῶν Συνόδων αὐτῶν καὶ μάλιστα κατό-
πιν δηλώσεως τῶν Ὁρθόδοξων ἐρμηνευτικῆς οὕτως εἰ-
πεῖν τῆς διδασκαλίας τῶν ὡς ἄνω Συνόδων, τὴν ἑ-
ποῖαν ἐρμηνευτικὴν δήλωσιν ὡσαύτως ἀρνοῦνται οἱ Ἀν-
τιχαλκηδόνιοι, θεωροῦντες αὐτὴν «ὡς ἐρμηνείαν» τῶν
Ὁρθόδοξων. Παραθέτομεν, ἄνευ ἄλλων σχολίων, αὐ-
τουσίαν τὴν σχετικὴν παράγραφον τῆς «κοινῆς δηλώ-
σεως».

«8. Ἀμφότερα αἱ οἰκογένειαι ἀποδέχονται τὰς

19. Ἡ παράγραφος 9 τῆς δευτέρας κοινῆς δηλώσεως λέ-
γει: «Ἐπὶ τὸ φῶς τῆς ἡμετέρας Κοινῆς Δηλώσεως ἐπὶ τῆς
Χριστολογίας ὡς καὶ τῶν ἀνωτέρω κοινῶν θέσεων, κατανοή-
σιμεν τώρα σαφῶς ὅτι ἀμφότεραι αἱ οἰκογένειαι διετήρησαν
πάντοτε πιστῶς τὴν αὐτὴν ἀθθεντικὴν Ὁρθόδοξον Χριστολο-
γικὴν πίστιν καὶ τὴν ἀδιάκοπον συνέχειαν τῆς ἀποστολικῆς
παραδόσεως, καίτοι ἐχρησιμοποίησαν χριστολογικοὺς ὅρους
κατὰ διάφορον τρόπον...».

20. Προσωπικῶς, καὶ μετὰ τὴν μελέτην τῶν κειμένων
τῶν ὡς ἄνω «δηλώσεων», νομίζομεν ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ ἰσχύη
ἡτι πρό τινων ἐτῶν ἔγραψεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης
Νικοπόλεως κ. Μελέτιος: «Καθ' ἡμᾶς οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι
ἔχουν, ὡς καὶ ὁ Ἀπολίναριος, συγκεχυμένην Χριστολογία»
(Μητροπολίτου Νικοπόλεως Μελετίου, Ἡ Πέμπτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (Εἰσαγωγή, Πρακτικά, Σχό-
λια), Ἀθήναι 1985, σ. 82, ὑπόσημ. προηγούμενης σελίδος).

21. Ὁ Καθηγητὴς Καρμίρης, ἂν καὶ δέχεται ὅτι ὑπάρχει
ἡ δυνατότης τῆς κατόπιν συμφωνίας τῶν διασταμένων νέας
θεολογικῆς ἐρμηνείας καὶ ἀναπτύξεως σημείων τινῶν τῶν
ὅρων καὶ νέας γλωσσικῆς διατυπώσεως αὐτῶν, ἐν τούτοις
τονίζει ὅτι «ἡ ὑπὸ πάντων ἀναγνώρισις τῶν ἐπτὰ ἀρχαίων
Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἡ παραδοχὴ τῆς ἐν τοῖς ὄροις»
αὐτῶν διατυπωθείσης δογματικῆς διδασκαλίας εἶναι ἀπολύ-
τως ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐπανένωσιν τῶν δι-
σταμένων Ἐκκλησιῶν, θεωρουμένη ὡς κριτήριον Ὁρθόδο-
ξίας» (βλ. Ἰ. ω. Καρμίρης, Εἰσηγήσεις ἐνώπιον τῶν
Δισκύψεων ὀρθόδοξων καὶ ἀντιχαλκηδόνιων θεολόγων, Ἀθή-
ναι 1970, σ. 69).

τρεις πρώτας Οἰκουμενικὰς Συνόδους, αἵτινες ἀποτε-
λοῦν κοινὴν ἡμῶν κληρονομίαν. Ὡς πρὸς τὰς τέσσαρας
ἐπομένους Συνόδους τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, οἱ Ὁρ-
θόδοξοι δηλώνουν ὅτι δι' αὐτοὺς τὰ ἀνωτέρω σημεία
1-7 εἶναι ἐπίσης αἱ διδασκαλίαι τῶν τεσσάρων μεταγε-
νεστέρων Συνόδων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἐνῶ
συγχρόνως οἱ Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδοξοι θεωροῦν τὴν δή-
λωσιν ταύτην τῶν Ὁρθόδοξων ὡς ἐρμηνείαν αὐτῶν.
Ἐπὶ τὴν κατανοήσιν ταύτην οἱ Ἀνατολικοὶ Ὁρθόδο-
ξοὶ ἀνταποκρίνονται θετικῶς εἰς ταύτην».

Ἐρωτῶμεν. Ἐὰν ὑπῆρχον σήμερον ὀργανωμένοι
χριστιανικαὶ κοινότητες ἀρνούμεναι, ἐπὶ παραδείγμα-
τι, τὸν ὅρον «ὁμοούσιος» τοῦ Συμβόλου Νικαίας - Κων-
σταντινουπόλεως καὶ ἐβεβαίουν ὅτι ἀποδέχονται τὴν
ἐννοίαν τὴν διὰ τοῦ ὅρου δηλουμένην ἐν τῷ Συμβόλῳ,
ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν διατύπωσιν τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰ-
κουμενικῆς Συνόδου, καὶ κατὰ συνέπειαν καὶ αὐτὸ
τοῦτο τὸ Σύμβολον, θὰ ἐγίνοντο δεκτοὶ ὡς ὀρθόδοξοι;
Ἐρωτῶμεν, ἐπίσης, οἱ καὶ σήμερον ὑπάρχοντες, ἔστω
καὶ ὀλιγάριθμοι, χριστιανοὶ οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν «ἐκ
τῶν Ἐλασσόνων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς», «Ἀσσυ-
ριανὴν Νεστοριανικὴν» ἢ «Ἀνατολικὴν Συριακὴν Ἐκ-
κλησίαν»²², οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι τὴν Γ' Οἰκουμενικὴν
Σύνοδον θὰ θεωρηθῶν, ἐὰν βεβαίως δηλώσουν ἐπισή-
μως ὅτι ἀποδέχονται τὴν διδασκαλίαν τῆς Συνόδου,
ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν Σύνοδον καθ' ἑαυτὴν καὶ τὸν ὅρον
αὐτῆς, ὡς ὀρθόδοξοι;

(Συνεχίζεται)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΥΘ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

22. Περὶ ταύτης βλ. Ἀ. θ. Ἀρβανίτη, Ἱστορία τῆς
Ἀσσυριακῆς Νεστοριανικῆς Ἐκκλησίας (Βιβλιοθήκη τῆς ἐν
Ἀθήναις Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας, Ἀριθμ. 50), Ἀθή-
ναι 1968.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
Στὴ σειρὰ «ΦΥΛΛΑΔΙΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΟΣ»

ἐκυκλοφόρησαν καὶ τὰ τεύχη:

★ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ Ι. ΕΞΟΜΟΛΟΓΗ-
ΣΕΩΣ ὅπως βιώνεται στὴν Ὁρθόδοξην Ἐκκλη-
σίαν (τοῦ Βασ. Μουστάκη, †).

★ ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΕΝ-
ΘΟΣ.

★ ΤΟ ΑΛΛΗΘΤΟ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ (κρι-
τήριον καὶ θάση ἐνότητος), τοῦ Καθηγ. Παν.
Ι. Μπούμη.

Η ΠΕΝΘΕΚΤΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΤΗΣ ΕΡΓΟ*

Τὸ δίκαιο τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου τῆς ἰουστινιάνειας περιόδου εἶναι συγκεντρωμένο στίς Εἰσηγήσεις, στοὺς τίτλους 1.10, 3.2 καὶ 3.6. Ἀπόλυτη ἀντιστοιχία ὑπάρχει καὶ στὴν ἑλληνικὴ παράφραση τῶν Εἰσηγήσεων, τὴ γνωστὴ ὡς «Ἰνστιτοῦτα» τοῦ (ἀντικλήρορα) Θεοφίλου. Κατὰ τὸ νομοθέτημα αὐτὸ ἀπαγορευόταν ὁ γάμος μεταξύ συγγενῶν ἐξ αἵματος κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἀπεριορίστως καὶ ἐκ πλαγίου μέχρι 4ου ἢ 5ου βαθμοῦ, ἀλλὰ σὲ ἀνισοσκελὴ γραμμὴ, δηλαδή μεταξύ θεοῦ (ἢ θείας) καὶ ἀνεψιάς (ἢ ἀνεψιοῦ) ἢ τῶν ἀπογόνων τῶν τελευταίων (ἀνεψιοπαίδων). Στὴ συγγένεια ἐξ ἀγχιστείας ὑπῆρχε κώλυμα γάμου τοῦ ἐνὸς συζύγου μὲ συγγενὴ 1ου ἢ 2ου βαθμοῦ τοῦ ἄλλου.

Μὲ τὸν καν. 54, μολοντοὶ ἐμφανίζεται ὡς ἐρμηγεία τῆς συνοπτικῆς διατυπώσεως τῶν σχετικῶν κανόνων τοῦ Μ. Βασιλείου (καν. 68, 75, 76, 78, 79, 87), συντελεῖται στὴν πραγματικότητά οὐσιαστικὴ ἐπέκταση τῶν κωλυμάτων αὐτῶν. Πρῶτον, ἀπαγορεύεται ὁ γάμος τῶν πρώτων ἐξαδέλφων, δηλαδή συγγενῶν ἐξ αἵματος ἐκ πλαγίου σὲ ἰσοσκελὴ γραμμὴ. Δεύτερον, εἰσάγονται κωλύματα λόγῳ «οἰονεῖ ἀγχιστείας», λόγῳ δηλαδή συγγενικῆς σχέσεως μεταξύ συγγενῶν ἐξ αἵματος τοῦ ἐνὸς συζύγου μὲ συγγενεῖς ἐξ αἵματος τοῦ ἄλλου, ποὺ φθάνουν μέχρι καὶ τὸν 4ο βαθμὸ, δηλαδή ἐμποδίζουν τὸ γάμο ἀνάμεσα στὰ ἀδελφία τῶν δύο συζύγων. Τὰ κωλύματα αὐτὰ ἐπαναλαμβάνονται μισὸ αἰῶνα ἀργότερα στὴν Ἐκλογὴ τῶν Ἰσαύρων, ποὺ τὰ ἐπεκτείνει ἀκόμη περισσότερο καὶ προσθέτει στίς ἀστικὲς κυρώσεις καὶ ποινικὲς (Ε. 2.2, 17.33, 17.37)⁴⁹. Ἔτσι, μὲ τὸ δρόμο ποὺ ἀνοίχθηκε ἀπὸ τὸν καν. 54 τῆς Ηενθέκτης φθάνουμε στὸν Τόμο τοῦ πατριάρχου Σισιγνίου (ἔτ. 997), γιὰ νὰ καταλήξουμε στὸ κώλυμα τοῦ 7ου βαθμοῦ⁵⁰.

Ἡ πνευματικὴ συγγένεια εἶχε ἀποτελέσει κώλυμα γάμου ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (C. 5.4. 26.2, ἔτ. 530). Στὴ σχετικὴ διάταξη γίνονταν ὅμως λόγος μόνο γιὰ τὸν ἢ τὴν ἀνάδοχο καὶ τὴν ἀναδεκτὴ

ἢ τὸν ἀναδεκτό. Μὲ τὸν καν. 53, μὲ ἐπίκληση τοῦ ὠραίου ἐπιχειρήματος, ὅτι «μ ε ἰ ζ ω ν ἢ κ α τ ἄ τ ὸ π ν ε ὤ μ α ο ἰ κ ε ἰ ὀ τ ῆ ς τ ῆ ς τ ὶ ν σ ω μ ἄ τ ω ν σ υ ν α φ ε ἰ ἄ ς», ἐπεκτάθηκε τὸ κώλυμα καὶ στὴ μητέρα τοῦ ἀναδεκτοῦ — πράγμα ὅμως ποὺ ὀδήγησε σὲ μία μεθόδευση γιὰ τὴ συναινετικὴ λύση τοῦ γάμου⁵¹.

Οἱ κανόνες 87, 93 καὶ 98 εἶναι μεταξύ τους συναφεῖς, γιὰτὶ ἐξομοιώνουν μὲ μοιχεῖα ὀρισμένη συμπεριφορά. Μὲ τὸν πρῶτο μοιχεῖα θεωρεῖται ἡ ἐγκατάλειψη τοῦ ἢ τῆς συζύγου καὶ ἡ συμβίωση μὲ τρίτο πρόσωπο, ἐφόσον θεβαίως διατηρεῖται ὁ γάμος καὶ δὲν ἔχει νομίμως λυθεῖ μὲ βάση τοὺς προβλεπόμενους ἀπὸ τὴ νομοθεσία λόγους διαζυγίου (πρόβλ. καὶ καν. 77 Μ. Βασιλείου). Τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα ἔχει κατὰ τὸ δεύτερο κανόνα ἡ σύναψη δευτέρου γάμου ἀπὸ τὴ γυναίκα, τῆς ὁποίας ὁ ἄνδρας ἀπουσιάζει ἐπὶ μεγάλο χρονικὸ διάστημα χωρὶς νὰ δώσει σημεῖα ζωῆς, πρὶν αὐτὴ πεισθεῖ γιὰ τὸ θάνατό του. Στὸν κανόνα αὐτὸ διατυπώνονται σὲ ἐνιαῖο κείμενο οἱ κανόνες 31, 36 καὶ 46 τοῦ Μ. Βασιλείου. Προστίθεται ὅμως καὶ μία νέα διάταξη σχετικὰ μὲ τὴν τύχη τοῦ γάμου ποὺ συνήψαν οἱ γυναῖκες στρατιωτικῶν, πιστεύοντας ὅτι ὁ ἄνδρας τοὺς εἶχε φονεῖ στὸν πόλεμο. Τέλος, μὲ τὸν τρίτο κανόνα χαρακτηρίζεται ὡς μοιχὸς καὶ ὅποιος νυμφευθεῖ τὴ μνηστὴ ἄλλου, ἐνόσω ζεῖ ἀκόμη ὁ μνηστήρας. Ἡ κατὰ κάποιον τρόπο ἐξομοίωση αὐτῆς μνηστείας καὶ γάμου, ἢ ὁποία προωθήθηκε μὲ τὸ κεφ. 14.11 τῆς Εἰσαγωγῆς, μὲ τίς νεαρὲς 74 καὶ 109 τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ δύο ἀκόμη νεαρὲς τῶν ἐτῶν 1084 καὶ 1092 τοῦ Ἀλεξίου Α' Κομνηνοῦ⁵², ποὺ δημιούργησαν ἀρκετὰ νομικὰ προβλήματα⁵³, μαρτυρεῖ τὴν ὑπαρξὴ ἱερολογίας τῆς μνηστείας ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

Μὲ τὸν τελευταῖο κανόνα τῆς ομάδας αὐτῆς, τὸν

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 162 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

49. Βλ. τὴν ἔκδοση τοῦ L. Burgmann, *Ecloga. Das Gesetzbuch Leons III. und Konstantinos' V.* [Forschungen zur byzant. Rechtsgeschichte, 10], Frankfurt a. M. 1983, σ. 170 ἐπ., 236, 238.

50. Πρόβλ. Κ. Πιτσάκη, Τὸ κώλυμα γάμου λόγῳ συγγενείας ἐβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος στὸ βυζαντινὸ δίκαιο [Θρακικὲς νομικὲς μελέτες, 8], Ἀθήνα-Κομοτηνὴ 1985.

51. Ἐπειδὴ μὲ τὴ διάταξη τῆς Ἐκλογῆς 2.9.4. (Burgmann, ὁ.π. σ. 182) καταργήθηκε οὐσιαστικῶς τὸ συναινετικὸ διαζύγιο, ὀρισμένοι ἐφευρετικὸι σύζυγοι γίνονταν ἀνάδοχοι τῶν ἰδίων τους τῶν παιδιῶν καὶ ἔτσι χρησιμοποιοῦσαν ἓνα ἐπιγενόμενο «κώλυμα γάμου» ὡς λόγῳ διαζυγίου, Βλ. σχετικῶς Σ.π. Ν. Τρωιάνου, Τὸ συναινετικὸ διαζύγιο στὸ Βυζάντιο, Βυζαντινὰ 3 (1983) 9-21 (ἐδῶ 12 ἐπ.).

52. Dölger, ὁ.π. ἀριθ. 1116 καὶ 1167.

53. Πρόβλ. Σ.π. Ν. Τρωιάνου, Δημήτριος ὁ Χωματιανὸς κατὰ Θεοδώρου τοῦ Βαλακμών: Εἶναι γνήσια τὰ τέκνα ἀπὸ ἱερολογημένη μνηστεία; Πρακτικὰ συμποσίου "Ἄρτας «Τὸ Δεσποτάτο τῆς Ἡπείρου» (τυπώματα).

καν. 72, διατυπώθηκε σὲ τελικὴ μορφή ἢ ἀπαγόρευση τῆς συνάψεως μικτῶν γάμων, καὶ εἰδικότερα γάμων μεταξύ ὀρθοδόξων καὶ αἰρετικῶν. Γιὰ σχισματικούς δὲν γίνεται λόγος στὸν κανόνα, ἴσως γιατί ἡ διάκριση μεταξύ αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν δὲν ἦταν ἀκόμη σαφής. Ἐπίσης δὲν ἀντιμετωπίζεται ἡ περίπτωση γάμων μεταξύ χριστιανῶν καὶ ἀλλοθρήσκων⁵⁴. Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ γάμοι μὲ Ἑβραίους ἀπαγορεύονταν ἀπὸ τὴν πολιτειακὴ νομοθεσία καὶ ὁ μωαμεθανισμὸς δὲν εἶχε ἀκόμη ἐξαπλωθεῖ. Ἡ ἀνάγκη ἐκδόσεως τοῦ καν. 72 προήλθε ἀπὸ τὸ συνδυασμὸ δύο παραγόντων: "Ὅτι ἡ μέχρι τότε κανονικὴ νομοθεσία ἀντιμετώπιζε τὸ θέμα τῶν μικτῶν γάμων ὄχι στὸ σύνολό του, ἀλλὰ περιπτώσιολογικῶς καὶ ὅτι στὸ μεταξύ εἶχε ὀριστικὰ διαμορφωθεῖ ἡ διδασκαλία γιὰ τὸ μυστηριακὸ χαρακτήρα τοῦ γάμου⁵⁵.

Στην σχέση πρὸς τοὺς κανόνες ποὺ ρυθμίζουν ζήτηματα τοῦ δικαίου τοῦ γάμου παρουσιάζουν οἱ ἐξῆς κανόνες, ποὺ ἀποδίδουν στὴν προστασία τῆς γενετήσιας ἠθικῆς, δηλαδὴ οἱ κανόνες 44, 67, 86, 91 καὶ 92. Οἱ κανόνες αὐτοὶ ἔχουν ἓνα ἀκόμη κοινὸ γνώρισμα: οἱ πράξεις ποὺ προβλέπουν ἀποτελοῦν τὴν ἀντικειμενικὴ ὑπόσταση καὶ ἐγκλημάτων τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου.

Οἱ τρεῖς πρῶτοι, οἱ κανόνες 44, 67 καὶ 86, στρέφονται κατὰ τῆς πορνείας. Ὁ καν. 67 περιέχει μίαν πολὺ γενικὴ ἀπαγόρευση καὶ ὁ καν. 86 ἀφορᾷ τοὺς πορνοδοσκόους. Περισσότερο ἐνδιαφέρον ἐμφανίζει ὁ καν. 44 ποὺ ἀναφέρεται στὴ συνάψη γενετήσιων σχέσεων ἀπὸ μοναχό, στὴν ὁποία ἐντάσσεται ἀκόμη καὶ ἡ συνάψη γάμου. Μὲ τὸ ἴδιο θέμα εἶχαν ἀσχοληθεῖ καὶ οἱ Πατέρες τῆς Α' Οἰκουμενικῆς συνόδου (καν. 16) καὶ τῆς συνόδου τῆς Ἀγκύρας (καν. 19), καθὼς καὶ ὁ Μ. Βασίλειος (καν. 19 καὶ 60). Οἱ ρυθμίσεις ὁμοῦς αὐτὲς διέφεραν ὡς πρὸς τίς συνέπειες. Ἔτσι μὲ τὸν καν. 44 θεσπίσθηκε ἐνιαία ἀντιμετώπιση μὲ ἀπειλὴ τῆς ποινῆς τῆς πορνείας, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἰδιαίτερος ἀυστηρή, δαθέντος ὅτι ὁ καν. 60 τοῦ Μ. Βασιλείου ἀπειλοῦσε τοὺς παραβάτες τῆς ἐπαγγελίας τῆς παρθενίας μὲ τὴν ποινὴ τῆς μοιχείας, ποινὴ ποὺ διατηρήθηκε σὲ ἰσχύ γιὰ τίς μοναχές, ἐφόσον ἡ εἰδικὴ ρύθμιση τοῦ καν. 44 ἀφορᾷ μόνον τοὺς μοναχοὺς.

Στοὺς δύο τελευταίους κανόνες τῆς ομάδας αὐτῆς, τοὺς καν. 91 καὶ 92, τιμωρεῖται ἡ ἄμβλωση, μὲ τὸν

πρῶτο, καὶ ἡ ἄρπαγὴ γυναικῶν, μὲ τὸ δεύτερο. Ὁ καν. 91 ἐπαναλαμβάνει στὴν οὐσία τὴν τελευταία φράση τοῦ καν. 8 τοῦ Μ. Βασιλείου, ποὺ θεωρεῖ ὡς φόνου τόσο τὴν παροχὴ ὅσο καὶ τὴ λήψη φαρμάκων ποὺ προκαλοῦν ἄμβλωση. Ἀπὸ τὸ συνδυασμὸ τοῦ καν. 8 μὲ ἄλλους δύο κανόνες τοῦ Μ. Βασιλείου, τὸν καν. 2 καὶ τὸν καν. 57, προκύπτει ὅτι προβλεπόταν γιὰ τὴν ἄμβλωση ἡ ποινὴ τοῦ ἀκούσιου φόνου (ἀκοινωνησία ἐπὶ 10ετία), μολονότι ὁ Ἅγιος ἐνέτασσε τὴν πράξη στοὺς ἐκούσιους φόνους. Ἴσως λοιπὸν ἡ ἐπανάληψη τοῦ καν. 8 στὸν καν. 91 τῆς Πενθέκτης ἀπέβλεπε στὴν ἀποσύνδεση τῆς ποινῆς γιὰ τὴν πράξη αὐτὴ ἀπὸ τοὺς ἄλλους δύο κανόνες τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὥστε νὰ ἐκλείψει ἢ κατὰ κάποιον τρόπο ἀνακολουθία ὡς πρὸς τὴν ποινικὴ μεταχείριση⁵⁶. Ὁ καν. 92 φαίνεται νὰ ἐπαναλαμβάνει αὐτολεξεῖ τὸν καν. 27 τῆς Χαλκηδόνος. Ὑπάρχει ὡστόσο μία διαφορὰ: Στὸν τελευταῖο αὐτὸ κανόνα γίνεται λόγος γιὰ τοὺς «ἀρπάζοντας κόρας»⁵⁷, ἐνῶ στὸν κανόνα τῆς Πενθέκτης γιὰ τοὺς «ἀρπάζοντας γυναίκας». Ἐπειδὴ ἡ τελευταία αὐτὴ διατύπωση εἶναι εὐρύτερη, πιθανὸν νὰ ἀποσκοποῦσε ἡ ἐπανάληψη στὴν κάλυψη καὶ τῆς ἄρπαγῆς χηρῶν.

Ἐπίσης ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ, ἀλλὰ μὲ τὴν εὐρύτερη ἔννοια τῶν χρηστῶν ἠθῶν, εἶναι τὸ προστατευόμενο ἔννομο ἀγαθὸ καὶ σὲ μίαν ἄλλη κατηγορία κανόνων. Αὐτὴ περιλαμβάνει τοὺς κανόνες 50, στὸν ὁποῖο ἀπαγορεύεται ἡ κυβεία, 51 ποὺ ἀπαγορεύει τὴν παρακολούθηση μιμικῶν θεαμάτων (προφανῶς λόγω τοῦ ἄσεμνου περιεχομένου τους)⁵⁸, 66, μὲ τὸν ὁποῖο ἀποκλείονται τὰ δημόσια θεάματα (ἵπποδρομίες κ.λπ.) κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμου, 77 μὲ ἀπαγόρευση τῶν κοινῶν λουτρῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν (ποὺ ὑπῆρχε καὶ στὸν καν. 30 Λαοδικείας, ἀλλὰ χωρὶς τὴν πρόβλεψη κυρώσεων), 96, ὅπου ἀποδοκιμάζονται οἱ περίτεχνες κομμώσεις τῶν ἀνδρῶν, καὶ 100 ποὺ ἀπαγορεύει τίς κάθε μορφῆς ἄσεμνες παραστάσεις (τοιχογραφίες, ἀγάλματα κ.λπ.). Σημειωτέον, ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ πράξεις δὲν στοιχειοθετοῦσαν ἀδικήματα σύμφωνα μὲ τὴν πολιτειακὴ νομοθεσία καὶ ἐπομένως μὲ τοὺς κανόνες αὐτοὺς «ποινικοποιήθηκαν» ἀπὸ κανονικῆς ἀπόψεως, χωρὶς ὁμοῦς βεβαίως νὰ ἐπισύρουν καὶ κοσμικὲς ποινές.

(Συνεχίζεται)

ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΤΡΩΙΑΝΟΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

54. W. W. Basset, The Impediment of Mixed Religion of the Synod in Trullo [A. D. 691], The Jurist 29 (1969) 396.

55. Βλ. γενικῶς Σ π. Τ ρ ω ι ά ν ο υ, Οἱ μικτοὶ γάμοι κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνες, Ἐκκλ. Φάρος 62-64 (1980-1982) 115-127 (ἐδῶ 116 ἐπ.).

56. Βλ. Σ π. Ν. Τ ρ ω ι ά ν ο υ, Ἡ ἄμβλωση κατὰ τὸ δίκαιο τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1987, σ. 30 ἐπ.

57. Κατὰ τὴν ἐκδοσὴ J o a n n o u, ὁ.π. (σημ. 2) σ. 90.

58. Πρβλ. F. T i n n e f e l d, Zum profanen Mimos in Byzanz nach dem Verdikt des Trullanums (691), Βυζαντινὰ 6 (1974) 321-343.

«ΗΧΟΣ ΕΥΜΕΛΗΣ»

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1991 ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (89,4 F.M.) *

Καινοτομία για την εκκλησιαστική ραδιοφωνία ήταν η διοργάνωση μορφωτικών εκδρομών φίλων και συνεργατών του Ρ/Σ στο Οικουμενικό μας Πατριαρχείο και στην Εκκλησία της Βουλγαρίας (31 Ὀκτωβρίου - 4 Νοεμβρίου και 3 - 8 Ἰουλίου). Στο Οικουμενικό Πατριαρχείο ο Ρ/Σ της Εκκλησίας έδωσε την παρουσία του στο μέγα εκκλησιαστικό και οικουμενικό γεγονός της ενθρονίσεως του νέου Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου, αποσπάσματα της ακολουθίας του οποίου και ανταποκρίσεις μόνος αυτός είχε το προνόμιο να μεταδώσει απ' εθείας. Στο χειμαζόμενο λαό της Εκκλησίας της Βουλγαρίας μαζί με τα υλικά δώρα της αγάπης των Ελλήνων μεταφέρει και το αίσιόδοξο μήνυμα της επικοινωνίας παίρνοντας συγχρόνως πολλές ανταποκρίσεις από τον Πατριάρχη Μάξιμο, από Μητροπολίτες, Ἡγουμένους, κληρικούς, καθηγητές και πολλούς αδελφούς Βουλγάρους. Τό υλικό των δύο αποδημιών μορφοποιήθηκε και μεταδόθηκε δια του Ρ/Σ της Εκκλησίας στον ελληνικό λαό, ο οποίος, όπως απέδειξαν τα αναρίθμητα τηλεφωνήματα στο Ρ/Σ, με πολύ ενδιαφέρον παρακολούθησε τις σχετικές εκπομπές.

Μία άλλη έορταστική εκδήλωση εθνικού περιεχομένου με τίτλο «Μνήμη Μικρᾶς Ἀσίας» πραγματοποιήθηκε στις 13 Νοεμβρίου στο κινηματοθέατρο «ΠΑΑ-ΛΑΣ» με σκοπό την ενίσχυση του εθνικού φρονήματος και της έλληνορθόδοξου παραδόσεώς μας. Στην πρωτοφανή σε συμμετοχή λαού και επιτυχία εκδήλωση αυτή του Ρ/Σ παρέστησαν πολλοί Μητροπολίτες, Βουλευτές, Καθηγητές Πανεπιστημίου, κρατικοί επίσημοι και πλήθος νέων, οι οποίοι ανέτρεψαν το υπό πολλών διατυμπανιζόμενο επιχείρημα, ότι ο Ρ/Σ της Εκκλησίας απευθύνεται στους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας. Ήταν μιὰ έντυπωσιακή εκδήλωση του Ρ/Σ άπαρχή και άλλων παρομοίων εκδηλώσεων της οποίας τὰ έξοδα έκάλυψε ή γενναιοδωρία άνωνύμων φίλων και του συλλόγου Βυζαντινής Μουσικής του Υπουργείου Πολιτισμού.

Στά πλαίσια κοινωνικής προσφοράς πραγματοποιή-

θηκε από το Ρ/Σ σε συνεργασία με την ένορία του Ἀγίου Ἐλευθερίου Ἄρεως έθελοντική αίμοδοσία στις 8 Δεκεμβρίου για την ενίσχυση των πασχόντων αδελφών μας και ιδίως των νέων που πάσχουν από AIDS. Πολλές φορές ο Ρ/Σ της Εκκλησίας δέχθηκε τηλεφωνήματα για την άνεύρεση αίμοδοτών προκειμένου να σωθεί κάποιος άνθρωπος. Τώρα θά υπάρχει ή δυνατότητα μικρᾶς έστω βοήθειας σε έκτακτες περιπτώσεις. Η διακονία του λόγου συμβαδίζει με τή διακονία του πόνου. Ο Ρ/Σ της Εκκλησίας ως μέσον επικοινωνίας θά κάνει και άλλα ανοίγματα στον ευαίσθητο χώρο των κοινωνικών προβλημάτων.

«ΙΝΑ ΔΩ ΧΑΡΙΝ ΤΟΙΣ ΑΚΟΥΟΥΣΙ»

Η προς τὰ έξω επιτυχία όφείλεται στην έσωτερική ένότητα και όμοψυχία. Δέν θά έδίδετο προς τὰ έξω τó μήνυμα της αγάπης, εάν δέν υπήρχε στην καρδιά του κάθε παραγωγού και συνεργάτου. Εκτός από τον κοινό στόχο και τó αυτό φρόνημα, για τή σύσφιγξη των δεσμών χρειάζονται και κοινές συναντήσεις των έργατών του λόγου. Γι' αυτό τó σκοπό πέρα από τις έκτακτες συναντήσεις στενών συνεργατών πραγματοποιήθηκε στις 5 Νοεμβρίου συνεστίαση του Διοικητικού Συμβουλίου, των υπαλλήλων και παραγωγών του Ρ/Σ στο θεολογικό Οίκοτροφείο της Ἀποστολικῆς Διακονίας όπου σε κλίμα ευχάριστο άνηλλάγησαν άπόψεις γύρω από τó κοινό θέμα της βελτιώσεως δηλαδή του Ρ/Σ και διευτυώθησαν προτάσεις έποικοδομητικές. Σε τέτοιες συναντήσεις βλέπει κανείς τó δυναμικό που χρησιμοποιεί ή Εκκλησία στη νέα δραστηριότητά της. Ἄρχιερείς, ιερείς, μοναχοί, καθηγητές, ιατροί, λογοτέχνες, ιστορικοί, μουσικοί, νέοι και μεγάλοι άνδρες και γυναίκες, όλοι στρατευμένοι στην ύπηρεσία του εκκλησιαστικού μικροφώνου. Είναι οι νέοι καθηγητές και οι νέοι ιεροκήρυκες που μεταφέρουν τήν πίστη της Εκκλησίας μας στο λαό. Σε αναγνώριση της προσφοράς τους ο Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφείμ με μιὰ εγκάρδια έπιστολή προς τόν καθένα άπένευμε τόν έπαινο της Μητρῆς Εκκλησίας και ως πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και Ἀρχιεπίσκοπος Ἐλ-

(*) Συνέχεια έκ της σελ. 168 του ύπ' άρ. 5 τεύχους.

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΜΕΝΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ*

Ὅλες αὐτὲς οἱ τάσεις καὶ τὰ ρεύματα, ἔχουν ὡς βάση τὴν περὶ ἀνθρώπου εἰκόνα, πού διαπεράται ἀπὸ τὶς δοξασίες περὶ κάρμα καὶ μετεναρχώσεως. Πρόκειται γιὰ ὁρολογία, πού βρίσκεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ δική μας ἐλπίδα στὴν ἀνάσταση καὶ σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς ὅρους τοῦ δικαίου καὶ τῆς ὑπευθυνότητας, δηλαδή μὲ τὰ θεμέλια τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁμάδες αὐτές, πού ἐγείρουν ἀπόλυτη ἀπαίτηση στὸν πολιτικὸ τομέα, ἀπέκτησαν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ δύναμη σὲ μερικὲς χῶρες. Κατὰφεραν νὰ διαδρώσουν ἀκόμη καὶ θεολόγους τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ προσωπικότητες πού ἔχουν ὑψηλὲς θέσεις σὲ οἰκουμενικὰ ὄργανα. Τέτοια ἐξωχριστιανικὰ ρεύματα, ἀκόμη καὶ μὲ χριστιανικὰ προσώπεια, ἔθεσαν ὡς σκοπὸ νὰ διαδρώσουν τὴν οἰκουμενικὴ κίνηση.

Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα εἶναι ἀνάγκη

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 136 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

λάδος εὐχαρίστησε γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά τους πρὸς τὸν Ρ/Σ.

Τὸ γράμμα τοῦ Μακαριωτάτου ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῃ Ἰουνίου 1991

Διὰ τοῦ παρόντος ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς ὑμᾶς τὰς παιρὶκὰς ἡμῶν εὐχαριστίας καὶ νὰ ἀπονεύμεν τὸν ἔπαινον τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν προσφορὰν τῆς ἀγάπης ὑμῶν πρὸς τὸν Ραδιοφωνικὸν Σταθμὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ μέγα τοῦτο ἐπίτευγμα τῶν τελευταίων χρόνων, τὸ ὁποῖον μετὰ πολυχρονίους καὶ ἐπιμόνους προσπάθειας ἠξιώθημεν νὰ πραγματοποιήσωμεν, δὲν θὰ εὐοδοῦτο ἄνευ τῆς ὑμετέρας πολυτίμου συμβολῆς καὶ χωρὶς τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀγάπην τῶν τιμίων ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ὄργανον διακονίας καὶ εὐαγγελισμοῦ τοῦ λαοῦ, στηρίζεται καὶ ἐμπνέεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης, ὡς τοῦτο περιγράφεται καὶ βιοῦται εἰς τὴν καθόλου ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Διάκονος τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑμεῖς προσφέρετε λίαν ἀποδοτικῶς τὸ ὑμέτερον ἄλλαντον εἰς τὴν διακονίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀπογοητευμένοι ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς συγχρόνου ἀπανθρώπου κοινωνίας ἀναμένουν τὴν ἐκ τοῦ Ρ/Σ ἐκπε-

μὴ νὰ προσαρμόσουμε τὶς προτεραιότητές μας· νὰ ὀριοθετήσουμε τὴν χριστιανικὴν μας πίστη, γιὰ νὰ προστατεύσουμε τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὴ σύγχυση καὶ τὴν ἀβεβαιότητα, πού σκορποῦν τέτοιες τάσεις. Σήμερα ἀκόμη καὶ ἐξωχριστιανικὲς ὁμάδες καὶ ἐξωχριστιανικὰ ρεύματα, χρησιμοποιοῦν χριστιανικοὺς ὄρους, ὅπως Χριστός, Ἅγιο Πνεῦμα, ἀγάπη κ.ο.κ. Ὅμως σ' αὐτοὺς τοὺς ὄρους δίνουν ἐντελῶς διαφορετικὰ περιεχόμενα, ὄχι μὲ τὴν ἔννοια τῆς χριστιανικῆς εἰκόνας γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀντιχριστιανικῆς ὀλιστικῆς θεωρήσεως τῶν πάντων, μὲ τὴν ἔννοια τῆς αὐτοεξελίξεως, τῆς αὐτο-εὑρέσεως καὶ τῆς αὐτοεκπληρώσεως· ὄχι μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ δημιουργεῖται, ὅπως ἀνεφέρθη, ἀβεβαιότητα καὶ σύγχυση, ἰδιαιτέρως σὲ πολλοὺς νέους ἀνθρώπους, πού γίνονται εὐκολὰ θύματα, καταλήγοντας σὲ ἀπόλυτη ἐξάρτηση ἀπὸ καταστρεπτι-

πομένην φωνὴν τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ὡς φωνὴν ἀγάπης, ἀληθείας καὶ ἐλπίδος, ἣ ὁποία παρέχει τὴν χαρὰν καὶ βεβαιότητα τῆς ζωῆς.

Γνωρίζομεν τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας, ὡς εἶναι φυσικόν, ἀντιμετωπίζει τὸ νεοπαγὲς τοῦτο ἔργον. Καὶ διὰ τοῦτο εἶτε συγχαίρομεν ὑμᾶς, διότι διὰ τῆς προσωπικῆς ὑμῶν συμβολῆς καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης ἀγάπης πάντων τῶν ἐν ἀντὶ ἔργαζομένων, ὑπερβαῖνον τὰ ἐμπόδια, συνεχῶς βελτιοῦται.

Ἐχόντες δι' ἐλπίδος, ὅτι ὁ Δομήτωρ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ εὐλογῆσθαι τὴν νέαν ταύτην ἐκκλησιαστικὴν δραστηριότητα τῆς ὁποίας εἶσθε πολύτιμος συνεργός, ἐρχόμεθα ὑμῖν πάσαν ἄνωθεν ἐνίσχυσιν καὶ ἐν τῇ ἐφεξῆς ἱερᾷ ταύτῃ διακονίᾳ κραταίωσιν, πρὸς δόξαν τοῦ ὀνόματος τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ οἰκοδομὴν τοῦ μουσικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Διάπυρος πρὸς Θεὸν ἐσχέτης

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΪΜ
Πρόεδρος τοῦ Κεντρικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΝΙΚ. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ
Γεν. Δ/γτῆς τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας

κὲς λατρεῖες. Αὐτὸ εἶναι ζήτημα, μὲ τὸ ὁποῖο ἀσχολήθηκε τὸ Εὐρωκοινοβούλιο καὶ ἐξέδωκε τὸν Μάιο τοῦ 1984 ἕνα Ψήφισμα, καλώντας τὰ κράτη - μέλη σὲ συνεργασία γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων. Ἐὰν τὸ Εὐρωκοινοβούλιο ἐθεώρησε ἀπαραίτητο νὰ ἀσχοληθεῖ μ' αὐτὸ τὸ θέμα, πόσο μάλλον ἢ ΚΕΚ ὀφείλει νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ ζήτημα, καὶ νὰ προσαρμόσει ἀνάλογα τὶς προτεραιότητές της.

Ἡ χριστιανικὴ ἀνθρωπολογία προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν χριστολογία μας. Πιστεύω πὼς εἶναι καιρὸς νὰ θεμελιώσουμε τὴν ὅλη ἐργασία καὶ συνεργασία μας, τὶς προτεραιότητές μας, στὸ φῶς τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ διετύπωσε τὸ θέμα τῆς χριστολογίας ἐπακριδῶς καὶ χωρὶς νὰ ἐπιδέχεται παρεξηγήσεις. Αὐτὸ θὰ εἶναι καὶ ἡ δική μας ἀπάντηση στὶς συγκρητιστικὲς τάσεις ποὺ φαίνεται ὅτι θρήσκον εἶσοδο καὶ στὰ οἰκουμενικὰ ὄργανα».

3. Στὴν ὀλομέλεια ἔγινε λόγος γιὰ τὴν πλήρωση τοῦ κενοῦ, ποὺ δημιουργεῖται στὴν κεντρικὴ καὶ ἀνατολικὴ Εὐρώπη καὶ ἐπανήλθε τὸ θέμα τῆς ἀναπτύξεως τῶν διαφόρων «λατρειῶν» (CULT) καὶ τῆς ἀπὸ μέρους των διαδρώσεως τῆς κοινωνίας μας. Σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα ἐπανήλθα μὲ τὴν ἀκόλουθη παρέμβαση:

«Οἱ λεγόμενες λατρεῖες ἀπειλοῦν μὲ διάδρωση ὁλοκληρῆ τὴν κοινωνία μας. Σὲ συνέδριο ὁργανώσεως τοῦ Κορεάτη Σάν Μουσὺν Μούν στὴν Πολωνία συμμετεῖχαν χριστιανοὶ θεολόγοι καθηγητὲς πανεπιστημίου. Τὸ ἐσωτερικὸ Δελτίο τοῦ Μούν UNIFICATION NEWS ἀναφέρει πὼς πρέπει νὰ ἐνισχυθοῦν αὐτοὶ οἱ θεολόγοι καθηγητὲς, γιατί ἐπηρεάζουν τὴν ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας των. Στὸ ἴδιο ἔγγραφο ἀναφέρεται πὼς ἔταν ἔπεσε ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, οἱ χριστιανοὶ κατέλαβαν ἀνώτερες κυβερνητικὲς θέσεις. Τὸ ἴδιο θὰ συμβεῖ καὶ στὴν περίπτωσή τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Σχηματίζεται ἕνα κενὸ καὶ κάποιος πρέπει νὰ τὸ πληρώσει. Μὲ τὴ διαδρωτικὴ τῆς προσπάθεια ἢ ὁργάνωση αὐτὴ, ἀποβλέπει στὴν πλήρωση αὐτοῦ τοῦ κενοῦ.

Εἶναι ἐνδεικτικὸ τὸ γεγονὸς ὅτι σύμφωνα μὲ τὸ ἴδιο ἐσωτερικὸ Δελτίο, στὸ ὡς ἄνω συνέδριο ἔλαβαν μέρος καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῶν ὁργανώσεων τοῦ Μούν στὶς χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ ὁργάνωση ἦταν ἀπαγορευμένη σ' αὐτὲς τὶς χώρες καὶ δροῦσε παράνομα. Ὅμως καθὼς ἀναφέρεται στὸ ὡς ἄνω Δελτίο, οἱ ὑπεύθυνοι σπούδασαν, ἀπέκτησαν ἀκαδημαϊκοὺς τίτλους καὶ σήμερα εἶναι καθηγητὲς σὲ διάφορα πανεπιστήμια τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Σὲ ἐπιστολόχαρτο ὁργανώσεως τοῦ Μούν, ποὺ ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ ἐκπαιδεύσει τὴν ἡγεσία τῆς αὐριανῆς ἀν-

θρωπότητας, δημοσιεύεται τὸ ὄνομα καθηγητοῦ πανεπιστημίου ὡς μέλος τῆς «Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς» αὐτῆς τῆς ὁργανώσεως. Ὁ ἴδιος ἐμφανίζεται ὡς χριστιανὸς καὶ λογίζεται μέλος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀκόμη στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση ὁ γκουροῦ Μαχαρίσι Μαχὲς Γιόγκι πραγματοποιεῖ ἱατρικὰ συνέδρια μὲ τὴν συνεργασία τοῦ Ἰνστιτούτου Ὑγείας τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν, παρουσία τοῦ ὑφυπουργοῦ Ὑγείας τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης, γιὰ τὴν ἴδρυση κλινικῶν, μὲ βάση τὶς γκουρουιστικὲς δοξασίες καὶ γιὰ τὴν διδασκαλία τοῦ Ὑπερβατικῆς Διαλογισμοῦ σὲ ἑκατομμύρια Σοβιετικοὺς πολίτες.

Αὐτὲς οἱ ὁργανώσεις ἀπειλοῦν τὴν κοινωνία μας μὲ θρησκευτικὸ ὁλοκληρωτισμὸ. Ὅδηγοῦν τὰ νεαρὰ θύματά τους σὲ κυριολεκτικὴ σκλαβιά καὶ καταστρέφουν τὴν προσωπικότητά τους. Χρησιμοποιοῦν ἀνήθικες μεθόδους, μὲ ἀποτέλεσμα στὸ διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν νὰ ἀλλοιώσουν τὴν προσωπικότητα σὲ τέτοιον βαθμὸ, ὥστε τὰ θύματα νὰ ἐγκαταλείπουν τὰ πάντα, οἰκογένεια, σπουδές, ἐπάγγελμα καὶ νὰ ὀδηγοῦνται πρὸς ἀπόλυτη ἐξάρτηση. Ἡ ἀλλοίωση αὐτὴ τῆς προσωπικότητας πραγματοποιεῖται ἐναντία στὴ θέληση τῶν θυμάτων, ἢ ὁποῖα κυριολεκτικὰ διάζεται. Εἶναι λοιπὸν ὁμάδες ποὺ στρέφονται ἐναντίον τοῦ δικαίωματος τῆς προσωπικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀτόμου γιὰ θέματα ποὺ τὸ ἀφοροῦν καὶ ἐναντία στοὺς δημοκρατικοὺς θεσμούς. Τὸ πόσο καταστροφικὴ εἶναι ἡ ἐπίδραση στὴν προσωπικότητα τοῦ ἀτόμου ποὺ προσέρχεται ἀπὸ τὶς ὁμάδες αὐτές, ἔχει ἤδη βεβαιωθεῖ ἀπὸ ψυχιάτρους καὶ ἄλλους ἐιδικούς.

Τὸ πόσο πραγματικὴ εἶναι ἡ ἀπειλή, ἀποδεικνύει τὸ γεγονὸς ὅτι τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1990 πραγματοποιήθηκε στὴ Μόσχα συνέδριο τριῶν ὁργανώσεων τοῦ Μούν, μὲ τὴν παρουσία 41 πρώην ἀρχηγῶν κρατῶν καὶ 500 δημοσιογράφων. Ὁ ἴδιος ὁ Κορεάτης ψευδομεσσίας εἶχε ἰδιαίτερη συνάντηση μὲ τὸν Γκορμπασῶφ, διαρκείας 20 λεπτῶν, καὶ ὁ Σοβιετικὸς ἡγέτης εὐχαρίστησε τὸν ψευδομεσσία γιὰ τὴν ὑποστήριξη. Προφανῶς οἱ προσωπικότητες αὐτὲς παγιδεύτηκαν».

(Συνεχίζεται) Πρωτ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ.

Κυκλοφόρησε
ἀπὸ τὶς Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας
Καθηγ. ΑΝΔΡΕΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΑΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΔΩι ΑΛΛΗΛΟΥ·Ι·Α
Σχόλιο ἐρμηνευτικὸ στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία

ΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΦΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ*

Ἀναφέρεται²⁵⁰ ὅτι ὁ Ἄνθιμος ὁ ΣΤ' προέβη εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Λεσβίου συστήματος, παρακινήθεισ ὑπὸ τῶν πρωτοψαλτῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως τῶν ὁποίων παρεβλάπτοντο τὰ συμφέροντα καὶ ἐπειδὴ δὲν διέκειτο εὐμενῶς²⁵¹ πρὸς τὸν συνεκδότην τῆς «Ἀνθολογίας» Σταυράκη Ἀναγνώστου.

Ἡ σχετικὴ ὅμως ἀλληλογραφία τοῦ Ἀνθίμου ΣΤ' μετὰ τοῦ Κ. Οἰκονόμου, τόσον εἰς τὸ θέμα αὐτὸ ὅσον καὶ εἰς τὴν ὅλην κίνησιν εἰσαγωγῆς τῆς τετραφωνίας εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν κοινοτήτων Βιέννης καὶ Τεργέστης, παρουσιάζει τὸν Ἄνθιμον ΣΤ' ἐνδιαφερόμενον κυρίως διὰ τὴν διατήρησιν τῆς παραδόσεως ἐν τῇ μουσικῇ, μακρὰν πάσης καινοτομίας. Ὡς ἐκ τούτου ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτὰς καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι πρὶν ἢ ἐμφανισθῆ ὁ Σταυράκης Ἀναγνώστου ὡς συνεκδότης τῆς «Ἀνθολογίας» τοῦ Γεωργίου Λεσβίου εἶχε καταδικασθῆ τὸ σύστημα αὐτὸ, τόσον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας²⁵² ὅσον καὶ ὑπ' ἄλλων,²⁵³ καταφαίνεται ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραδεχθῶμεν μίαν τόσον ἀπάδουσαν εἰς τὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος αἰτίαν καταδίκης τοῦ Λεσβίου συστήματος:

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 141 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

250. Ἰδ. Κωνστ. Παπαδημητρίου, Τὸ μουσικόν... ἐνθ' ἄν. σ. 9. Ἡ κατηγορία αὕτη διατυπῶται ὑπὸ τοῦ Σταυράκη Α. Ἀναγνώστου, Ἡ Λεσβιάς... ἐνθ' ἄν. σ. 94, ὅπου σημειοῖ,

«Ἐἶνε γνωστὴ ἡ περὶ τούτου ἐκδοθεῖσα Ἐγκύκλιος, ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀνθίμου, τοῦ ἐκπεσόντος Παναγιωτάτου· ἀλλὰ, κατὰ παράκλησιν καὶ προσφορὰν ἡμῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μουσικῶν, τῶν ἐκδιδόντων τὰ Μουσικὰ Βιβλία. — Εἶμαι καὶ ἐγὼ Μουσικός, καὶ γνωρίζω, κατὰ θεωρίαν καὶ πράξιν, νομίζω, ἀμφότερα τῆς Μουσικῆς τὰ Συστήματα· γνωρίζω ὅπως οὖν καὶ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐπιστήμης ταύτης· γνωρίζω (ἐὰν ἢ φιλαυτία μου δὲν με ἀπατᾷ) καὶ ὀλίγα γράμματα· ὅσα τοῦλάχιστον εἶνε ἱκανὰ διὰ νὰ κρίνω τὸ ψεῦδος, ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, τὸ ὀρθὸν καὶ ἀθῶον, ἀπὸ τὴν ἀγυρτεῖαν καὶ πλάνην· εἶμαι καὶ τέκνον γνήσιον καὶ ὀρθόδοξον τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· Ὅθεν κηρύττω ἀπαθῶς, καὶ διαμαρτύρομαι (διὰ τὴν μέλλουσαν ἀδέκαστον καὶ ἀπροσωπὸληπτον Ἱστορίαν), ἐνώπιον τῆς ἱεράς ἀληθείας, ἐνώπιον τῆς συνειδήσεώς μου, καὶ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅτι· Τὸ Λεσβιον Σύστημα εἶνε καὶ ὀρθόν, καὶ ἀθῶον, καὶ εὐκόλον, καὶ οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν φέρει εἰς τὰ Ἱερά ἐκκλησιαστικὰ Ἄσματα, οὐδὲ ἀταξίαν, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν· ὅτι δέ, οἱ Κύριοι οὗτοι ψεύδονται ἐμπαθῶς, ἀσυνειδήτως, καὶ ἀναισχύντως, διὰ κερδοσκοπίαν, καὶ φθόνον· ἀπατόντες καὶ παρασύροντες καὶ μεγάλα, καὶ ἱερά πρόσωπα εἰς τὴν ἰδιοτελεῖ πλάνην των· γινόμενοι, αὐτοὶ καὶ ἐνάγοντες, αὐτοὶ καὶ Δικασταί, καὶ καταδικάζοντες πράγμα ἱερόν, καὶ κοινωφελές, καὶ θεάρεστον».

251. Ἰδ. Γεωργίου Ι. Παπαδοπούλου, Ἱστορικὴ... ἐνθ' ἄν. σ. 164 σημ.

252. Ἰδ. κατωτ. σημ. 259.

253. Πρβλ. Εὐστρατίου Π. Χατζηαποστόλου, Γεώργιος ὁ Λεσβιος... ἐνθ' ἄν. σ. 12 σημ.

Τὸ σύστημα τοῦ Γεωργίου Λεσβίου σήμερον δὲν ὑπάρχει ἐν χρήσει παρὰ μόνον εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν Λειμῶνος ἐν Καλλονῇ τῆς Λέσβου, καὶ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν Ἀγιάσφ Λέσβου. Τὸ ὀνομάζου καὶ Αἰγινίτιδα μουσικὴν, ὡς ἐν Αἰγίνῃ κυρίως ἐπικρατήσαν, Βυζαντινίδα δὲ τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως²⁵⁴.

Ι. Ἀφορμὴ - Διαπιστώσεις.

Αἱ ἀντιδράσεις τοῦ Κ. Οἰκονόμου πρὸς τὸ σύστημα τοῦ Γεωργίου Λεσβίου προεκλήθησαν ἀπὸ δημοσιεύματα εἰς τὸν τύπον καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἐπέδειξε σχετικῶς μετὰ τὸ θέμα αὐτὸ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος ὁ ΣΤ'.

Ἄνωνυμον σχόλιον τῆς ἐφημερίδος «Αἰὼν»²⁵⁵ κάμνει λόγον διὰ τὸ «εὐμέθοδον σύστημα» τοῦ Γεωργίου τοῦ Λεσβίου· ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπόσχῃσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως «ὅτι θέλει τὸ καταστήσει κοινόν»· διατυπώνει τὴν σκέψιν ὅτι καὶ αὐτὸ ὡς αἰθνικὸν καὶ ἀφέλιμον ἔργον ἐπέπρωτο νὰ ὑποστῆ τὴν προγεγραμμένην καταδίωξιν καὶ παραγῶρισιν ὑπὸ διαφόρων ὀργάνων τῆς ἀντικοινωνικῆς... χαμερπείας· καὶ πληροφορεῖ τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν ὅτι «οἱ σπουδάζοντες μαθηταὶ καὶ ἀρκοῦντως εἰδήμονες ὁπαδοὶ τοῦ συστήματος τού-

254. Κατὰ τοῦ Λεσβίου συστήματος ἀντεπεξῆλθον ἐν Κωνσταντινουπόλει οἱ Κων/νος Βυζάντιος, Πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ ὁ Θεόδωρος Φωκαεὺς, εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας ὁ Ζαφείριος Ζαφειρόπουλος. Περὶ αὐτῶν ἰδ. Γεωργίου Ι. Παπαδοπούλου, Συμβολαί... ἐνθ' ἄν. σ. 336-338, 340-341. Τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορικὴ... ἐνθ' ἄν. σ. 141-143. Περὶ δὲ τοῦ Ζ. Ζαφειροπούλου ἰδ. ἐφ. «ΑΘΗΝΑ» ἀρ. 1028/1843. Μ. Ι. Γεωργίου Καταδίκη... ἐνθ' ἄν. σ. 509. Σ. Ἀββ. Ζαφείριος Ζαφειρόπουλος, ΘΗΕ τ. Ε', σ. 1195. Κατὰ δὲ τῆς συγγραφῆς τοῦ Ζ. Α. Ζαφειροπούλου ἀπῆντησεν ὁ ἴδιος ὁ Γεώργιος ὁ Λεσβιος, Ἀπάντησις... ἐνθ' ἄν. ὅπου δημοσιεύονται καὶ ἐπιστολαὶ διαφόρων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπαινεῖται ὁ Γεώργιος ὁ Λεσβιος καὶ τὸ σύστημα αὐτοῦ Ὁ Ε. Χατζηαποστόλου ἀναφέρει ὅτι «οἱ ὑποστηρίζοντες ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τὸν Γεώργ. Λεσβιον εἰς τὴν διὰ τῆς μεθόδου αὐτοῦ προαγωγὴν τῆς μουσικῆς ἦσαν ὁ ἐξοχώτατος κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννης Καποδίστριας, ὁ πρόεδρος τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπίσκοπος Εὐβοίας Κ. Νεόφυτος, ὅστις ἦτο θαυμαστής τοῦ Λεσβίου συστήματος, ὁ Ἀντώνιος ἱερομόναχος, μουσικοδιδάσκαλος, ὅστις ἔγραψε καὶ ἀπαράθεσιν τῆς Βυζαντινίδος πρὸς τὴν Αἰγινίτιδα μουσικὴν, ἔθα δι' ὀρθοτάτων ἐπιχειρημάτων ὑποστηρίζει τὰ τοῦ Λεσβίου συστήματος πλεονεκτήματα καὶ ἰδίᾳ τὸ τῆς σταθερότητος τῶ τῶν χαρακτήρων, ἐν ἀντιβολῇ πρὸς τὰ τῆς Βυζαντινίδος καὶ ἄλλοι / πρβλ. Γ. Λεσβίου Ἀναστασιατὰριον ἀργοσύντομον, σ. 309/ Ἄλλ' ὁ ἐκ Μανδαμάδου τῆς Λέσβου λόγιος Σταυράκης Ἀναγνώστου καὶ συνεκδότης συγγραμμάτων του τινῶν, ἦτο ὁ ἐκ τῶν θερμότερων ὑποστηρικτῶν του. ἰδ. Εὐστρατίου Π. Χατζηαποστόλου, Γεώργιος ὁ Λεσβιος... ἐνθ' ἄν. σ. 12-13.

255. ἰδ. ἐφ. «Αἰὼν» ἀρ. 500/19-1-1844.

του υπερεπιθυμοῦντες τὴν καθιέρωσίν του... ἀνεφέρθησαν διὰ καταλλήλου ἀναφορᾶς πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Γραμματέα» (δηλ. τὸν Ὑπουργόν).

Παραλλήλως, δι' ἐπιστολῆς (εἰς τὸν «ΑἰΩΝΑ») τινος, κρυπτομένου ὑπὸ τὸ ἀρχικὸν Δ. ἐζητεῖτο ἡ ἀπόλυσις τοῦ διδασκάλου τῆς παραδοσιακῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, Ζ. Α. Ζαφειροπούλου, μὲ τὸ αἰτιολογικὸν ὅτι «ἐδίδασκεν τὴν τουρκικὴν μουσικὴν καὶ οὐδεμίαν παρέσχεν ὠφέλειαν»²⁵⁶ πρὸς τοὺς μαθητάς. Οἱ τελευταῖοι ὁμως ἀμέσως ἀπήντησαν (διὰ τῆς «ΑΘΗΝΑΣ») ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, ὡς τουρκικῆς, εἶναι «χλευαστικὸς» καὶ ὑπεστήριζον ὅτι, ἂν ὁ ἐπιστολογράφος (ἤτο γνήσιον τέκνον τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, δὲν ἠθελε ποτε τῷ ἐπιτρέψει ἢ συνειδήσις νὰ προτείνῃ... τὴν κατάργησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς)²⁵⁷.

Τὰ δημοσιεύματα αὐτά, ἐγνώριζεν ὁ Κ. Οἰκονόμος (ὅπως συνάγεται ἀπὸ ἀνέκδοτα κείμενά του), ὅταν τὸ 1848 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀνθίμος ΣΤ' τοῦ ἐζήτησεν ὅπως πληροφόρησεν αὐτὸν «ὅθεν καὶ ὅπως ἔλαβεν χώραν καὶ παρεισέφρυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ τοῦ Γεωργίου τοῦ Λεσβίου, μουσικὴ μέθοδος»²⁵⁸.

Εἰδικώτερον ὁ Ἀνθίμος ΣΤ' σημειοῖ: «Γεώργιος τις Λέσβιος, μουσικοδιδάσκαλος ἐνεφάνισε πρὸ ἑνὸς ἔτους τῆ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, σύστημα μεθόδου ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, οὗ αὐτουργὸς ὑπῆρχεν ὁ ἴδιος, ἀφορῶν τὴν ἔγκρισιν καὶ ἀποδοχὴν αὐτοῦ παρὰ τῆ Ἐκκλησίᾳ. Καθυποβλήθη δὲ τὸ σύστημα τοῦτο ὑπὸ τὴν δοκιμασίαν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐνταῦθα μουσικοδιδασκάλων, ἐπειδὴ ἐφάνη οὐ μόνον νεωτερίζον πρὸς τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, καὶ νέους ἤχους εἰσάγον καὶ προστιθέμενον, καὶ τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα μεταποιοῦν, καὶ κατὰ τὸ μέλος καὶ τὴν γραφὴν ἄλλοῖον, ἀπεδοκιμάσθη τότε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ διάδοσις καὶ διδασκαλία αὐτοῦ διεκωλύθη τῷ ρηθέντι Γεωργίῳ»²⁵⁹.

Ἄλλ' ἤδη μετ' ἀπορίας εἶδομεν Ἀγγελίαν²⁶⁰ ἐν τύποις περιφερομένην, καὶ διακηρύττουσαν οὐ μόνον τὴν ἀποδοχὴν καὶ προστασίαν τῆς μεθόδου ταύτης αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκδοσιν τόμων καὶ συγγραμμάτων μουσικῶν, κατ' αὐτὴν ἐξηγηθέντων, τῶν μὲν προκυψάντων τοῦ τύπου, τῶν δὲ καὶ ἐκδοθησομένων, ἐξ οὗ καὶ εἰκάζομεν ὅτι οὐκ ἐγένετο ἡ ἀπαιτούμενη περὶ τὴν οὐσιώδη ταύτην ὑπόθεσιν ἀκριβολογία...»²⁶¹.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ «ξενοφανὲς τοῦτο σύστημα ἀνατρέπει τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ἐκείνου τὴν ἀταξίαν καὶ ἀνωμαλίαν καὶ εἰς ἄλλων ἱερῶν βίβλων τυπικὸν ρυθμὸν, σχέσιν ἐχόντων τῆ ἱερᾷ ὕμνωδιᾳ καὶ κατὰ τὰ ὀνόματα, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην συμφωνίαν»²⁶², παρακαλεῖ τὸν Κ. Οἰκονόμον, ὁ ὁποῖος διακρίνεται διὰ τὸ θεοφιλέστατον ζῆλον του, νὰ πράξῃ τὰ δέοντα «ἵνα παύσῃται ἡ διάδοσις καὶ διδασκαλία αὐτοῦ, ὡς πολυειδῶς ἀσύμφορος, καὶ σκανδαλώδης, καὶ τῆς τῶν ἀρχαίων καὶ καθεστώτων παρασαλεύσεως»²⁶³.

2. Αἱ ἀπόψεις τοῦ Κ. Οἰκονόμου περὶ τοῦ Λεσβίου συστήματος.

Ὁ διακεκριμένος Θεσσαλὸς κληρικὸς, ἀπαντῶν εἰς ἐπιστολὴν τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου ΣΤ', ἀναφέρεται εἰς τὴν συνάντησιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Γεωργίου Λεσβίου λέγων ὅτι «ὁ μουσικοδιδάσκαλος Γεώργιος ὁ Λέσβιος ἔτι κατὰ τὸ 1840 προῆλθε μοι προσάγων ὄπερ ἐξέδωκε τότε τύποις Ἀναστασιματάριον»²⁶⁴. Ὡς ἴδον τὴν καινοτομίαν, ἠπόρησα, καὶ τὸ προσενεχθὲν βιβλιάριον ἐπέστρεψα, προσκαλέσας καὶ νοουθετήσας αὐτὸν τὰ εἰκότα. Ἐν τῷ μεταξύ ἐσίγησεν. Ἦλθεν αὐτόσι, καὶ ἐπανῆλθεν ἀπρακτος· καὶ διήγε παρεωραμένος. Οἱ δὲ πρὸς πᾶσαν ἀρεσκόμενοι καινοτομίαν, ἐπήνουν τὸ εὐκολον τοῦ δήθεν συστήματος τῆς κατ' αὐτὸν κακομουσίας· ἀλλ' ἦσαν οἱ ἀντιλέγοντες δικαιοτέρα»²⁶⁵.

Ἐκφράζει ὁμως τὴν λύπην του διότι «ὁ Πρόεδρος τῆς ἐνταῦθα Συνόδου, (τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος) μαθητὴς ὢν τοῦ Λεσβίου, κηδόμενος, φησὶ τοῦ ἀνθρώπου πενομένου, παρείδεν αὐτὸν ἀνοίξαντα Σχολεῖον, συνήργησε δὲ καὶ εἰς ἐκδοσιν τῆς ἤδη τυπωθείσης Ἀνθολογίας»²⁶⁶ (ἡς ἐφάνη καὶ αὐτοῦ ἡ μεγαλόσχημος ἀγγελία)²⁶⁷. Ἀλλὰ μάτην τικταίνονται πάντα»²⁶⁸.

«Τὰ τῆς συνδρομῆς δὲ τοῦ κούφου (τὶ γ' εὐφημότερον) προστάτου τῆς Λεσβιακῆς δυσμουσίας ἐκδοθέντα βιβλιαρίδια κεῖνται παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῶν, ἀραχνίους περισκεπόμενα καὶ δεῖπνον ἐτοιμον [...]! ἀποσβεσθήσεται δ' ἐλπίζω καὶ ἡ πρὸς τινὰς ὀλίγους (ὡς προέγραφον) οἰκιακὴ τούτου τοῦ, μούσης ἀκούσης, μουσουργοῦ διδασκαλία, καταγελωμένη ἤδη παρ' ὧν δεῖ»²⁶⁹.

(Συνεχίζεται) **ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΣ**

φιλόλογος - θεολόγος

256. ἰδ. ἐφημ. «ΑἰΩΝ» ἀρ. 419/1843 Πρβλ. ἐφ. «ΑΘΗΝΑ» 6755/1843.

257. ἰδ. ἐφημ. «ΑΘΗΝΑ» 6755/1843.

258. ἰδ. ἐπ. 1-5-1848.

259. Αὐτόθι.

260. ἰδ. Γεν. ἐφημ. 30/28-4-1828, σ. 126.

261. ἰδ. ἐπ. 1-5-1848.

262. Αὐτόθι.

263. Αὐτόθι.

264. ἰδ. ἀνωτ. σημ. 227.

265. ἰδ. ἐπ. 15-6-1848.

266. ἰδ. ἀνωτ. σημ. 229.

267. ἰδ. Γεν. Ἐφημ. 30/28-4-1828, σ. 126.

268. ἰδ. ἐπ. 15-6-1848.

269. ἰδ. ἐπ. 6-8-1848.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«Ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας ἀξιολόγου».

Ἡ πρόσφατος ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύναξις τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται ἐκτενὴς λόγος εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησίω», ἀποτελεῖ τῷ ὄντι σταθμὸν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς καθ' ὅλον Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ συγκαλέσας τὴν Σύναξιν αὐτὴν καὶ ἔχων τὴν ἐν αὐτῇ Προεδρίαν Πατριάρχης Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος Α' κατὰ τὸν ἀποχαιρετιστήριον δειπνῶν, ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς μετασχόντας τῆς Συνάξεως Ἠγέτας τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐτόνισεν εὐστόχως τὰ ἑξῆς: «Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, Ἀδελφοὶ τιμώτατοι, ὅτι ἡ εὐλογημένη ἡμῶν ἐπιπέδου Σύναξις καὶ συνεργασία —παρὰ τὰς συμπαρομαρτούσας εἰς πᾶν κατ' ἄνθρωπον ἐγγείρημα δυσχερείας καὶ ἐγγενεῖς ἐλλείψεις— ἐστέρφη ὑπὸ ἐπιτυχίας ἀξιολόγου, ὥστε νὰ ἔχωμεν πάντα λόγον... νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ ἐκ τῆς συναντήσεως καὶ συνεργασίας ἡμῶν αὐτῆς ἀμοιβαία οἰκοδομὴ συντόμως ἤθελεν ἐκφρασθῆ εἰς καρπὸν πλέον συγκεκριμένων καὶ θεοφιλεῖς, ἐπ' ἀγαθῶ καὶ προσοσίᾳ καὶ διαφυλάξει τῆς κοινῆς ἀμωμῆτου πίστεως ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων καὶ εἰς διακονίαν τῶν ἱερῶν παρακλήσεων ὡς ἀπαιτοῦνται τῶν ἀντιλήψεων αἰτημάτων».

Ὅθεν εἶναι δεδικοιολογημένον τὸ «φρόνημα ἀναπερωμένης αἰσιοδοξίας ἐκ τοῦ ἀπ' ἀλλήλων καὶ μετ' ἀλλήλων ἐπιγενομένου ἐνὶ ἑκάστῳ ἐμπλουτισμοῦ». Ἡ αἰσιοδοξία αὕτη ἀπορρέει ἐκ τῆς θεβαιότητος, ὅτι «ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, ὁ τὸν πιστὸν δοῦλον τὸν τὰ τάλαντα φιλοτίμως ἐργασάμενον γενναιοδῶρως ἀμείψας, ἀσφαλῶς θὰ ἀυξήσῃ καὶ τὸ ἐκ τοῦ τιμίου πάντων ἰδρωτὸς ἀγαθὸν εἰς πολλαπλάσιον» πρὸς δόξαν τῆς καθ' ὅλον Ὁρθοδοξίας.

«Τὸ οὐράνιο τόξο τῆς Ὁρθοδοξίας».

Εἰς ἀθηναϊκῆν ἐφημερίδα —ἐξ ἀφορμῆς τῆς διακηρυχθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνότιος τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων— ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ γράφοτος ἄρθρον, ἐν τῷ ὁποίῳ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὑπεμνήσθησαν τὰ καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπισημανθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐνότητα αὐτῆν: «Ἡ σύμπνοια τῶν Ὁρθοδόξων Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, πὸν ἔχουν ἀναπτυχθῆ σὲ διαφοροτικὰ ἐθνοφυλετικὰ πλαίσια, εἶναι δυνατὴ, διότι ἡ Ὁρθο-

δοξία εἶναι θαυμαστὴ ἐνότιος μέσα στὴν ποικιλία τῶν μορφῶν καὶ κατὰ τρόπον ἄρμονικὸ ἐνοφθαλμίζει ἐκάστοτε στὴν πολυέδρη καὶ πολυπτυχῆ ἐμπειρία καὶ πνευματικὴ τῆς διόσφαιρα ἀναρίθμητα νέα μέν, ἀλλὰ πάντοτε ὁμόλογα, ὁμογενῆ καὶ ὁμοιογενῆ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα κατὰ χρόνους, τόπους, λαοὺς καὶ ἀτομικὰς ἰδιοσυγκρασίας καὶ ψυχοσυνθέσεις ἀποτελοῦν ἰσοδύναμα ἐπίγεια σκευὴ τοῦ οὐρανοῦ θησαυροῦ τῆς. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἀναχωνεύονται στὴν προακτωμένη κάμινός τῆς καὶ δέχονται ἐπάνω τους ὅλες τὶς ἀνιούσας καὶ μαρμαρυγὰς τοῦ θαλασσοῦ φωτός. Τὸ φῶς αὐτό, προσπίπτοντας σὶ τὸ πρῶμα τῆς Ὁρθοδοξίας, πολυδιαθλάται καὶ ὑφίσταται τρόπον τινὰ φασματισκοπικὴ ἀνάλυνσι, γιὰ νὰ παρουσιάσῃ ὅλη τὴν ἀπέραντη κλίμακα τῶν δυνατῶν συνδυασμῶν καὶ συνθέσεων τῶν χρωμάτων τῆς Ἰριδος».

Καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄρθρον καταλήγει ὡς ἑξῆς: «Ἀκριβῶς σὶ τὸ Φανάρι οἱ σεπτοὶ Προκαθήμενοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔκαμαν αἰσθητὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ ποικίλα χρώματα ἐνὸς γοητευτικοῦ οὐρανοῦ τόξου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἐλπίδα τοῦ κόσμου».

Ἡ «Μαρτυρία» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου.

Εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων γινομένας ἐκδόσεις προσειτέθη ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους καὶ ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «Μαρτυρία» καὶ ὑπὸ μορφὴν καλαισθητοῦ τετρασελίδου ἐφημερίδος μηνιαία ἐκδοσις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου. Ἡ νέα ἐφημερίς αὕτη ἀποτελεῖ ἐνημερωτικὸν ἔντυπον ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Ἱερῶς Μητροπόλεως.

Ὡς σημειοῖ ὁ σχὼν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκδόσεως Σεβ. Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Νικόδημος, τὸ ἔντυπον τοῦτο ὀνομάζεται «Μαρτυρία» «ὡς ἐκφρασις τῆς Μαρτυρίας τῆς ζωῆς τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς σάλπισμα Μαρτυρίας Χριστοῦ εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον». Θὰ προβάλλῃ «τὴν μαρτυρικὴν ἐμπειρίαν τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἀγίων καὶ τῶν Μαρτύρων τῆς, τὴν Πατερικὴν σοφίαν καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τὸ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιαστικὸν ἦθος καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, τὰ ὁποῖα ἔχομεν ἀνάγκη» ὡς νεοέλληνες εἰς τοὺς

ἐσχάτους τούτους καιρούς τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναρχίας».

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ἡ ἐφημερὶς «Μαρτυρία» θὰ ἀποτελῇ «ἐδλογίαν τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Λαόν τῆς καὶ θὰ προσφέρεται ἐντελῶς δωρεὰν εἰς τοὺς Χριστιανούς τῆς μετὰ τὴν θεομὴν παράκλησιν, ὅπως ἀποτελέσῃ μελέτην καὶ ἐντροφήν τῶν καὶ ὅπως διαδίδεται εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανούς, εἰς πνευματικὴν ὠφέλειαν καὶ οἰκοδομήν».

Εὐχόμεθα, ὅπως ἡ νέα ἐκκλησιαστικὴ ἐφημερὶς, —ἥτις ἐξεδόθη διὰ τῶν καταχωρηθεισῶν εἰς τὸ πρῶτον φύλλον τῆς εὐχῶν καὶ ἐδλογιῶν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ—, γνωρῶσι λαμπρὰν σταδιοδρομίαν πρὸς δόξαν Χριστοῦ καὶ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ὁρθοδοξία καὶ Πολιτικὴ Θεωρία καὶ Πραῖξις.

Ἡ τόσον καρποφόρος ἐργαζομένη «Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης», —ἥτις ἀπὸ τοῦ 1968 λειτουργεῖ ὡς Ἴδρυμα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κισάμου καὶ Σελίνου τελοῦν ὑπὸ τὴν Αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου— ὠργάνωσε προσφάτως ἐν Κολυμπαρίῳ Κισάμου διακομματικὸν συνέδριον πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος «Ὁρθοδοξία καὶ πολιτικὴ θεωρία καὶ πράξις στὴν Ἑλλάδα σήμερον».

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Συνεδρίου, τοῦ ὁποίου μετέσχον μέλη πάντων τῶν κομμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκπροσωποῦνται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ καὶ τῷ Εὐρωκοινοβουλίῳ, ἐιορίσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κισάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναίου, ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀκαδημίας κ. Ἀλ. Παπαδεροῦ καὶ ὑπὸ τῶν συνέδρων πολιτικῶν πασῶν τῶν κυρίων ἀποχρώσεων ἡ σημασία τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ καθ' ὅλον ἀνθρωπιστικοῦ, πολιτικοῦ, ἐκπολιτιστικοῦ καὶ ἐξελληνιστικοῦ ιδεώδους.

Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ὑπ' αὐτῶν σταλὲν πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχον κ. Βαρθολομαῖον Ψήφισμα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀφ' ἐνὸς ἐκφράζονται τὰ πρὸς Αὐτὸν συγχαρητήρια διὰ τὴν πρωτοβουλίαν περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκδηλοῦται ἡ πεποίθησις, ὅτι οἱ Πολιτικοὶ δέον νὰ ὑποβηθῶσιν τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἵνα αὕτη βιώσῃ θαυότερον καὶ μαρτυρήσῃ εὐθαρσῶς τὴν ἐνότητά τῆς, ἀπαντήσῃ δημιουργικῶς εἰς τὰς προκλήσεις τῶν καιρῶν, προσφέρῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν

διακονίαν τῆς διεκκλησιαστικῆς καταλλαγῆς καὶ ἐπιβεβαίωσιν τὴν οἰκουμενικότητά τῆς, ἐμπνέουσα εἰς τοὺς πιστοὺς τῆς καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἐν ἄξιον τοῦ ἀνθρώπου ὄραμα ζωῆς καὶ ἐλπίδος εἰς τὰς παραμονὰς τῆς τρίτης χιλιετίας.

Τρίτομον «Ἱερατικόν».

Εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάφρασεως τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἱ. Μονὴ Σίμωνος Πέτρως Ἁγίου Ὁρους προσφάτως ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους 1992 ἐξέδωκε εἰς τρία κομμάτια χρυσόδετα τεύχη - τόμους τὸ «Ἱερατικόν», ἥτοι τὴν «Λειτουργικὴν Φυλλάδα», ἥτις, —ὡς σημειοῖ καὶ ὁ ἀειμνήστου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημήτριος Α' ἐν τῷ σχετικῷ ἐπαινετικῷ καὶ συγχαρητηρίῳ Γράμματι, ὅπερ ἐγράφη, ὅταν ἐπρογραμματίζετο ἡ ἔκδοσις—, περιλαμβάνει «τὰς καθ' ἡμέραν ἱερὰς ἀκολουθίας, συμφώνως τῷ ἐπικρατοῦντι ἔκπαιλι ἐν τῷ Ὁρει τῷ Ἁγίῳ τοπικῷ, πρὸς χρῆσιν ὑπὸ τῶν ἀδιόθι καὶ ἀπανταχοῦ λειτουργῶν». Τὸ Α' τεύχος περιέχει «ἅπασαν τὴν τοῦ ἱερέως διάταξιν εἰς τὸν Ἐσπερινόν, τὸν Ὁρθρον καὶ εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς καὶ εἰς ἑτέρας ἱερὰς ἀκολουθίας καὶ τελετὰς» (σ. 212). Τὰ αὐτὰ περιλαμβάνει τὸ μὲν Β' τεύχος ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν Θ. Λειτουργίαν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου (σ. 202), τὸ δὲ Γ' τεύχος διὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων (σ. 132).

Ὡς ἀναφέρει ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ Α' τεύχους ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Σίμωνος Πέτρως παρσο. Ἀρχιμ. π. Αἰμιλιανὸς εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἔκδοσιν ἐχρησιμοποιήθησαν κυρίως κώδικες τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τοῦ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ καὶ τῶν Μειτέρων. Ἐπίσης ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ Διάταξις τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ ἁγ. Φιλοθέου τοῦ Κοκκίλου, τῶν Εὐχολογιῶν καὶ Τυπικῶν Δημητρίεφσκυ καὶ Γκόσφ, τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως τῶν τριῶν θείων Λειτουργιῶν τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ Παναγιώτου Τρεμπέλα, τῶν ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ λειτουργιολόγου Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Φουντούλη ἐκδοθέντων κειμένων κ.ἄ. Ἡ ὅλη ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως ὀφείλεται εἰς τὸν ἱερομόναχον τῆς Ἱ. Μονῆς Σίμωνος Πέτρως π. Ἱερώνυμον, ὅστις ἀνέλαβε τὴν μελέτην τῶν πηγῶν καὶ τῶν βοηθημάτων πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ἐκδοτικοῦ ἐγχειρήματος. Σημαντικὴν βοήθειαν παρέσχε καὶ ὁ ἔμπειρος Καθηγητὴς κ. Φουντούλης, ὅστις ἔγραψε εὐστοχα εἰσαγωγικὰ σημειώματα καὶ ἐπώπεισε τὴν ἔκδοσιν, ἡ ὁποία τῷ ὄντι εἶναι σημαντικὸν ἐπίτευμα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐνώσις Θεολόγων Βορείου Ἑλλάδος

1. Τὰ μέλη τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐνώσεώς μας, πού προήλθε ἀπὸ τὶς ἀρχαιρεσίες τῆς 24.11.1991, ἐκφράζομε τὶς θερμὲς εὐχαριστίες πρὸς ὄλους τοὺς συναδέλφους γιὰ τὴν ἐμποτισμένη πού μᾶς ἐδειξαν νὰ συνεχίσουμε τὴ διοίκηση τῆς Ἐνώσεως γιὰ τὴν προσεχὴ διετία καὶ δαβεβαιώνομε ὅτι θὰ καταβάλομε κάθε δυνατὴ προσπάθεια νὰ ἀνταποκριθοῦμε, ὅσο μπορούμε, στὶς προσδοκίες τους καὶ σκοποὺς τῆς Ἐνώσεως.

2. Ἡ σύνθεση τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ε.Θ.Ε.Β.Ε., πού συγκροτήθηκε σὲ σῶμα ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρόεδρος: Χρῖστος Κρικῶνης - Καθηγητὴς Πανεπιστημίου, Πρόεδρος Τμήματος Ποιμαντικῆς.

Γεν. Γραμματέας: Δήμος Ματσκιδῆς - τ. Γυμνασιάρχης.

Ταμίας: Σπυρίδων Χατζήπαπαδόπουλος - Διευθυντὴς Λυκείου.

Μέλη: Κλειῶ Μποράθου - Θεολόγος, Χριστόφορος Κοντάκης - Διευθυντὴς Λυκείου.

3. Στὴν καθιερωμένη τελετὴ τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, πού ἔγινε τὴν Κυριακὴ 2 Φεβρουαρίου στὴν αἴθουσα διαλέξεων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, κύριος ὁμιλητὴς ἦταν ὁ Καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. κ. Βασίλειος Φανουργάκης μὲ θέμα: «Ἡ ποίηση τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Θεολόγου».

Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο καὶ στὰ πλαίσια τῆς στενῆς συνεργασίας μὲ τοὺς συναδέλφους τῶν ἐπαρχιῶν ὁμίλησαν: 1) Ὁ π. Θεόδωρος Ζήσης, Καθηγητὴς, στὴ Βέροια καὶ Κατερίνη, 2) Ὁ Καθηγητὴς κ. Στέργιος Σάκκος στὴν ἐπίσημη τελετὴ τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στὸ Πανεπιστήμιο, 3) Ὁ Κοσμητορας τῆς

Ἡ φροντίς τῆς Ἱ. Μονῆς Σίμωνος Πέτρας διὰ τὴν λειτουργικὴν παραδοσιακὴν εὐταξίαν.

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ προσθέσωμεν, ὅτι, ὡς τινίζεται ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἱ. Φουντιούλη, ἡ ὑπὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Σίμωνος Πέτρας ἔκδοσις τοῦ «Ἱερατικοῦ» ἀντιμετώπισεν ἀναριθμητοὺς δυσχερείας, δημιουργουμένας ἐκ τῆς ὑπάρξεως τόσοσιν δυσεξαριθμητῶν χειρογράφων, κωδίκων καὶ εἰληταρίων, ὅσων καὶ πλήθους ἐκδόσεων, περιεχουσῶν κατὰ τὸ πλεῖστον ποικίλας εὐλαβείας, ἀλλ' ἀσχετοὺς παρεμβολάς. Πρόκειται περὶ συμβολῆς «εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν λειτουργικῶν μας πραγμάτων». Τὸ πρῶτον καὶ κύριον μέλημα τῆς ὄλης προσπάθειάς ἦτο «ἡ ἀποτύπωσις τῆς λειτουργικῆς τάξεως μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀπαιτηθεμένην τάξιν τὴν συντηρουμένην ἐν Ἁγίῳ Ὁρει καὶ τὴν μαρτυρουμένην ἀπὸ τὰ παλαιὰ ἀξιώπιστα χειρόγραφα καὶ τὰ στοιχοῦντα πρὸς αὐτὰ ἔντυπα» (τεῦχος Α', σσ. ιε'-ισ'). Ἀξιόλογον εἶναι καὶ τὸ ἐορτολογικὸν παράστημα, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὸ τέλος τῶν τριῶν τόμων. Ἡ ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἱ. Μονῆς πρὸς τριετίας ἔκδοσις τοῦ «Ἱεροδιακονικοῦ» ἀπετέλεσε καὶ οὐσίαν τὸ πρῶτον δοκιμαστικὸν βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν καὶ τὸν στόχον τῆς ἐκδόσεως τῶν λειτουργικῶν βιβλίων.

Ὅπως εὐστόχως ὁ αὐτὸς Καθηγητὴς καὶ Διευθυντὴς τοῦ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Βλατάδων Θεσσαλονίκης Πατριαρχικοῦ Ἰδρυμάτος Πατερικῶν Μελετῶν κ. Φουντιούλης ἐπισημαίνει τὴν σπουδαιότητα τοῦ γεγονότος «ὅτι ἡ προσπάθεια προέρχεται ἐκ κοινοβιακῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀγωνιώσης διὰ τὴν λει-

τουργικὴν παραδοσιακὴν εὐταξίαν» ὄχι ἀπὸ ἰδιώτην, ἀλλὰ καὶ οὐσίαν ὡς συλλογικὸν ἔργον μοναχικῆς ἀδελφότητος... εὐλογία καὶ ἐνθαρρύνσει τῆς «ἐπισήμου ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς» (δηλ. τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου), ὡς οἰονεὶ προδρομικὸν ἔργον προπαρασκευάζον τὴν ὁδὸν διὰ μίαν εὐταξίαν ἐπίσημον καὶ ἄργον ἐκδοσιν. «Οὐ δὲ προέρχεται ἐξ Ἁγίου Ὁρους καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον προνόμιον τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς. Τοῦτο συνιστᾷ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἀληθῆ κιβωτὸν τῆς ὀρθοδόξου λειτουργικῆς παραδόσεως καὶ ἀκοίμητον θεματοφύλακα τῆς ἱεραῆς εὐταξίας καὶ ἀκριβείας...».

Ἀληθῶς ὀφείλονται συγχαρητήρια εἰς τὸν Καθηγούμενον π. Αἰμιλιανὸν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Πατέρας τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἱ. Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας, ἦτις Μονὴ ἐπὶ πλέον διακρίνεται διὰ τὸ ἀκμαῖον ἔμψυχον δυναμικὸν τῆς, τὸ ὁποῖον συγκροτοῦν πολλοὶ ἐκλεκτοὶ νέοι πεπαιδευμένοι μοναχοί. Ἡ Ἱερά Μονὴ Σίμωνος Πέτρας ἐγένετο γνωστὴ καὶ διὰ τὴν πανορθόδοξον καὶ οἰκουμενικὴν ἀκτινοβολίαν τῆς, ἡ ὁποία ἐγένετο αἰσθητὴ ἐσχάτως ἐκ τῆς συναντήσεως ἐκπροσώπων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τῆς Ἱ. ταύτης Μονῆς ἀναπτυχθεῖσαν ἐν Ὁρμυλίοις Χαλκιδικῆς θανμασίαν γυναικειαν μοναστικὴν ἀδελφότητα τῆς Παναγίας τῆς Φιλανθρωπινῆς, ἡ ὁποία ἦτο ἤδη γνωστὴ εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν προσκνηματικῶν ἐπισκέψεων τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνου Καραμανλῆ.

Ε. Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Νικοδήμου, ἐρημίτου, Χριστοκεντρικὲς ἐμπειρίες ἐνὸς Ἐρημίτου (ἐπιμέλεια - μετάφραση - σχόλια Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου), Α' τόμ., «Ἀστήρ», Ἀθήναι 1991, σελ. 164.

Διαβάζοντας τὸ συγκλονιστικὸ αὐτὸ βιβλίο, θυμήθηκα τὸ Γ. Σεφέρη, πού, δίχως νὰ ξέρει καλὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας παράδοση, ἔλεγε πὼς οἱ κατ' Ἀνατολὰς λαοὶ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Δυτικούς, στεροῦνται Μυστικῶν! Μὲ ἄλλα λόγια, δὲν ἔχουμε Μυστικούς ἢ Νηπτικούς Πατέρας! Πρὶν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια (τὸ 1965), ὅταν ζοῦσε ἀκόμη ὁ ποιητής, ἀπάντησα στὴν ἀγνοιά του, μ' ἓνα μελέτημα πού δημοσιεύτηκε στὸ βιβλίο μου «Ἀγωνία καὶ κατάλυση». Σήμερα, βλέποντας τὸ βιβλίο τοῦτο, σκέφτηκα: «κρῖμα νὰ μὴ ζῆ ὁ Σεφέρης! Θὰ εἶχε μὴ πὺδ πειστικὴ ἀπάντηση στὴν προκλητικὴ ἀγνοιά του».

Πράγματι, ὁ ἐρημίτης Νικόδημος, γιὰ τὸν ὅποιο μᾶς πρωτομίλησε ὁ π. Θεόκλητος Διονυσιάτης στὸ γνω-

θεολογικῆς Σχολῆς Καθηγητῆς κ. Ἀντώνιος Παπαδόπουλος στὶς Σέρρες. 4) Ὁ Καθηγητῆς κ. Χρῆστος Βάντσος στὸ Σύλλογο Κωνσταντινουπολιτῶν. 5) Ἡ Λέκτορας δ. Δ. Λιάλιου στὰ Τρίκαλα καὶ 6) Ὁ Γραμματέας τῆς Ἐνώσεως κ. Δ. Ματσκιδῆς στὴν συνεστίαση Ἐκπαιδευτικῶν.

4. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως ΘΕ.Β.Ε. καὶ τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς, Καθηγητῆς κ. Χρῆστος Κρικῶνης, μὲ ἐντολὴ τοῦ Πρύτανη τοῦ Α.Π.Θ. μετέβη στὴν Κύπρο, ὅπου ὁμίλησε κατὰ τὸν ἐκεῖ πανηγυρικὸ ἐπίσημο ἑορτασμὸ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, στὴν Ἀκαδημία τῆς Λευκωσίας. Ἐπίσης ὁμίλησε στὶς πόλεις Λεμεσό καὶ Παραλίμνι γιὰ ἐπικάιρα θέματα. Κατὰ τὴν ἐκεῖ παραμονή του ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομον καὶ εἶχε ἐπαφὲς μὲ διαφόρους παράγοντες τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ νησιοῦ.

5. Τὸ Σάββατο στὶς 15 Φεβρουαρίου ἡ Ε.ΘΕ.Β.Ε. τέλεσε θεία λειτουργία μετὰ Μνημοσύνου γιὰ τοὺς κοιμηθέντας συναδέλφους στὸν Ἱ. Ναὸ τῆς Παναγίας Δεξιᾶς Θεσσαλονίκης. Παρέστησαν ὁ Κοσμητορας καὶ πολλοὶ Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ε.ΘΕ.Β.Ε. μὲ τὸν Πρόεδρό του Καθηγητὴ κ. Χρῆστο Κρικῶνη, Σύμβουλοι Θεολόγων Μ.Ε., πολλοὶ συνάδελφοι καὶ συγγενεῖς τῶν κοιμηθέντων.

Τὸ θεῖο λόγο ἐκήρυξε ὁ Καθηγητῆς κ. Στέργιος Σάκκος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε μετὰξὺ ἄλλων καὶ στὴν ἀνάγκη τελέσεως τῶν Μνημοσύνων καὶ μάλιστα ὡς ἐπιβεβαιωτικὸ στοιχεῖο τῆς ἐπικοινωνίας τῆς στρατευο-

στάτου βιβλίου τοῦ «Μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς», πρὶν ἀπὸ σαράντα χρόνια, εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς Μυστικούς τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ ὁποῖου τὶς χριστοκεντρικὲς ἐμπειρίες μετέφρασε, σχολίασε (κι ἐπιμελήθηκε τὴν ἔκδοσή) ὁ ἴδιος ὁ π. Θεόκλητος. Ὅ,τι νὰ σημειώσουμε γιὰ τὸ βιβλίο καὶ γιὰ τὴν ἀξία του θὰ εἶναι φιλολογία. Ἐκεῖνοι πού ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα καὶ τοὺς Μυστικούς τῆς Ἐκκλησίας μας, πρέπει νὰ διαβάσουν τὸ βιβλίο αὐτό, ἀπ' τὸ ὁποῖο ἔχουν νὰ κερδίσουν πάρα πολλά. Δὲν ξέρουμε πὼς ἦταν ἡ γλῶσσα του καὶ πόσο ἐκλαϊκευμένη εἶναι ἡ μετάφραση ὡστόσο, ἡ γλῶσσα τοῦ βιβλίου εἶναι σύγχρονη, καταληπτὴ καὶ πολὺ γλαφυρὴ (ἂν ἐξαίρεσει κανεὶς μερικά τυπογραφικὰ λαθάκια, πού θὰ πρέπει νὰ μὴν παρουσιαστοῦν στὸν 6' τόμο, πού ἀναμένουμε ὅλοι μὲ ἀνυπομονησία).

Σὰν ἓνα δείγμα, ἐλάχιστο, τῆς γραφῆς καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ βιβλίου, παίρνουμε στὴν τύχη ἓνα μικρὸ ἀπόσπασμα (σελ. 88-89): «Ὁλα, Χριστέ μου, ὅσα σχε-

μένης Ἐκκλησίας μὲ τὴν θριαμβεύουσαν. Θερμότερες εὐχαριστίες ἐκφράζονται ἀπὸ τὸ Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως πρὸς τὸν π. Κων(ον) Νικολακάκη, προϊστάμενον τοῦ Ἱ. Ναοῦ γιὰ τὴν προσφορὰν του καὶ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐκδηλώσεως.

6. Τὸ Δ.Σ., στὴν προσπάθειά του νὰ ἔχει ἀμεσοτερὴ ἐπικοινωνία μὲ ὄλους τοὺς συναδέλφους παρακαλεῖ τὰ μέλη τῆς Ἐνώσεώς μας α) νὰ μᾶς γνωρίσουν τὴ σημερινή τους διεύθυνση, β) νὰ ἐνημερώσουν τοὺς θεοδιόριστους ἢ καὶ ἀδιόριστους συναδέλφους νὰ ἐγγραφοῦν ὡς μέλη στὴν Ἐνωσή μας τοῦτο ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὴν ἀνανέωση τοῦ δυναμικοῦ τοῦ Κλάδου στὴν Ἐνωσή μας καὶ γ) νὰ ὑποβάλουν προτάσεις στὸ Δ.Σ. ἢ νὰ τὸ ἐνημερώσουν γιὰ θέματα πού ἐνδιαφέρουν τοὺς ἴδιους, τὸν Κλάδο καὶ τὴν Ἐνωσή μας καὶ νὰ ζητοῦν τὴ συμπαράστασή μας, ὅπου νομίζουν ὅτι τὴν χρειάζονται.

7. Τὸ Δ.Σ. συνεχίζει τὶς ἐνέργειές του πρὸς κάθε κατεύθυνση γιὰ ἐξασφάλιση χώρου μόνιμης στέγασης τῶν γραφείων τῆς Ἐνώσεώς μας καὶ παρακαλεῖ τοὺς συναδέλφους νὰ συμβάλουν πρὸς τοῦτο μὲ ὅποιεσδήποτε δικές τους ἰδέες, προτάσεις ἢ ἐνέργειες.

8. Σχετικὰ μὲ τὸ ἔργο πού ἔχει ἐπιτελεσθεῖ γιὰ τὴν ἐπεξεργασία ἀναθεώρησης τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στὴ Β/θμια ἐκπαίδευση, θὰ σᾶς ἐνημερώσουμε προσεχῶς.

9. Τὸ Δ.Σ. παρακαλεῖ θερμῶς ὄλους τοὺς συναδέλφους νὰ στείλουν τὴν πενιχρὴ ἐτήσια συνδρομὴ τους τῶν 1.000 δρχ., πού εἶναι τὸ μόνο ἔσοδο τῆς Ἐνώσεώς μας, στὸν ταμία κ. Σπύρο Χατζηπαπαδόπουλο, Μάρκου Μπότσαρη 35, 54 644 Θεο(ν)ίκη, τηλ. 837.303.

τιζονται μετ' ἰστορικὸ πέρασμά σου ἀπὸ τὴν πάγκαλη γῆ μας, πού τὴν καταμιλούναμε μετ' φρικτὲς ἀμαρτίες, θὰ εἶναι μεγάλη καὶ θαυμαστά, καὶ κανένας ὄμιλος δὲν εἶναι ἀρκετὸς γιὰ τὴ δόξα Σου. Ἀλλὰ ἐκεῖνα, πού περισσότερο μᾶς συγκλονίζουν καὶ λύνουν τὰ γόνατά μας σὲ προσευχὴ καὶ εὐχαριστιακὸ κλαυθμὸν, εἶναι τὰ πάνσεπτα πάθη σου, πού κορυφώθηκαν στὴ Σταύρωσή Σου. Παρατηροῦσα σήμερα, τὸ ἔσπερας τῆς Παρασκευῆς, ἓνα πολὺ ἐκφραστικόν, σὲ ὕψασμα, ἔντυπον, Ἐπιτάφιο Θρήνο, πού ἔχω ἀναρτήσῃ στὸ ταπεινὸ μου κελλᾶκι. Πῶς ζωντάνευε τὸ μεγαλεῖο τῆς ὑπερουσίας θυσίας Σου! Μοῦ ἦταν ἀδύνατο γὰρ σὲ βλέπω, νεκρὸν, ἀπλωμένον, γυμνόν, χωρὶς ὀδύρμους θακρῶν. Ἔσπασαν τὰ γόνατά μου ἀθέλητα, καί, μέσα σὲ ἀναφιλητὰ ἀγάπης καὶ λατρείας, θυμήθηκα τὸ δοξαστικὸ τῆς Μεγάλῃς Παρασκευῆς, τὸ θρηνητικὸ καὶ δοξολογικὸ μαζί, θεῖο καὶ ἀνθρώπινον. Αἰσθανόμενον, Ἰησοῦ μου, ὅτι θρυσκόμενα κ' ἐγὼ μαζί μετ' ἡ Παναγία Μητέρα Σου, τὸν Μαθητὴ Σου «ὄν ἡγάπας», τὸν Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ἀρμαθαίας, τὸν Νικόδημο, «τὸν νεκτὸς ἐλθόντα», καὶ τίς ἅγιες γυναῖκες, πού «ἐθεώρουν μακρόθεν» τὴ Σταύρωσή Σου, ὅπως ἀκριβῶς ἦσαν ζωγραφισμένοι στὴν εἰκόνα τοῦ Ἐπιταφίου. Καὶ ἐνόμισα, γὰρ μιὰ στιγμὴ, ὅτι βαστοῦσα κ' ἐγὼ τὴν συνδόξα ἐπάνω ἀπὸ τὸ κενὸ μνημεῖο, μαζί μετ' Ἰωσήφ καὶ τὸν Νικόδημον, ὅπως ἦταν ἔτοιμοι ν' ἀποθέσουν τὸ ἀχραντὸ Σου Σῶμα!».

Τὸ «Περιβόλι τῆς Παναγίας» δὲν ἔπαψε ποτὲ ν' ἀνθοφορεῖ καὶ γὰρ καρποφορεῖ. Τυχεροὶ ὅσοι μποροῦν γὰρ τὸ ἐπισκέπτονται· καθὼς κ' ἐκεῖνοι πού γεύονται, ἔστω καὶ ἀπὸ μακρῶν, τοὺς εὐχύμους «μυστικῶς» καρπούς του, τοὺς τόσο ποιητικῶς, στὰ διδύλια σὰν αὐτὸ ἐδῶ!

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

Μητροπ. Δράμας Διογυσίου, ΕΘΡΤΙΟΙ ΑΝΑΒΑΘΜΟΙ, Δράμα 1992, σσ. 280.

Ἔνα μέρος ἀπὸ τίς κατὰ καιροὺς ὀμιλίαις, διαλέξεις καὶ τὰ ἄρθρα του, πού ἀναφέρονται κατὰ περιεχόμενον σὲ σημαντικὲς ἑορτὲς ἢ περιόδους τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶναι συγκεντρωμένα στὸν ἄρτι ἐκδοθέντα αὐτὸ τόμο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διογυσίου. Ὅπως δὲ εὐστοχα σημειώνει στὸν Πρόλογο θεώρησε ὠφέλιμον γὰρ συναρξῆ «ὡς ἄλλα "περισεύματα κλασμάτων" τοῦ ἐν γένει πνευματικοῦ του ἔργου, τὰς ὀμιλίας, διαλέξεις καὶ τὰ ἄρθρα ταῦτα, ἐν τῇ ἐλπίδι ὅτι κάποιοι "πεινῶντες καὶ διψῶντες" τὴν δικαιοσύνην, ἴσως εὐρουγ εἰς ταῦτα ρυτίσματα τῆς θείας Ἀλη-

θείας καὶ "χορτασθοῦν" ὡς οἱ πεντακισχίλιοι ἐν τῇ ἐρήμῳ» (σελ. 7).

Ὡς πρὸς τὴν δομὴν τοῦ τοῦ βιβλίου χωρίζεται σὲ 8 κεφάλαια, τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ὁποῖα περιλαμβάνει ἓνα ἢ περισσότερα ἄρθρα, ὀμιλίαις ἢ διαλέξεις, ὡς ἑξῆς: Α', Νέον ἔτος (8). — Β', Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι (11). — Γ', Ἡ ἅγια καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστὴ (3). — Δ', Ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου (1) — Ε', Τὸ θεῖον Πάθος (4) — ΣΤ', Ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου (3) — Ζ', Οἱ Πρωτοκορυφαῖοι Ἀπόστολοι (1) — Η', Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ (3), δηλαδὴ συνολικὰ 34 κείμενα.

Ἐπειδὴ τὰ κείμενα αὐτὰ συντάχθησαν ἢ ἐκφωνήθησαν κατὰ διαφόρους περιόδους τῆς ἱερατικῆς ἢ ἀρχιερατικῆς ζωῆς τοῦ Σεβ. συγγραφέως, εἶναι φυσικὸ γὰρ παρουσιάζουν ἐξωτερικῶς κάποιες διαφορὰς (γλώσσα, μορφὴ, ἔκτασις). Ἐσωτερικῶς ὅμως διακρίνονται ὅλες γιὰ τὴν σαθύτητα τοῦ περιεχομένου, τὴν ἀγιογραφικὴν καὶ ἀγιοπατερικὴν τεκμηρίωσιν, τὸν ἔντονον ἀσκητικὸν προσανατολισμὸν (μετὰ πάμπολλας ἐντοῦτοις κοινωνικὰς προεκτάσεις), τὸν γόνιμον προβληματισμὸν καὶ τὴν μετ' ἐλπίδα θεώρησιν τῶν προσωπικῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν δυσχερειῶν.

Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῇ οἱ «Ἐόρτιοι Ἀναβαθμοὶ» βοηθοῦν τὸν καλοπροαίρετο ἀναγνώστη σὲ μιὰ πνευματικὴ ἀνάβαση.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

Νίκοι Ἀτζέμογλου, Τ' Ἀγιάσματα τῆς Πόλης. Ἀθήνα, Ἐκδ. Ρῆσος, 1991, σελ. 181 σχ. 40.

Τὸ ἀεικίνητο πνεῦμα τῆς Ἱστορίας μετὰ τίς ξαφνικὰς ἐμφανίσεις του χάρισε στὴν Πόλιν τὸ προνόμιον νὰ εἶναι τὸ κέντρο τῆς γῆς γιὰ περισσότερα ἀπὸ χίλια χρόνια καὶ ἡ πνευματικὴ κοιτίδα τῆς Ρωμοσύνης μέσα στοὺς αἰῶνες. Εἶναι ἡ πόλις, πού καὶ μετὰ τὴν Ἀνεξαρτησία τοῦ μικροῦ Ἑλλαδικοῦ κράτους, καὶ ἴσαμε τὸ 1922, παρέμεινε τὸ κέντρο καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅσο κ' ἂν αὐτὸ μᾶς φαίνεται περιεργόν (βλ. Ν. Τωμαδάκη, «Ἡ μητρόπολις Ἐφέσου κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν» ΕΕΒΣ 43(1977-1978)8. Στὴν πόλιν τοῦ Βύζαντα, πού ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος κατέστησε πρωτεύουσα τοῦ ἀνατολικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, γίνεται τοῦτο τὸ παράδοξο: Ὅσο βαθθαίνει ἡ πτώσις τῆς, τόσο αὐξάνεται τὸ χάρισμά της νὰ μιλᾷ στὶς καρδιὰς τῶν Ρωμαίων. Δέστε ὅλους αὐτοὺς τοὺς Νεοέλληνες πού τὴν ἐπισκέπτονται. Τὸ ἀγόμενον τῆδε κάκεισε φιλοθεάμον ἀγοραστικὸ κοινόν. Πῶς πηγαίνει στὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ πῶς ἐπιστρέφει, παρὰ τίς ἀν-

τιρήσεις που μπορεί να έχει κανείς. Ἡ Πόλη κα-
νέναν τους δὲν ἀφήνει ἀνεπηρέαστο. Πολὺ περισσό-
τερο ἐκείνους, που ξεκινοῦν μὲ τὴν ἀνάλογη συναισθη-
ματικὴ φόρτιση, αὐτοὺς που ἐπιμένουν νὰ ζοῦν σὲ
ἄλλη διάσταση τῆς Ἱστορίας, που εἶναι ἔτοιμοι νὰ
δεχθοῦν τὸ χαρακτηριστικὸ δάγκωμα στὴν καρδιά,
σὰν διαβοῦν τὴ κλειστὴ πύλη τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου
τοῦ Ε'. Ζεῖ ἡ Πόλη, παρὰ τὰ τραύματα που δέχθηκε,
παρὰ τὴ βίαιη ἀλλαγὴ στὸ ἐξωτερικὸ της. Καὶ ζεῖ
γιατὶ ἡ ψυχὴ της εἶναι ὀρθόδοξη καὶ τὴ θρῖσκει κα-
νεὶς νὰ πλανᾶται στὴν Ἁγία Σοφία καὶ τὴ Μονὴ τῆς
Χώρας, στὰ Τεῖχη καὶ τὴ Βλαχέρνα. Κι ἀκόμη περισ-
σότερο νὰ ἔχει μόνιμο κατάλυμα στὸ Φανάρι, στίς
αὐλὲς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Μιλᾶ ἡ Κωνσταντινούπολη μὲ τὰ μνημεῖα της
γνωστὰ καὶ ἄγνωστα, φημισμένα καὶ ἄσημα, που ὡστό-
σο εἶναι αὐτὰ που ἔχουν ζυμωθεῖ μὲ τὴ ζωὴ τῶν Πο-
λιτῶν καὶ γι' αὐτὸ μένουν στὴ μνήμη τους μὲ νοσταλ-
γία. Σ' αὐτὰ ἀνήκουν καὶ τὰ περίφημα Ἁγιάσματα,
ἡ «ὑγρὴ συντροφιά τῆς Πόλης» κατὰ τὴν πετυχημένη
φράση τοῦ Μητροπολίτη Πέργης κ. Εὐαγγέλου («Ἐκ
Φαναρίου», Ἀθήναι 1968, σ. 242). Ἡ παράδοσή τους
εἶναι παλαιά. Λούσματα τὰ ἔλεγαν στὸ Βυζάντιο.
Πολλὰ ἦταν περίπυστα καὶ πολυσέβαστα, ὅπως τὸ Λού-
σμα στίς Βλαχέρνες, ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ στὸ Βαλου-
κλῆ, τὸ Ἅγιον Φρέαρ στὴν Ἁγία Σοφία. Τὸ πέτρινο
πεζοῦλι του, γράφει ὁ Γεώργιος Κωδινός, τὸ φέρανε
ἀπὸ τὴ Σαμαρεία κι ἦταν αὐτὸ που κάθησε ὁ Χρι-
στὸς ὅταν μίλησε μὲ τὴ Σαμαρείτιδα («τὸ δὲ στόμιον
τὸ λίθινον ἦχθη ἀπὸ Σαμαρείας· αὐτὸ δὲ ἦν εἰς ὄπερ
ἐκαθέσθη ὁ Χριστὸς διαλεγόμενος τῇ Σαμαρείτιδι»·
βλ. Γ ε ω ρ γ ί ο υ Κ ω δ ι ν ο ῦ, Γιά τὸ κτίσι-
μο τῆς Ἁγίας Σοφίας. Μεταφρ. Γ. Π ρ ί ν τ ζ ι-
π α. Ἀθήνα, Ἀκρίτας 1987, σσ. 32, 71). Μερικὰ
ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐπισκεπτόταν ὁ αὐτοκράτορας ὀρισμένες
γιορτὲς τοῦ χρόνου, (βλ. Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ
Π ο ρ φ υ ρ ο γ ἔ ν ν η τ ο υ, Περὶ τῆς Βασιλείου
Τάξεως P. G. 112, 192, 213, 382, 1020).

Μετὰ τὴν ἄλωση τ' Ἁγιάσματα ἀξήθησαν καὶ
δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ ποῦμε πὼς κάθε κοινότητα
ἔχει τὰ δικά της Λούσματα, που ἀναβλύζουν μεσ' ἀπὸ
τὴν καρδιά τῆς ὁμογένειας» (Μητροπολίτη Πέργης
Εὐαγγέλου ὁ.π. σ. 243).

Ἔτσι «στὶς δύσκολες στιγμὲς τῆς Ρωμοσύνης ἀ-
ποτελοῦσαν τόπους λατρείας, ὅπου οἱ πιστοὶ ὕμνοῦσαν
καὶ δοξάζανε τὸ Θεὸ» ὅπως γράφει ὁ Ν. Ἀτζέμογλου
στὸ θανατάσιο βιβλίό του. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐπιτυχη-
μένη καταγραφὴ τῶν ἑκατοντάδων Ἁγιασμάτων τῆς
Πόλης, που χάνονται στὴ σύγχρονη ἐποχὴ μαζὶ μὲ

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΑ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ, ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΥΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς τὸν Πρεσβύτερον
Κωνσταντῖνον Καραπαναγιωτίδην τοῦ Γεωργίου
Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλοῦμεν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως, ἐ-
νώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέ-
ρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ Συνοδι-
κῷ Μεγάρῳ κειμένῳ ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἰωάννου Γεννα-
δίου 14 καὶ Ἰασιῶ 1, τὴν 10ην Ἰουνίου 1992, ἡμέ-
ραν τῆς ἐβδομάδος Τετάρτην καὶ ὥραν 5ην ἀπογευμα-
τινὴν, ἵνα δικασθῆς ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι,
ἅτινα λόγω τῆς φύσεώς των κρίνεται σκοπίμων κατ'
ἄρθρον 110 παράγρ. 3 Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησια-
στικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸς αὐτῶν διαδικασίας»
ὅπως μὴ ἀναφερθῶσι ἀναλυτικῶς ἐν τῷ παρόντι Κλη-
τηρίῳ Ἐπικρίμασι. Προσεπιδηλοῦμεν σοι, ὅτι ἂν μὴ
ἐμφανισθῆς τῇ ἄνω ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ
ἐρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Πατρὼν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Θεόκλητον Γιαννακόπουλον
κατὰ κόσμον Χρῆστον τοῦ Γεωργίου, Κληρικόν
τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος
(καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Διὰ τοῦ παρόντος κοινοποιοῦμεν σοι κατωτέρω τὴν

τὴ συνεχῶς φθίνουσα ὁμογένεια. Ὁ συγγραφέας, γέν-
νημα καὶ θρέμμα τῆς Πόλης, περιδιάβηκε ἀπ' τὴ μιὰ
ἄκρη ἴσαμε τὴν ἄλλη καὶ συγκέντρωσε πολὺτιμες πλη-
ροφορίες γιὰ τὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ καὶ μετὰ τὰ ταξι-
νόμησε σύμφωνα μὲ τὴν τοπογραφία τῆς Κωνσταντι-
νούπολης.

Πέρα ὁμως ἀπ' αὐτὰ, ἡ συμβολὴ του εἶναι ση-
μαντικὴ, ὅπως καὶ ἄλλων που ἀσχολοῦνται μὲ τὴ ζωὴ
στὴν Πόλη, στὴ διατήρηση τῆς μνήμης τῶν ἱστορικῶν
τοπωνυμιῶν που πᾶνε νὰ σθῆσουν καὶ νὰ χαθοῦν.
Σταυροδρόμιον, Ζεφύριον, Ξηροκρήνη, Βεφᾶ, Μέγα
Ρεῦμα, Ἐξι Μάρμαρα, Ψωμαθειά, Μπεμπέκι, Πικρί-
διο, Τζιμπαλί, ὀνόματα γιομάτα ἱστορία. Τὸ καθένα
μὲ τὰ Ἁγιάσματά του.

Τελειώνω μὲ τὰ λόγια τοῦ Μητροπολίτη Πέργης:
«Ἄνὸ εὐχὲς ὁ Ρωμῆς τῆς Πόλης ἔχει σὰν παρακα-
ταθήκη. Νὰ μὴ σθῶσουν τὰ κανδήλια τῶν ναῶν καὶ
νὰ μὴ στερέφουν τὰ ἁγιάσματά του». Μακάρι!

Γ. Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑΣ

ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 1/5.2.1992 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοθαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 122 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καὶ ἰσχύει συμπληρωθὲν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 1714)1942 καὶ κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάθῃς γνῶσιν αὐτῆς καὶ ἀσκῆσης κατ' αὐτῆς τὰ κατ' ἄρθρον 126 καὶ 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμου, ἔνδικα μέσα τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καὶ τῆς ἐφέσεως.

Προσπειδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύσεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Ν. 5383)1932 καθοριζομένης προθεσμίας, θέλει ἡ κατωτέρω δημοσιευμένη ἀπόφασις καταστήθῃ συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστική καὶ ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων
Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΑΠΟΦΑΣΙΣ 1η/1992

Τὸ Πρωτοθάμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, συγκεῖμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου καὶ ἐκ τῶν Τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολιτῶν α) Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἱεροθέου, β) Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Ἀγαθονίκου, γ) Σερρῶν καὶ Νιγρίτης κ. Μαξίμου καὶ δ) Μηθύμνης κ. Χρυσόστομου, Ἀναπληρωματικοῦ Μέλους, ἀναπληροῦντος τὸν ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν κωλυόμενον ὅπως παραστή Σεβ. Μητροπολίτην Ἐλευθεροπόλεως κ. Εὐδόκιμον.

Συνελθὼν εἰς Συνεδρίαν τῇ 5ῃ Φεβρουαρίου 1992, ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος Τετάρτη καὶ ὥρα 5ῃ ἀπογευματινῇ, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάρῳ καὶ τῇ συνήθει τῶν Συνεδριῶν Αἰθούσῃ ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ Γραμματέως Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλου, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ τὸν Ἀρχιμ. Θεόκλητον Γιαννακόπουλον, κατὰ κόσμον Χρῆστον τοῦ Γεωργίου, Κληρικὸν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος κατηγορούμενον ἐπὶ α) ..... καὶ β) ..... ἀντικανονικοῦς παραπτώμασι καὶ συγκεκριμένως ὅτι .....

Δικάζον ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου, νομίμως κληθέντος δις διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς 1.12.1991 καὶ 15.1.1992, ὡς καὶ τῆς ἡμερησίας Ἐφημερίδος τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑΣ» τῆς 28.11.1991 καὶ 29.11.1991, καὶ μὴ προσελθόντος καὶ παρασάντος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξελθὼν καὶ ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῷ φακέλλῳ τῆς δικογραφίας ἔγγραφα καὶ στοιχεία.

Λαθὼν ὑπ' ὄψιν τὴν εἰσηγησιν τοῦ Συνέδρου Μέλους Αὐτοῦ, Σεβ. Μητροπολίτου Σερρῶν καὶ Νιγρίτης κ. Μαξίμου.

Σκεφθὲν κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους. Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐμβριθοῦς

μελέτης τοῦ ὅλου φακέλλου τῆς δικογραφίας ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ὑπὸ κρίσιν ὑπόθεσις εἰσάγεται πρὸς ἐκδίκασιν ἐνώπιον Αὐτοῦ, τηρηθεῖσάν τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», προβλεπομένων καὶ καθοριζομένων διαδικασιῶν.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων, προσηκόντως ἐν τῷ συνόλῳ τῶν ἐκτιμωμένων, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς ἐν γένει περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας, περιλαμβανούσης καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων, κατ' ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 57 Ν. 5383)1932 ἀπεδείχθησαν τὰ κάτωθι πραγματικὰ περιστατικὰ ὅτι ὁ κατηγορούμενος Ἀρχιμ. Θεόκλητος Γιαννακόπουλος, Κληρικὸς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος,

Ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος ὁμολόγησεν ἐν τῇ ἀπὸ 5.9.1989 ἰδιογράφῳ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, ἣν ἀπήρθησε τῷ κυριάρχῳ αὐτοῦ Μητροπολίτῃ, Σεβ. Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνῷ τὴν διάπραξιν τῶν ἀποδιδόμενων αὐτῷ κανονικῶν ἐγκλημάτων, ἀναφέρων: ... .. καὶ κατέκλεισε αὐτὴν διὰ τῆς, ἐν αὐτογνωσίᾳ τῆς πώσεως αὐτοῦ, γενομένης δηλώσεως: «Σὰς ζητῶ συγγνώμη χίλιες φορές, Ὁ τραγικὸς σας υἱὸς Θεόκλητος». Ἐπειδὴ τὰ ἀδικήματα τοῦ κατηγορητηρίου, θεωροῦνται ὡς ἄμεσος ἐπίθεσις κατὰ τοῦ κύρους τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ Δικαίου τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελοῦν διαγωγὴν «χείρονα» καὶ ὡς ἐκ τούτου τυγχάνουν καταπολεμητέα, συνιστοῦν ἐκδηλώσεις ἐγκληματικῆς βουλήσεως καὶ ἐκθέτουν εἰς κίνδυνον τὴν παρεμβολὴν τῶν Πιστῶν ἐκ τῆς ..... εἰς δὲ τὴν θεῖαν Γραφὴν τιμωροῦνται διὰ τῆς αἰωνίου κολάσεως, ὡς θανάσιμοι ἁμαρτία ... ..

Ἐπειδὴ, τὰ ἀποδειχθέντα παραπτώματα τοῦ κατηγορητηρίου, σαφῶς προβλέπονται καὶ ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Γραφικῶν Λογίων διὰ τῆς ποινῆς τῆς Καθαίρεσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ Μοναχικοῦ Σχήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν καὶ δὴ ὑπὸ τῶν ... ..

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

κηρύσσει ὁμοφώνως τὸν κατηγορούμενον Ἀρχιμανδρίτην Θεόκλητον Γιαννακόπουλον κατὰ κόσμον Χρῆστον τοῦ Γεωργίου, Κληρικὸν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, ἔνοχον ἐπὶ α) ..... καὶ β) ..... ἀντικανονικοῦς παραπτώμασι καὶ συγκεκριμένως ὅτι

... .. καὶ παμψηφεί ἐπιβάλλει αὐτῷ τὴν ποινὴν τῆς Καθαίρεσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, μετ' ἀφαιρέσεως τοῦ Μοναχικοῦ αὐτοῦ Σχήματος, ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλεον παντός Ἱερατικοῦ βαθμοῦ καὶ τίτλου ὡς καὶ τοῦ Μοναχικοῦ Σχήματος, κατὰ γον αὐτὸν καὶ ἐπαναφέρων εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν τάξιν, μὴ δυνάμενον ἐσαεὶ ποιῆσαι Ἱεροπραξίαν τινὰ καὶ ὡς λαϊκὸν ἐφεξῆς γνωριζόμενον καὶ προσφωνούμενον,

καταδικάζον ἅμα εἰς θάρος αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ Τ.Α. Κ.Ε. τὴν ἐκ 40.000 δρχ., τεσσαράκοντα χιλιάδων δρχ., δικαστικὴν δαπάνην. Διατάσσει δὲ τὴν δημοσίευσιν τῆς παρουσίας, συνωδᾶ τοῖς ἄρθροις 55 καὶ 122 παραγρ. 2 τοῦ Ν. 5383)1932 καὶ 372 Κ.Π.Δ., δις εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ δις εἰς τὴν ἡμερησίαν Ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν «ΕΣΤΙΑ», δίχα τῆς ἀναλυτικῆς ἀναφορᾶς τοῦ κατηγορητηρίου καὶ τοῦ αἰτιολογικοῦ αὐτῆς μέρους.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Τὰ Μέλη

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης ΙΕΡΟΘΕΟΣ

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

† Ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ΜΑΞΙΜΟΣ

† Ὁ Μηθύμνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Μεντζελόπουλος

Ἱερὰ Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) «Ἅγιος Δημήτριος» Ἀγίας Βαρβάρας, 2) «Ἅγιος Γεώργιος» Γιαννοπούλων, 3) «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» Θυρίου, 4) «Ἅγιος Δημήτριος» Λαμπιρίου 5) «Ἅγιος Γεώργιος» Ματσουκίου καὶ 6) «Ἅγιος Διονύσιος» Χρυσοβεργίου,

καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσέως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 10 Μαρτίου 1992,

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Πρόσφατα ἐκυκλοφόρησε δίχρωμο τὸ

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

σὲ 12η ἔκδοσιν, μὲ νέα στοιχειοθεσία, μεγαλύτερα καὶ πολλὰ εὐανάγνωστα γράμματα καὶ χρυσόδετο.

Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. 72.48.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ

† Ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγ. Ὁρους ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου

τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἐσωτερικὸν: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικὸν: Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἀπόρριψις τῆς Οὐνίας ὡς «μοντέλου» ἐνώσεως.

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Τὸ σύγχρονον μῆνυμα τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μητροπ. Σύρου Δωροθέου, Ὁ Σύρου Φιλάρετος Ἰωαννίδης (1883 - 1961).

Μητροπ. Θήρας Παντελεήμονος, Οὐνία - Σκόπια - Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Ι. Μ. Χατζηφώτης, Ἡ συνάντησις τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στὸ Φανάρι (1-15.3.92).

Παναγ. Ι. Μπουόμη, Ἡ κανονικότητα τῶν περὶ τοὺς 12 Μητροπολίτες λόγων, ἀποφάσεων καὶ πράξεων.

Νικ. Εἰθ. Μητσοπούλου, Ὁ ὄρος τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμ. Συνόδου καὶ ἡ ἀρνήσις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν σημερινῶν Ἀντιχαλκηδονίων.

Σπυρ. Τρωιάνου, Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμένη Ἐκκλησία καὶ τὸ νομοθετικὸν τῆς ἔργου.

Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πετροπούλου, «Ἡχος εὐμελῆς». Ἀπολογισμὸς 1991 τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας.

π. Ἀντωνίου Ἀλεξιοπούλου, Τὰ πνευματικὰ θεμέλια τῆς Ἐνωμένης Ἐδρώσεως.

Ἰωάννου Δ. Μποργάτσου, Αἱ ἀπόψεις τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων περὶ τῆς Τετραφωνίας καὶ τοῦ Λεσβίου συστήματος.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.